

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ, 1863.

ΤΟΜΟΣ ΙΓ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 307.

ΠΕΤΡΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΒΟΝΔΙΟΛΗΣ (1).

Πέτρος Αντώνιος ὁ Βονδιόλης ἐγεννήθη ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1765 ἔτος ἐξ Ἰακώβου Βονδιόλη καὶ Κλάρας Μαρσίλη, ὅτε ἡ ἀτυχῆς αὕτη πόλις, καὶ τοι τῆς Βενετικῆς Ἀνατολῆς πρωτεύουσα, οὐδὲν μέσον πρὸς ἀνατροφὴν τοῦ νοῦς τῶν νέων παρέχουσα, ἐβλεπε τὰ τρυφερὰ ἐκεῖνα φυτὰ μόλις βλαστήσαντα, μαραινόμενα καὶ οὐδέποτε ἀνοῦντα. Ἐκ τῶν περιεργωτέρων ἀλλὰ καὶ σπανιωτέρων τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως φαινομένων, εἶναι καὶ τὸ τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, οἵτινες ἀξάνουσι διάφοροι, ἢ μᾶλλον, ἐναντίοι τῶν περὶ αὐτοὺς, ὥστε ἔργον τῶν ἰδίων χειρῶν μᾶλλον ἢ τῶν χρόνων καὶ τῆς χώρας αὐτῶν ἔπρεπε ν' ἀποκαλῶνται. Οὗτοι διαψεύδουσι κατὰ πάντα τὴν περιφημίαν τοῦ Ὁρατίου ῥῆσιν' *fortes creantur fortibus et bonis*, κτλ. Ἐκ τῶν σπανίων τούτων ὑπῆρξε καὶ ὁ ἡμέτερος Βονδιόλης, ὅστις ἐξ ἀπαλῶν ἐνύχων ἐξηκόντισε μικρὰν ἀκτίνα προμηνύουσαν τὴν μέλουσαν αὐτοῦ λάμψιν. Μετὰ τὰς πρώτας καὶ ἰδιωτικὰς μελέτας, εἰς τὰς ὁποίας ἀκαμάτως ἐπεδόθη, κατενόησεν ὅτι τὰ πάντα ὀλιγίστην εἶχον ἀξίαν, ἂν

παρ' οὐδὲν τιθέμενος τὴν τε πατρίδα καὶ τὴν οἰογένειαν, καὶ εἰς τὰς τῆς πενίας προσβολὰς ἀδιάσειστος, δὲν ἐθαλασσοπόροι ἵνα μεταβῆ ἐκεῖ, ἔνθα ἡ σοφία εὐχαρίστως εἰς τοὺς ἐραστὰς αὐτῆς παρεδίδοτο. Διὸ διέτριψεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς Παταύιον, ἔνδοξος φοιτητῆς γενόμενος τοῦ τε Πανεπιστημίου καὶ τῆς Ἀκαδημίας· διὰ τῶν συγῶν προϊόντων τοῦ νοῦς αὐτοῦ, τὸν ὁποῖον εἶχον ἐνισχύσει μελέται ἐμυθριεῖς, καὶ μάλιστα περὶ τὴν ἱατρικὴν, ἣν εἶχεν ἐκλέξει ὡς ἄλλην συμβίαν, πρὸς δὲ καὶ δι' εὐπροσηγορίας, τοσούτῳ ἠγαπήθη καὶ ἐτιμᾶτο ὑπὸ τῶν συμμαθητῶν καὶ διδασκάλων, ὥστε εἰς ἕκ τῶν τελευταίων τούτων, ὁ κλεινότερος, τοῦτέστι Μελχιῶρ ὁ Καισαρῶτης, δὲν ἀπηξίωσε νὰ τὸν ὀνομάσῃ *πρωτόκορον αὐτοῦ νόου*. Τὴν 4 Ἰουλίῳ 1789 ἐστέφη διδάκτωρ· ἀλλὰ τοῦτο ἀντὶ νὰ μετριάσῃ, ὡς συνήθως τοῖς πλείστοις νέοις συμβαίνει, τὸν πρὸς τὴν σπουδὴν ἐρωτᾶ του, ἔτι μᾶλλον ἐζωπύρησεν αὐτὸν ὑπαγορεύσας αὐτῷ τόσας ὥραϊας ἱατρικὰς τε καὶ φυσικὰς διατριβὰς, ἐν αἷς διαπρέπει ἡ περὶ Βορείου Σέλματος, ἡ τὰ μέγιστα εὐαρεστήσασα τῷ μεγάλῳ Βόλττᾳ, ὅστις μετέπειτα κατεχώρισεν αὐτὴν μετὰ σημειώσεων εἰς τὴν Φυσικο-ἱατρικὴν τοῦ Καθηγητοῦ Βρουνατέλη ἐφημερίδα. Τὰς ἐποουσιώδεις ταύτας μελέτας, καὶ τὰς τῶν Καλῶν Γραμμάτων, αἵ τινες κατ' ἀρχὰς ἐμετρίαζον ἐν αὐτῷ τὴν τῶν ἐπιστημῶν αὐστη-

(α) Τὸ ἀνά χειρας ἄρθρον, τὸ ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ Μαρτίου Πιέρη Ἰταλιστὴ συγγραφὴν καὶ ἐπανειλημμένως ἐν Ἰταλίᾳ ἐκδοθὲν, ἐξελληνίζομεν, εὐελπιστοῦντες ὅτι εὐχαρίστως θέλει ἀναγνωσθῆ ὑπὸ τῶν ὁμογενῶν.

ρότητα, παρημέλησε μετά ταῦτα, δύναμαι νὰ εἶπω ἀχαρίστως, ὁ Βονδιόλης, νομίζων ὅτι πᾶσα εἰς αὐτὰς ἀφιερουμένη ὥρα ἦτον ἀπιστία διαπραττομένη κατὰ τῆς προσφιλεστάτης αὐτοῦ ἐπιστήμης, τὴν ὁποίαν ἐξήσκησε πρῶτον εἰς Βενετιαν, καὶ μετέπειτα, διαταγῇ τῆς Βενετικῆς Κυβερνήσεως, εἰς Μοντόνην τῆς Ιστρίας, καὶ μετὰ ταῦτα ἐκ νέου εἰς Βενετιαν, ἐνθα ὁ φθόνος, πτοηθεὶς ὑπὸ τῶν προόδων του, οὐδὲ ὑπὸ τῶν ἀρετῶν καὶ τῆς τῶν τρόπων αὐτοῦ προσηθείας ἀφοπλισθεὶς, τὰς συνήθεις ἐπεχείρησε τέχνας, αἵτινες ὁμως εἰς οὐδὲν τι ἄλλο συνέτειναν, εἰμὴ εἰς τὸ νὰ λαμπρύνωσιν ἔτι μᾶλλον τὸ ὄνομά του. Μετὰ τινὰ ἔτη, μὴ ἀνωφελῶς διὰ τε τὴν ὑπόληψιν καὶ τὴν τοῦ Βονδιόλη τύχην παρελθόντα, μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ Βασιλεῦς ἢ Πρέσβεως τῆς Βενετίας, Φραγκίσκου Βενδραμίνη· οὔτε ἐνταῦθα αἱ ἰατρικαὶ αὐτοῦ θεραπείαι ἔμειναν τῇ φήμῃ ἀγνωστοί.

Συμβαίνουνσι γεγονότα τινὰ ἐν τῷ κόσμῳ, ἐξ ὧν οἱ τῶν μαθηματικῶν ψυχροὶ νέες, καὶ αἱ τῶν φιλοσόφων ἰσχυραὶ ψυχαὶ, ἀδύνατον τρόπον τινὰ νὰ μὴ ταράττωνται ἢ συγκινῶνται· ὑπάρχουσι δὲ ἐλπίδες, ὑποσχέσεις, αἵτινες εἰδὸς τι γενναίας εὐτολμίας καὶ πατρῶν ὠφελείας ἀποπνεύουσαι, διαθρύπτουσι τέλος καὶ οἰκνῆσθε εὐγενῆ καὶ τιμίαν ψυχὴν καταγοητεύουσι. Τοιαῦτα ὑπῆρξαν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν αἱ ὑποσχέσεις ἐλευθερίας τε καὶ εὐμερείας, αἵτινες, ἀπὸ τῆς Γαλλίας προερχόμεναι, ἀφ' οὗ διεβήσαν τὰς Ἄλπεις καὶ τὴν θάλασσαν, εἰς τὴν ἀτυχή ἀφίκοντο Κέρκυραν. Ὁ Βονδιόλης, ψυχὴ ἔνθερος καὶ εὐγενής, ψυχὴ ἐνὶ λόγῳ ἐλληνικῇ, δὲν ἐκάφευσε εἰς τὰς φωνὰς ἐκείνας, αἵτινες προσεκάλουν αὐτὸν νὰ βοηθήσῃ, νὰ βελτιώσῃ καὶ νὰ εὐεργετήσῃ τὴν πατρίδα διὰ τῆς εὐφυΐας αὐτοῦ καὶ παιδείας· ὅθεν ἔδραμεν εἰς Κέρκυραν· καὶ ποτὲ μετὰ τῆς νέας ταύτης Δημοκρατίας καὶ τοῦ τῶν πνευμάτων ἀναδρασμοῦ, δὲν ὑψώθη φωνὴ μεμφομένη αὐτῷ, τὰς πρωτίστως καὶ πλέον ἐπισφαλεῖς θέσεις κατασχόντι, ἢ ἀθεμίτων κερδῶν ἀπληστίαν, ἢ ἰδιωτικὰς ἐκδικήσεις, ἢ τὴν φρίκην τῆς λεγομένης Τρομοκρατίας, ἢ τὴν ἐλαχίστην κατὰ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς τιμιότητος πράξιν ἀπειναντίας ἐπήνεσαν ἅπαντες αὐτὸν ἐπὶ ἐναρέτῳ μετριοφροσύνῃ καὶ ἀδιαλείπτῳ φιλαγαθίᾳ. Δὲν δύναμαι ἄρα ἄλλο πταῖσμα εἰς αὐτὸν νὰ προσάψω, κατὰ τὴν τοσοῦτον δυσχερῆ ἐκείνην περίπτωσιν, εἰμὴ τὸ ὅτι ἐγκατέλιπε τὴν πατρίδα μετὰ τῶν γαλλικῶν στρατευμάτων, ὡς ἂν ἡ καθαρὰ αὐτοῦ συνείδησις μὴ ἤρκει ἵνα ἐξασφαλίσῃ αὐτὸν καὶ καθησυχάσῃ τοὺς ὀλίγον δικαίους φόβους του. Ἀλλ' εὐτυχῶς, τοιοῦτοτρόπως προσφερόμενος, καλλιώτερον ὑπηρετεῖ τὴν φήμην του, ἢτις ἐν τῇ πατρίδι δὲν ἤθελε δυνηθῆ μεθ' ὅλης τῆς ἰσχύος τῆς ν' ἀναπτρωθῆ. Εἰς χώραν,

οἷα ἡ Γαλλία, καὶ καθ' ὅν καιρὸν οἱ ἐφ' ἱκανότητι διαπρέποντες δὲν ἐγκατελείποντο εἰς τὸ σκότος καὶ εἰς τὴν ἀργίαν, ἀδύνατον ἦτο νὰ παρημεληθῆ καὶ νὰ μὴ ἐκτιμηθῆ ὁ Βονδιόλης. Τῷ ὅτι, ἅπαντες οἱ τῶν Παρισίων λόγιοι συνέδραμον ἵνα τιμήσωσι καὶ τέρψωσιν αὐτὸν τὸν ὀλίγον εὐθυμον ὄντα· μὴ οὐ πολὺ δὲ ἐδείχθη ἄξιος τοιαύτης τιμῆς, ἀρχίζων ἀπὸ τῆς ἰάσεως τοῦ συμμετοίκου καὶ συμπολίτου αὐτοῦ Κόμ. Ἀνδρέου Σορδίνου, τοῦ ὑπὸ τοσοῦτον βραδείας νόσου προσβληθέντος, ὥστε ὁ ἐπιφανὴς Πορτάλ, ἀφοῦ γενναίως τὴν θεραπείαν ἀνεδέχθη, ἀπηλισμένος ἀπεσύρθη. Μετὰ τὴν τοῦ Μαρέγκου μάχην, συγκαταλεχθεὶς μετὰ τῶν τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ ἰατρῶν, κατέβη μετ' αὐτοῦ εἰς Ἰταλίαν, καὶ ὅλας τὰς Ἐπαρχίας ἐκείνας περιηγήθη, καταλείπων πανταχοῦ ἐνδοξον φήμην παιδείας τε καὶ χρηστοθεσίας· μετρίστου, τὸ 1803, διορισθεὶς Καθηγητὴς τῆς ἱατρικῆς ὕλης ἐν τῷ τῆς Βονωνίας Πανεπιστημίῳ, ἀπέλαυσε ἀτάξιον τῶν κόπων του βραβεῖον, καὶ τὴν ἐνεργητικὴν ἐκείνην ἡσυχίαν, τὴν ὁποίαν ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην λαμπροτέρην ἐπέθει τύχην. Τίνι τρόπῳ δὲ ἐξεπλήρωσε τὸ ἑαυτοῦ καθῆκον, μαρτυροῦσιν οἱ Βονωνοὶ, οἵτινες πολυπληθεῖς συνέρρον ὅπως ἀκροασθῶσι καὶ ἐπευφημήσωσιν αὐτὸν, ἂν καὶ, πεπαιδευμένοι καὶ νουνεχεῖς ὡς εἶναι, εὐκόλως ὑπὸ τῶν χυδαίων ἢ ἀθεμελιώτων φημῶν δὲν δελεάζονται. Ἡ Βονωνία ὑπῆρξεν, οὕτως εἰπεῖν, τὸ θέατρον ὄλων τῶν εὐτυχημάτων του. Ἐνῶ παρέδιδεν ἐνταῦθα τὰ λίαν ἐπευφημούμενα περὶ ἱατρικῆς ὕλης μαθήματα, διορίσθη συνεταῖρος τῆς τεσσαρακονταμελοῦς *Ἰταλικῆς Ἐταιρίας*· ἐνταῦθα τῷ ἀπεστάλῃ τὸ παράσημον τοῦ σιδηροῦ Στεφάνου· ἐνταῦθα περιπλέον ἔλαβε τὴν πρόσκλησιν ἢ διαταγὴν ἵνα μεταβῆ εἰς Πατάτιον νὰ μεταδώσῃ κινήσιν καὶ νέον πνεῦμα εἰς τὴν τοῦ Πανεπιστημίου ἐκείνου Κλινικὴν ἱατρικὴν. Ἀλλ' ἡ καθέδρα αὐτῆ, εἰς αὐτὸν ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἀρμόζουσα, καὶ καθημερινὴν γύμνασιν εἰς τε τὴν εὐφυΐαν καὶ παιδεῖαν αὐτοῦ παρέχουσα, ἢ καθέδρα αὐτῆ, ὅπου ὠφείλε, κατὰ τὴν γενικὴν προσδοκίαν, τὰς πλέον ἀμαράντους δάφνας νὰ συλλέξῃ, μετὰ δύο μόνον ἔτη, ἕνεκα ἀώρου καὶ αἰφνιδίου θανάτου, ἐσχόλασεν φαίνεται ὅτι ἡ φύσις, ἀφοῦ κατέβαλεν ὅλας τὰς φροντίδας αὐτῆς πρὸς μόρφωσιν τῆς τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ νοῦς τοῦ Βονδιόλη, δὲν ὑπῆρξε μετὰ ταῦτα ἐπίσης πρόθυμος καὶ κατὰ τὰ λοιπὰ, λησμονοῦσα (ὑπερ χείριστον) νὰ τῷ δωρήσῃ τὸν μακάριον ἐκείνον σπινθῆρα τῆς ζωῆς, ἄνευ τοῦ ὁποίου ἐν τῷ σοφῷ μαραινεται ἢ οὐρανία ἀκτίς, καὶ αἱ μακρὰ μελέται δυσάρεστοι ἀποβαίνουσι, τουτέστι τὴν ὑγίαν. Καὶ πρὶν ἢ φθάσῃ εἰς τὴν ἀνδρικήν ἡλικίαν ὑπὸ συνεχοῦς ἄσθματος ἐταλαιπωρεῖτο, καὶ σχεδὸν καταβασανίστο ὑπὸ ὑπερβολικοῦ καὶ νοσώδους πάθους, καὶ πε-

ριοδικῆς αἱμοπτυσίας. Οὐδόλως ἠπατάτο περὶ τῆς κράσεώς του, καὶ πολλάκις τὸν ἠκούσαμεν βραχεῖαν ζωὴν ἐκνῶ προμηνύοντα. Τὸ προμῆνυμα ἐπραγματοποιήθη λίαν πρόωρος, δηλαδὴ τὴν 16 Σεπτεμβρίου 1808, ὅτε εὐρίσκετο ἐν Βονωνίᾳ μετὰ τῶν ἄλλων ἐκλογέων τῆς τῶν λογίων Συνόδου, τῆς ἐνταῦθα διαταγῇ τοῦ Ναπολέοντος συναθροισθείσης πρὸς ἐκλογὴν τῶν Γερουσιαστῶν. Τοιοῦτοτρόπως τὸ τοῦ Πατατίου Πανεπιστήμιον σχεδὸν μὴ εἶδεν ἐκ νέου μετὰ μεγίστης εὐχαριστήσεως ἐν τοῖς κόλποις του τὸ ἀρχαῖον καὶ χρηστόθηδες αὐτοῦ τέκνον καὶ τῷ ἀπένειμεν ἀνταξίαν καὶ ἔντιμον θέσιν, ἀπώλεσεν αὐτὸ ἐν τῇ πλήρει τῆς εὐφυΐας ὠριμότητι, χωρὶς νὰ ἔχη πρὸς παρηγορίαν τῆς λύπης του οὔτε τὰ προσφιλεῖ ἐκείνα λείψανα, τὰ ὁποῖα εἰς τὴν ἀντιζήλον Βονωνίαν ἠδύοκῃσεν ὁ οὐρανὸς νὰ δωρήσῃ.

Τοῦ Βονδιόλη πρὸς Κύριον ἀποδημήσαντος εἰς ἡλικίαν τεσσαράκοντα τριῶν ἐτῶν, ἤθελε καταστήσει μακρογορία ἢ ἀπαρίθμησις τῶν ὠρκίων συγγραμμάτων καὶ τῶν κενοφάνους καὶ εὐρείας ἐπινοίας γεμόνων πονημάτων, ὅσα κατέλιπεν ἀτελεῖ ἢ ἐσιαγγραφημένα, ἢ μόνον ἐν τῷ νῷ αὐτοῦ ἐσχεδιασμένα· ἐν οἷς ἅπασιν συχνότατα ἀναφαίνονται οἱ βαθεῖς σκοποὶ, ἢ τε ἰσχυρὴ καὶ ἢ γονιμότης τῆς εὐφυΐας καὶ οἱ σπόροι νέας καὶ ἐπωφελοῦς μαθήσεως, ὅσους συνήθως πανταχοῦ διέσπειρε, καὶ οἵτινες ἦσαν τὰ θεμέλια περιφανοῦς οἰκοδομήματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀπὸ τινος χρόνου ὁ Βονδιόλης κατεγίνετο. Ἀλλ' ὁ μὴ ἰδὼν τὸν Βονδιόλην παρὰ τῆς τῶν ἀσθενῶν κλίνης, δὲν ἐγνώρισε τὸν τοῦ ἀληθοῦς ἱατροῦ τύπον. Τῷ ὄντι, ἢ τοῦ ἀσθενοῦς κλίνης εἶναι τὸ πεδῖον ἐνθα ὁ ἱατρὸς τὴν αὐτοῦ μαρτυρεῖ ἱκανότητα, καὶ ἐνθα ὁ σεβαστὸς χαρακτήρ καὶ ὁ οὐράνιος αὐτοῦ προορισμὸς προδήλως ἀναδεικνύονται. Ἐνταῦθα παραφυλάττει κατασκοπεῦον τὴν τοῦ ἐχθροῦ πορείαν, καὶ ἐξ ὠχρίασεως, ἐξ αἰφνιδίου ἐρυθριάσεως, ἐκ βλέμματος, ἐξ ὄδου τοῦ ἀσθενοῦς κατορθώνει ἐνίοτε νὰ ἀνακλύψῃ τὴν τῆς νόσου ἔδραν, καὶ ἐτοιμάζεται νὰ καταπολεμήσῃ αὐτήν. Ὅθεν ἕκαστος δυνατὸν εὐκόλως νὰ φαντασθῆ πόσα πολυπληθῆ ἐπιβεβαιωθέντα γεγονότα, πόσα ἀρίθμια πειραμάτων, ποῖα ἐτοιμότης ἀντιλήψεως, ποῖα φιλοσοφικὴ ἀγχίνοια καὶ ποῖα βαθεῖα τοῦ τε φυσικοῦ καὶ ἠθικοῦ ἀνθρώπου γνώσις ἐν τῷ ἱκανῷ κλινικῷ ἀπαιτοῦνται· πρόσθε τὴν τε ἀφοβίαν καὶ καρτερίαν, ἄνευ τῆς ψυχρᾶς ἀπαθείας τῆς τοσοῦτον εἰς οἰονδηποτε ἀπαρσκευοῦσης, καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν τῶν ταλαιπώρων ἀσθενῶν λεπτήν εὐκισθησίαν· οὐδὲ πρέπει νὰ στερηθῆ τῆς ἐπαγωγῆς καὶ καταπειστικῆς εὐγλωττίας, τῆς ἰσχύος τὰς κατασπαρχυμένας ἐκείνας ψυχὰς νὰ περιθάλλῃ καὶ νὰ παραμυθῆσῃ αὐτὰς διὰ τῆς ἐλπίδος, ἢτις εἶναι τὸ ἐνεργητικώτερον καὶ συχνάκις τὸ μόνον

φάρμακον τὸ ὁποῖον δύναται ὁ ἱατρὸς εἰς τὸν ἀσθενῆ νὰ χορηγήσῃ.

Τοιαῦτα προτερήματα ἄτινα ἅπαντα ὁ Βονδιόλης ἐκέκτητο, συνέτειναν εἰς τὸ νὰ πλάσωσιν ἐν αὐτῷ λίαν πρόωρος τὸ ἐξαισιώτερον αὐτῶν, καθότι ὅλα εἰς αὐτὸ περιλαμβάνονται, τὴν ἱατρικὴν τουτέστιν ὀξύνειαν, ἢτις τὸν ἐξοχὸν ἱατρὸν διακρίνει ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, καὶ συνίσταται εἰς τὴν δεξιότητα τοῦ νὰ διαγινώσκῃ ἐκ πρώτης ἀφετηρίας τὴν φύσιν τῆς νόσου, καὶ νὰ προμηνῆ τὰς τε προόδους καὶ συνεπείας αὐτῆς. Μ' ὅλα ταῦτα τὰ λαμπρὰ φυσικά τε καὶ προσκτητὰ προτερήματα, ὁ Βονδιόλης δὲν ἠδύνατο εἰσεῖτι νὰ παραστήσῃ ἐν ἑαυτῷ τὴν τοῦ ἀληθοῦς ἱατροῦ εἰκόνα, ἂν τῷ ἔλειπε τὸ ὑπερτεροῦν καὶ κορυφόνον ἅπαντα, καὶ ἄνευ τοῦ ὁποίου ὁ ἱατρὸς ἢμπορεῖ νὰ καταστήσῃ ἀντὶ εὐεργέτου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ληστῆς καὶ δολοφόνου αὐτοῦ, δηλαδὴ ἡ χρηστότης. Ἡ ἀρετὴ αὕτη, ἢ τοσοῦτον ἀναγκαῖα εἰς τὸν μεταξὺ τῶν ὁμοίων του ζῶντα, ἀποκαθίσταται ἐξόχως τοιαύτη εἰς τὸν παρ' αὐτοῖς ἐξασκοῦντα τὴν θείαν ἐπιστήμην, ἀφ' ἧς ἐξαρτῶνται ἢ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος, αἱ ἐλπίδες καὶ αἱ παρηγορίαι τῶν ἀνθρώπων· καὶ αὕτη τὴν πρώτην κατεῖχε θέσιν εἰς τὴν τοῦ Βονδιόλη ψυχῆν. Αὕτη τὸν προσήλονον νυχθημερὸν εἰς τὴν τῶν κινδυνεύοντων ἀσθενῶν κλίνην· αὕτη τῷ ἐνέπνεε τὴν γενναίαν ἀφιλοκέρδειαν, τὴν ἱερὰν φιλανθρωπίαν, ἢτις μετ' ἰσῆς προθυμίας ὠδήγησε αὐτὸν εἰς τε τὰς τῶν πτωχῶν καλύβας καὶ εἰς τὰ μέγαρα τῶν πλουσίων· ἢ αὐτὴ χρηστότης τὸν παρηκολούθει εἰς Βονωνίαν καὶ Πατάτιον, καὶ οὐδέποτε τῷ ἐπέτρεπε νὰ διακόψῃ, μ' ὅλην τὴν φιλασθένειάν του, τὴν συνέχειαν τῶν περιφῆμων αὐτοῦ παραδόσεων, αἵτινες ὑπὸ τῶν ἀκρατῶν του ἐθαυμάζοντο· ἢ αὐτὴ χρηστότης, τέλος, τῷ ἀπηγόρευσε νὰ προσκολληθῆ εἰς τι σύστημα, καὶ ὤθησεν αὐτὸν ἅπαντα ταῦτα νὰ χλευάζῃ, ἐνῶ συνήθως ἔλεγεν ὅτι εἰς τὴν ἱατρικὴν δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ σύστημα. Τοιοῦτοτρόπως οἱ γνωρίζαντες τὸν Βονδιόλην, καὶ μετ' αὐτοῦ συσχετισθέντες, δύναται νὰ διαβεβαιώσωσιν ὅτι ἐπέπρωτο ἕτερος Ἕλλην νὰ παράσχῃ κατὰ τοὺς χρόνους μας τὸν τοῦ ἐντελοῦς ἱατροῦ τύπον, ὡς κατὰ τοὺς ἀρχαίους εἶχε παράσχῃ αὐτὸν ὁ θεῖος πατὴρ Ἰπποκράτης. Ὅπερ θαυμασιώτερον εἰς τὸν Κερκυραῖον, εἰάν σκεφθῶμεν τὸν βραχυχρόνιον βίον, τοὺς ἕνεκα τῶν περιστάσεων περισπασμοὺς καὶ τὴν νοσερὰν κράσιν του.

Ἄξιον λοιπὸν ἀναδεικνύεται τῆς ὁποίας ἀπολαίει φήμης, καὶ περισσοτέρας εἰσεῖτι, ἢν οὔτε ἢ τοῦ χρόνου παρέλευσις, οὔτε ἢ τῶν διαφορῶν δοξασίων διαδοχῆ θέλουσιν δυνηθῆ νὰ ἐλαττώσωσιν.

Ἐν Κερκύρᾳ.

ΒΕΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ.

Οι Θεριστάι.

ΟΙ ΘΕΡΙΣΤΑΙ.

Οἱ Θερισταί, ἔργον ἐκ τῶν ἀρίστων τοῦ Γάλλου Λεοπόλδου Ροβέρτου « διήγειραν, λέγει ὁ Κάρολος Λενορμάν (1), ἐνθουσιασμὸν κατ' ἐμὲ ἀπαράμιλλον. Εἶδον γέροντας ζωγράφους, ἀριστεύσαντας τῆς Ἀκαδημίας μαθητὰς, ἄνδρας εἰσπνεύσαντας ὡς αὐτοὺς τὸ δηλητήριο τῆς ἐπιτυχίας καὶ τῆς φήμης, κλαίοντας ὑπὸ θαυμασμοῦ πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ροβέρτου. Ἡ κοινὴ γνώμη ἐφάνη γενναία καὶ εἰλικρινής· ἀλλὰ, καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ καθαρότητι ἐμμένων ὁ Ροβέρτος, ἠδυνάτει νὰ ὑποφέρῃ τὸ βᾶρος αὐτῆς. Μετ' οὐ πολὺ οἱ ἔπαινοι ἐξεφράζοντο καὶ ἀμέτρως καὶ ἀπειροκάλως, καὶ ὁ ταπεινὸς μιμητὴς τῶν οἰκιακῶν σκηνῶν ἐτέθη ὑπὲρ τοὺς διερμηνεύσαντας τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν πείρην. Πῶς ν' ἀποκριθῇ εἰς τὸ ἐξῆς εἰς προσδοκίαν προδήλως ὑπερβολικᾶς; πῶς νὰ μὴ καταβῇ μετὰ τοὺς Θεριστάς; καὶ δύναται τις νὰ καταβῇ χωρὶς νὰ πέτῃ; » Οἱ Θερισταί ὑπῆρξαν λοιπὸν ἐποχὴ ἀληθῆς τοῦ βίου τοῦ Λεοπόλδου, καὶ ἂν δὲν ὑπῆρξαν τὸ ἀριστον τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὡς ἐντέλεια τέχνης, κατέστησαν ὅμως ὑπὲρ πάντα γνωστοί, καὶ θαυμάζονται νῦν δικαίως, ἀφοῦ πρῶτον ὑπερμέτρως ἐξυψώθησαν.

Τοῦ πίνακος τούτου τὸ ὅλον θαυμάσιον· ἀδύνατον νὰ συγκεντρώσῃ τις ἐπιτηδειότερον τὴν προσοχὴν τοῦ θεατοῦ ἐπὶ τοῦ κυρίου ἀντικειμένου. Ἀλλ' ὁ ζωγράφος, προσηλωμένος ὅλος εἰς τὴν συγκρότησιν τοῦ ὅλου, ἐφάνη πως ἀσθενὴς περὶ τὰ καθέκαστα, ἐκεῖνος ὁ τοσαύκις εἰς παράδοξον τέχνης ὕψος ἐξικόμενος.

Τὸν βίον τοῦ Λεοπόλδου, βίον τῷ ὄντι ρομαντικόν, ἔγραψεν ἄλλος τῆς τέχνης διδάσκαλος καὶ θιασώτης ὁ Κ. Στέφανος Δελεκλύζιος, καὶ ἐν αὐτῷ μετὰ συγκινήσεως ἀναγινώσκεις τὸ δραματικὸν τέλος τοῦ ζωγράφου, αὐτοκτονήσαντος δι' ἀτυχή ἔρωτα τῷ 1835. Ἐγενήθη δὲ ἐν Ἐλβετίᾳ, ἐδιδάχθη ἐν Παρισίοις ὑπὸ τοῦ Γεράρδου καὶ τοῦ Δαυὶδ καὶ, τελειοποιήσας ἐν Ἰταλίᾳ τὴν λαμπρὰν τέχνην, ἐζωγράφησεν ἐκεῖ τοὺς πλείστους τῶν πινάκων. Θαυμασιῶς διέκρινε τὴν ἀρχαίαν φυσιογνωμίαν παρὰ τοῖς Ἰταλοῖς καὶ « ἐὰν, λέγει ὁ αὐτὸς Λενορμάν (2), θέλῃ τις νὰ ἐννοήσῃ τὸ ἰδανικὸν τῶν Ἑλλήνων, οὐδένα γνωρίζω βεβαιότερον ὁδηγὸν πρὸς ἐξαγωγήν τελειοτέρου συμπεράσματος ἐν τῇ αἰσθητικῇ. »

Σ.

(1) Beaux-Arts et Voyages. T. I. Léopold Robert.
(2) Αὐτόθι.

ΕΘΙΜΑ

τῶν ἐν Λέσβῳ γάμων.

Ἐνῷ σήμερον ἡ ἀθῶα καὶ ἀγνὴ κόρη τῆς Λέσβου τέρπεται καὶ τραγωδεῖ εἰς τὰς ἐξοχὰς, συλλέγουσα ἄνθη καὶ τὰς εὐόσμους σταφυλάς τῆς ἀμπέλου δρέπουσα, αὔριον παρ' ἐλπίδα κλείεται ἡ μάλλον φυλακίζεται ὑπὸ τῶν γονέων τῆς ἐντὸς τῆς οἰκίας, χάνει τὰ ὠραία ἀθύρματά της, καὶ οὐδ' ὑπάγει πλέον κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅπως κανοναρχήσῃ καὶ τὴν πολυποίκιλον αὐτῆς καλύπτραν δεῖξῃ. Οἱ φανατικοὶ γονεῖς ἀπαγορεύουσιν αὐτῇ τὴν ἐκ τῆς οἰκίας ἐξοδον, ἐπὶ λόγῳ ὅτι πρέπει τοῦ λοιποῦ νὰ μάθῃ καὶ τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν, καὶ νὰ ἐνασχοληθῇ εἰς ἔργα ὠφελιμώτερα, διότι ἐμεγάλωσε. Δὲν τρομάζει ὅμως ἡ νεᾶνις τὴν καταδίκην τῆς ἀκούουσα, διότι ἀπὸ ἡμέραν εἰς ἡμέραν ἀνέμενεν αὐτὴν δι' ἐνὸς δὲ λεπτοῦ ἐρυθήματος ἐπὶ τῶν παρειῶν της, δεικνύει ὅτι πείθεται καὶ συναινεῖ εἰς ταῦτα. Ἐνόησεν ὅτι πρόκειται περὶ τῶν ἀρραβῶνων της.

Ἀλλὰ ποῖοι παλμοὶ καὶ φόβοι τότε εἰς τὴν καρδίαν της; ποῖαι ἐλπίδες καὶ πόθοι εἰς τὰ στήθη της; Τώρα μὲν τήκεται καὶ ἰλιγγιᾷ, διότι φοβεῖται μὴ ἐνώσωσιν αὐτὴν μὲ ὄντινα αὐτὴ δὲν θέλει καὶ δὲν ἀρέσει, τώρα δὲ κλαίει καὶ ἀδημονεῖ διότι ὁ ἐνδύμυχος ἐρωμένος της δὲν συμβιβάζεται μετὰ τῶν γονέων της ὡς πρὸς τὴν προικοδοσίαν, τώρα δὲ μέμφεται καὶ τὸν Θεόν, διότι δὲν ἐγενήθη ἡ ὠραιότερα καὶ πλουσιωτέρα ἀπασῶν. Ἀλλ' ἐπὶ πᾶσι τούτοις αἱ κόραι τῆς Λέσβου οὐδ' ἐρωτῶνται κἂν κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ μελλονύμφου· τὸ πᾶν ἀπὸ τὴν θέλησιν καὶ ἐπιταγὴν τῶν γονέων ἐξαρτᾶται, καὶ εἰς αὐτοὺς αὐταὶ τυφλῶς πρέπει νὰ ὑπακούωσι, διότι ἄλλως στιγματίζονται καὶ καταφρονοῦνται, πρὸ πάντων δὲ διότι τὸ παρὰ τὴν γνώμην καὶ τὴν θέλησιν τῶν γονέων συνοικέσιον, ὡς παράνομον καὶ ἀνόσιον καὶ πρόξενον μεγάλων δυστυχιῶν θεωρεῖται. Καὶ παρ' αὐτοῖς δὲ τοῖς ἀρχαίοις οὕτως εἶχε τὸ πρᾶγμα (ἴδε Εὐριπ. Ἀνδρομ. 987. Πανδ. τόμ. Θ' φυλ. ΣΙΔ' σελ. 509). Ὄθεν καὶ ἡ Ἡρῶ ἔλεγεν εἰς τὸν Λέανδρον (στίχ. 179)

« Ἀμφαδὸν οὐ δυνάμεθα γάμοις ὅσοισι πελάσαι
οὐ γὰρ ἐμοῖς τοκέεσσιν ἐπέυαδεν

Πολλὰ νέαι φθισίωσι καὶ ἀποθνήσκουσιν ἢ κακῶς διαβίωσι διὰ τοῦτο, ἀλλὰ τὰ ἔθιμα οὐδὲως παρελλάσσουσιν.

Ἀφοῦ τέλος ἡ προξενήτρια (προμνήστρια ἢ προμνηστὴς) λάβῃ τὴν θέλησιν καὶ τὸν λόγον (λογόπερμα) τοῦ γαμβροῦ, καὶ συμβιβάσῃ ἀμφοτέρω τὰ μέρη (συμπεθερικά), τότε προσδιορίζεται καὶ μία ἡμέρα διὰ νὰ τελεσθῶσιν ἐπισήμως οἱ ἀρραβῶνες, νὰ ἀνα-

γνωσθῆ ἐκ νέου καὶ ὑπογραφῆ τὸ προικοσύμφωνον (ἐ(2)γλαβῆ), νὰ ἀνταλλάχθωσι τὰ δακτυλίδια, καὶ κυρίως διὰ νὰ ἴδῃ ὁ γαμβρὸς τὴν νύμφην. Περιεργον δὲ ὅτι ἐνῶ οἱ ἀρχαῖοι καὶ ἰδίως ὁ Πλάτων (Θεαίτ. 2. 150) τὰς προξενητρίδας ὡς μὴ ἐντίμους καὶ εὐπόληπτους ἐθεώρουν, ἐν Λέσβῳ ἐξ ἐναντίας μεγάλην ὑπόληψιν καὶ τιμὴν χαίρουσιν αἱ τὸ τοιοῦτον ἔργον ποιοῦσαι· διὰ τοῦτο καὶ αἱ προμνηστεῖαι πάντοτε διὰ τῆς στενωτέρας συγγενεῦς τῆς νέας διεξάγονται.

Καὶ ἐνὸς μὲν ἀπλοῦς μόνον λόγος περὶ τῶν ἀρξέθωνων ἐγένετο, δὲν ἔπαυσαν οἱ γονεῖς αὐτῆς νὰ στέλλωσιν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ καὶ εἰς τοὺς πλησιεστέρους αὐτοῦ συγγενεῖς τὰ μᾶλλον ἐκλεκτὰ καὶ πολυποικίλα φαγητὰ, τοὺς μᾶλλον εὐδίστους οἴκους καὶ ἀνοδοδέμας περιχρυσωμένας· ἀλλ' ἰδίως κατὰ τὴν ἐρισθεῖσαν ταύτην τῶν ἀρξέθωνων ἐσπέραν, πολὺ μεγαλοπρεπεστέραν τράπεζαν προετοιμάζουσι, οἱ πλούσιοι τοῦλάχιστον. Ἄμα ὁ γαμβρὸς φθάσῃ μετὰ τῶν οἰκείων αὐτοῦ εἰς τὴν αὐλειον θύραν τῆς οἰκίας, ἡ μήτηρ τῆς νέας θέτει εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ ζαχαρωτὸν, συγχρόνως δὲ καὶ καταφιλεῖ αὐτὸν εἰς τὸ μέτωπον καὶ ἄνθη αὐτῷ δίδει, καρυόφυλλα (γαρόφαλλα) συνήθως, διότι ταῦτα ὡς σύμβολον τοῦ γάμου θεωροῦνται.

Μετὰ τὸ συμπόσιον καὶ τὰς προπόσεις ἐμφανίζεται τέλος καὶ ἡ νύμφη περιεκοσμημένη καὶ ἀνοδοσπεφῆς, ὅπως κατὰ τὴν συνήθειαν, πρόσθετος δὲ καὶ συμφωνίαν, ἴδῃ αὐτὴν ὁ γαμβρὸς. Ἄμα ὡς εἰσέλθῃ προσφέρει εἰς αὐτὸν οἶνον ἢ γλυκύσματι, συγχρόνως δὲ τῆ παραλαβῆ τοῦ ποτηρίου φιλεῖ καὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ, ὡς καὶ πάντων τῶν παρακαθημένων φίλων καὶ συγγενῶν, αὐτοὶ δὲ πάντες ἀντιπροσφέρουσιν εἰς αὐτὴν ἀπὸ ἐν χρυσοῦν νόμισμα (φλωρί) ὡς τεκμήριον ἐγγυήσεως, ἀγάπης καὶ μελλούσης εὐτυχίας· ἰδίως ὅμως τὸ τοῦ γαμβροῦ ἐξέχει, ὅστις ὀλίγας ἡμέρας ἔπειτα ἀποστέλλει αὐτῇ καὶ ἕτερα δῶρα, ἅτινα ἀρξέθωνιάσματα (μνηστρα καθ' Ἡσύχιον) καλοῦνται. Οὕτως ἐξέρχεται μετὰ ταῦτα ἡ νύμφη ὀπισθοποροῦσα, ἀφοῦ πρῶτον εἶπη, ἂν οἱ παρόντες τὸ ἀπαιτήσωσι, καὶ τραγῳδίῳν τι εἰς τὸν μνηστῆρά τῆς. Σημειούσθω δὲ ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη καὶ τελευταία φορὰ, καθ' ἣν εἶδεν αὐτὴν· μέχρι τῆς ἡμέρας τῶν γάμων, ἧτις καὶ προσδιορίζεται ταύτῃ τῇ νυκτὶ, καὶ δέκα ἔτη ἂν παρέλθωσι, δὲν θέλει τὴν ἐπανίδει πλέον. Ἡ νεανὶς μάλιστα ἐκείνη, ἧτις ἤθελε δυνηθῆ νὰ ὑπεκφύγῃ ἐντελῶς τὰ βλέμματα τοῦ ἐραστοῦ τῆς, μακαρία καὶ περιζήλος θεωρεῖται, μολονότι τὰ τοιαῦτα ἤρχισαν νὰ ἐκλείπωσιν ὁσημέραι. Ἄς ἀναφέρωμεν ἔτι ὅτι ἂν τυχὸν ὁ γαμβρὸς δὲν ἀρέσῃ τὴν νύμφην, ὑπερ τὴν ἐπαύριον διὰ τῆς ἀποστολῆς τοῦ δακτυλιδίου σημαίνεται, οὐδέποτε πλέον ἢ σπανίως αὐτὴ εἰσέρχεται εἰς γάμον, διότι τὸ τοιοῦ-

τον λίαν ἀπαίσιον καὶ κακὸν θεωροῦσι· διὸ δὴ καὶ παντοίοις τρόποις προλαμβάνουσι τὰ τοιαῦτα.

Τέλος πάντων ἐπέρχεται καὶ ὁ προσδιορισθεὶς καιρὸς τῶν γάμων. Οἱ γάμοι (χαρὰ) ἐν Λέσβῳ τελοῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατὰ τοὺς μῆνας Ἰανουάριον, τὸν ἀντιστοιχοῦντα μὲ τὸν Γαμηλιῶνα τῶν ἀρχαίων, Μάϊον καὶ Αὐγουστον, καὶ ἄρχονται ἀπὸ τῆς Παρασκευῆς κυρίως. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἀποστέλλει συνήθως ὁ γαμβρὸς εἰς τὴν μνηστῆν του τὰ δῶρα αὐτοῦ (Ἔδνα. Ὀδυσ. Β. 195) ἅπερ ἐπιτοπίως τὰ καλὰ καλοῦσι, καὶ τὰ ὁποῖα ἀμέσως ἐξαγοόμενα ἐκ τῶν κιθωτίων, εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς οἰκίας ἀναρτῶνται, ὅπως πάντες ἴδωσι καὶ περιεργασθῶσιν αὐτά. Μεταξὺ δὲ τούτων ὑπάρχουσι καὶ διάφορα ἀρώματα καὶ καρποὶ ἐκλεκτοὶ καὶ ἄλλα τινα γυναικεῖα στολισματὰ μικροῦ λόγου ἄξια, ἐξ ὧν ἡ νύμφη ἀποστέλλει μέρος εἰς τὰς συγγενεῖς καὶ φίλας αὐτῆς· ἀλλ' ἀνταποστέλλουσι καὶ αὐτὰ ὡς ἀντίδωρον (μεῖλιον), ἄλλη μὲν ἄρτους λευκοτάτους ἐντὸς διηνησιμένων κανίστρων, ἄλλη δὲ κριὸν ἢ μόσχον, οἶνον ἢ γλυκύσματα κ.λ. ὅπως χρησιμεύσωσι κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ γάμου τῆς. Αὐτὰ δὲ ταῦτα καὶ εἰς τὸν γαμβρὸν ἐκ μέρους τῶν συγγενῶν του γίνονται.

Τὴν ἐπαύριον τοῦ Σαββάτου ἄρχεται ἡ κοῦρά εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, καταστόλιστον οὖσαν (Ἱεροκλ. Περὶ Γάμου), ὅπου πάντες οἱ γνώριμοι ἄνευ προσκλήσεως ἔρχονται, ὑπὸ τινος ἐπικρατούσης δεσποδαιμονίας πρὸς τοῦτο μᾶλλον ὠθούμενοι. Καθ' ὅλον δὲ τὸ διάστημα τοῦτο παίζουσι τὰ παιγνίδια (λύρα καὶ λαγούτο) καὶ διάφορα ἐγχώρικα ἄσματα ἄδονται. Ἰδίως ὅμως αὐξάνουσι καὶ μεγαλοποιοῦνται ταῦτα ἅμα ὡς ἀρχίσωσι τὸν γαμβρὸν νὰ ξυρίζωσιν, ὅτε ἀποστέλλει αὐτῷ ἡ νύμφη προσόψιον χρυσοκέντητον καὶ εὐωδιάζον, συνάμα δὲ καὶ δῶρόν τι ἀνάλογον διὰ τὸν κοῦρέα καὶ τοὺς παίζοντας. Τούτων τελεσθέντων, προσκαλεῖ ὁ γαμβρὸς τοὺς παρόντας ἵνα ἀκολουθήσωσιν αὐτὸν εἰς τὸ λουτρὸν, ὅπου καὶ ὑπάγουσιν ἄδοντες καὶ ἀπὸ ἄνθη ἐστεφανωμένοι καὶ πανταχόθεν ἐπευφημούμενοι, τῶν παιγνιδίων προηγουμένων. Ἐν τῇ ἐπιστροφῇ δὲ, ἐξαιρέσει τοῦ γαμβροῦ, διευθύνονται πάντες εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης, ἐνθα διάφορα ποτὰ καὶ γλυκύσματα τοὺς ἀναμένονσι. Τέλος, μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, χωρεῖ ἕκαστος πρὸς τὰ ἴδια, πῆν αὐριον ἀναμένοντες. Κατὰ ταύτην δὲ τὴν ἐσπέραν λουεταὶ καὶ ἡ νύμφη ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῆς· ἀλλ' ἡ εἰς τοῦτο ὑπηρετοῦσα αὐτὴν, πρέπει νὰ ἦνε νέα πάντῃ ξένη, παρθένος καὶ μὴ μεμνηστευμένη.

Τὴν ἐπαύριον, ἡμέραν Κυριακὴν, ἄρχεται ἀπὸ πρωῆς ὁ στολισμὸς τῆς νύμφης· ἐπὶ τούτῳ μάλιστα εἰσὶ καὶ γυναικεῖς τινες, στολιστρίαι (γαμοστόλοι) καλούμεναι, αἵτινες πάντοτε προσκαλοῦνται εἰς τὰς τοιαύτας περιστάσεις. Ἐὰν ἡ νύμφη δὲν ἔχη ἴδιον νυμ-

φικὰ φορέματα, καὶ πρὸ πάντων τοὺς ἐν συνθειᾷ ὀρμαθοὺς τῶν φλωρίων τοὺς ὁποίους κρεμῶσι περὶ τὴν κεφαλὴν (φλωροστέφανον) καὶ τὸν λαιμὸν, καὶ τὴν περιχρυσον πορφυρᾶν χλαμύδα, λαμβάνει ταῦτα παρὰ τῶν πλουσίων γυναικῶν ἐπὶ ὅτῳ τοῦλάχιστον ἡμέρας. Μετὰ τὸν στολισμὸν καὶ τὰς προετοιμασίας ἔρχονται καὶ παιγνίδια, ὅπως παραλάβωσιν αὐτὴν καὶ φέρωσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Τὴν νυμφίαν κρατοῦσι καθ' ὁδὸν, ἐκ δεξιῶν μὲν αἱ συγγενεῖς αὐτῆς, ἐξ εὐωνύμων δὲ αἱ τοῦ γαμβροῦ. Εἶνε δὲ κεκαλυμμένη μὲ θέριστρον ἢ καλύπτραν (Αἰσχύλ. Ἀγαμέμν. 1478 — 9) ἧτις *grixa* ἐπιτοπίως λέγεται διὰ τὸ χρωμὰ τῆς, ἴσως ἐκ τοῦ φοινίκου = φοινίκις, ἔχει πάντοτε τοὺς ὀφθαλμοὺς κεκλεισμένους, καὶ περιπατεῖ τοσοῦτον βραδέως ὥστε καὶ παροιμία καθιερώθη « Περιπατεῖς σὰν τὴν νύμφην ». Ἔως ὅτου δὲ φθάσωσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐνθα οἱ πάντες περιμένουσι, λέγουσι πρὸς αὐτὴν διάφορα τραγῳδία· ἂν τυχὸν δὲν ἔχη μητέρα λέγουσι·

« Νᾶταν ἡ γῆ καφασωτὴ νᾶξε καὶ παραθύρια

Νὰ σ' ἐβλεπεν ἡ μάνα σου ἔς τὰ μάτια καὶ ἔς τὰ φρύδια » κ.λ.

Ἄν δὲ στερεῖται πατὴρ λέγουσιν ὁ κύρης σου, ἂν δὲ καὶ τῶν δύο ποῦ σ' εἴχατε. Ἄμα φθάσαντες ἀφίνουσι τὴν νύμφην εἰς τὸν νάρθηκα μετὰ τῶν γυναικῶν, καὶ ἐπιστρέφουσι τὰ παιγνίδια εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ, ὅπως φέρωσι καὶ αὐτὸν ἐνταῦθα. Καθ' ἣν ὥραν στολιζέται οὗτος ἵσταται συνήθως ἐπὶ δίσκου πεπλατυσμένου (σινίου). Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἄνθρωποι τῶν μερῶν ἐκείνων εἰσὶ λίαν δεσποδαίμονες καὶ τὰς μαγγανείας (τὰ ἐξω ἀπ' ἐδῶ) πιστεύοντες, θέτουσι διὰ τοῦτο περὶ τὴν ὄσφιν αὐτοῦ σταυρὸν ἢ βιβλίον τι ἱερὸν, ἅμα δὲ καὶ τὴν παλαιότητα τῶν κεφαλοδεσμῶν τῆς νύμφης, ὡς ἔχουσαν τὴν δύναμιν νὰ μετατρέπῃ πᾶν κατὰ τῆς γονιμότητος μηχανήματα. Ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἔπειτα, ἐπειδὴ τὸν χάνει πλέον ἀπὸ τὴν ἴδιαν αὐτῆς οἰκίαν, διότι παρὰ τῆς νύμφης λαμβάνει τοιαύτην, λέγει συνήθως·

Ἐχάραξ' ἡ ἀνατολή κ' ὁ γυϊόκας μου μισοῦει
πᾶγι νὰ βρῆ τὸ ταῖρι του μέσα σὲ ξένο σπίτι·
Ποιὰ μάνα ἔχει τέτοιο γυϊό· πολὺχρονος νὰ ἦνε·
Σὰν κυπαρίσι φουντωτὸ τὸν εἶχα ἔς τὴν αὐλή μου
Ὁ βασιλικὸς (α) κᾶν μαρανθῆ τὴν μυρωδιά του ἔχει
κ' ὁ γυϊόκας μου (β) κᾶν μακρυνθῆ, ἔς τὴν ἔννοιάν του θά
[μ' ἔχει κτλ.]

(α) Οἱ Λέσβιοι εἰς ἐκάστην σχεδὸν λέξιν ἀποβάλλουσι καὶ λίαν μισοῦσι τὰ φωνήεντα καὶ τὰς διφθόγγους. Οὕτω παρ. χάριν ἀντὶ νὰ εἴπωσι βασιλικὸς λέγουσι βασιλικός, ἀντὶ γυναικῆ, γναῖκα, ἀντὶ μικρός, μικρός κτλ. Γίνεται δὲ τοῦτο οὐχὶ μόνον ἐν τῇ ἀρχῇ καὶ μέσῃ τῶν λέξεων, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ τέλει. Οὕτως ἀντὶ ἀηδὸνι λέγουσιν ἀηδόν, ἀντὶ θά φύγη λέγουσι θά φύγ', ἀντὶ γυρεῦει γυρεύ'. Ἀλλὰ περὶ τούτων ἴσως ἀργότερον γράψομεν.

(β) Τὸ διγάμμα πολὺ συνεχῶς ἀπαντᾶται παρὰ τοῖς Λέσβιοις ὡσαύτως.

Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ γαμβρὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀπερχόμενος κρατεῖται ἐκατέρωθεν ὑπὸ τοῦ παρανύμφου ἢ καὶ παρόχου παρὰ τοῖς ἀρχαίοις λεγομένου (Εὐστάθ. Ἰλ. Ζ. 516) καὶ τῶν λοιπῶν συγγενῶν, καὶ πανταχόθεν μὲ ἄνθη καὶ ἀρώματα περιβάλλεται (τοῦτο δὲ καὶ μετὰ τὴν στέψιν γίνεται) ὡς καὶ ἡ νύμφη προηγουμένως.

Μετὰ τινα ὥραν πυροβολισμοὶ ἀδιάκοποι (ἀλλὰ τοῦτο συμβαίνει κυρίως εἰς ὅσα μέρη ἢ δὲν ὑπάρχουσι Τούρκοι, ἢ οἱ ὑπάρχοντες εἶναι εὐαίθριοι) ἀγγέλουσι τέλος ὅτι ἐξέρχονται οἱ νεόνυμφοι τῆς ἐκκλησίας. Καὶ ἡ μὲν νύμφη προηγείται, ὁ δὲ γαμβρὸς ἔπεται, ὅπου καὶ πάλιν προπορεύονται οἱ κιαρωδοὶ καὶ ἄλλοι τινες μετὰ λαμπάδων ἀνοδοσπεφῶν, καὶ ὅπου κατὰ μικρὰ διαστήματα *rairei*, ὅπως λέγουσιν, ὁ παρανύμφος μικρὰ νομίσματα εἰς τοὺς περιστοιχοῦντας αὐτοὺς παῖδας καὶ λοιποὺς, ὑπερ ὡς εὐχὴ εὐτυχίας καὶ πλούτου διὰ τοὺς συζευθέντας θεωρεῖται. Μόλις δὲ φθάσωσιν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ῥίπτουσιν ἀμέσως ἄνωθεν σίτον ἢ καὶ ὀρύζιον πολλάκις, διὰ τῶν ὁποίων σημαίνεται ὅτι ὁ πλοῦτος καὶ ἡ ἀφθονία μετὰ τοῦ γαμβροῦ συνεπισέρχεται. Εἰς τὴν ἀνωτάτην βεθμίδα τῆς κλίμακος, ἵσταμένη ἡ μήτηρ ἢ ἕτέρα τις συγγενῆς τῆς νύμφης, προσφέρει εἰς τοὺς ἀναβαίνοντας εἰδός τι ἐπιτοπίου γλυκύσματος. Καθ' ἣν στιγμὴν δὲ ἡ νύμφη εἰσέρχεται μετὰ τῶν γυναικῶν εἰς τὸν ἐνδότερον θάλαμον ὡς καὶ ὁ γαμβρὸς μετὰ τῶν ἀνδρῶν εἰς τὸν ἐξώτερον, ῥίπτουσι πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῶν κόκκους βρώδιου, μετὰ σίτου ἐνίοτε ἀναμεμιγμένους, εὐχόμενοι αὐτοῖς διὰ τούτων συζυγικὴν ἀγάπην ἀδιάσπαστον καὶ εὐτεκνίαν. Ἀμέσως ἔπειτα παρατίθενται καὶ αἱ τράπεζαι, μία εἰς τὸν κύκλον τῶν γυναικῶν καὶ ἕτερα εἰς τὸν τῶν ἀνδρῶν· οὐχ ἥττον ὅμως καὶ κάτω εἰς τὴν αὐλὴν ἄλλη τράπεζα παρατίθεται διὰ τοὺς θέλοντας νὰ προσέλθωσι, διότι κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας λίαν ἀπαίσιον καὶ ἀποτρόπαιον θεωροῦσι τὸ νὰ ἐπιθυμήσῃ τις καὶ νὰ μὴ δύνηται νὰ φάγῃ ἀπὸ τὰ ἐτοιμασθέντα φαγητὰ τοῦ γάμου· διὰ τοῦτο δὲ καὶ μόσχους ὀλοκλήρους σφάζουσι, καὶ ἐν πάσῃ ἀφθονίᾳ τὸν οἶνον καὶ τοὺς ἄρτους προσφέρουσι. Μετὰ τὸ φαγητὸν ἄρχεται καὶ ὁ χορὸς, εἰς ὃν ἐπὶ τέλους χορεύει ὁ γαμβρὸς μετὰ τῆς νύμφης, ἔπειτα δὲ καὶ ὁ παρανύμφος ἰδίᾳ μετ' αὐτῆς. Μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ χοροῦ καὶ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ πλήθους, φέρεται ἡ νύμφη ὑπὸ τῆς μητρὸς τῆς εἰς τὸν νυμφικὸν θάλαμον, πρὸς τὴν ὁποῖαν ἀφοῦ ἐπιτάξῃ τὴν πρὸς τὸν ἄνδρα ὑποταγὴν καὶ ἀφοσιώσιν, καὶ παραστήσῃ αὐτῇ τὸν ἱερὸν σκοπὸν τοῦ γάμου, ἐξέρχεται. Ταύτης ἐξεληούσης, ἔρχεται ὁ γαμβρὸς ὑπὸ τῆς μητρὸς του καὶ αὐτὸς ὀδηγούμενος, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀφοῦ ἐπιτάξῃ τὴν πρὸς τὴν γυναῖκα ἀγάπην καὶ φρόνησιν, ἀπαιμακρύνεται, χωρὶς διόλου

νά εισέλθῃ ἐνθα ἡ νόμφη ἤδη εὐρίσκειται. Μετὰ δύο ἢ τρεῖς ὥρας ἀρχεται πάλιν ἡ συζύγος τῶν ἀνθρώπων· ὁ δὲ γαμβρός, ἀφοῦ πρῶτον ἡ ἰδία αὐτοῦ μήτηρ πλύνῃ καὶ ἐνδύσῃ αὐτὸν καὶ θέσῃ εἰς τοὺς κόλπους του τὸ φυλακτήριον ὅπως μὴ μαγευθῇ καὶ βασκαθῇ, ἐξέρχεται εἰς ὑποδεξίωσιν αὐτῶν. Τὰ αὐτὰ καὶ εἰς τὴν νόμφην ἐκ μέρους τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ τῆς πενθερᾶς γίνονται, πρὶν ἢ ἐμφανισθῇ ἐν τῷ μέσῳ τῶν γυναικῶν. Ἰστέον ὁμῶς ὅτι, καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας τοῦ γάμου, ἡ τοῦ γαμβροῦ μήτηρ πρωτεύει πανταχοῦ, καὶ αὐτὴ εἰς ὅλα ἐπιστατεῖ καὶ διατάττει, ὡς καὶ παρ' ἀρχαίους ἐγίνετο. Ὄθεν ἡ Ἰοκάστη παραπονεῖται εἰς τὸν Πολυνείκην, διότι ἐνυμφεῖσθαι εἰς τὸ Ἄργος μακρὰν αὐτῆς.

Ἐγὼ δὲ οὔτε σοὶ πυρὸς ἀνήψα φῶς
νόμιμον ἐν γάμοις
ὡς πρέπει μητρὶ μακαρίζα
ἀνὰ δὲ Θεοδαίων πόλιν
ἐσιγήθη σὰς εἰσοδος νόμφας.

Περὶ δείλην σχεδὸν, τῶν μουσικῶν ὀργάνων προηγουμένων, ἐξέρχεται ὁ ἀδελφὸς καὶ οἱ ἄλλοι συγγενεῖς τῆς νόμφης, καὶ ἐν ὀνόματι αὐτῆς προσκαλοῦσι τοὺς φίλους καὶ γνωρίμους εἰς τὴν ἐσπερινὴν τράπεζαν καὶ τὸν χορὸν. Κατὰ τὴν ἐσπέραν ταύτην αἱ γυναῖκες κυρίως λέγουσι πρὸς τὴν νόμφην διάφορα τραγῳδία, τὰ κάλλη καὶ τὴν εὐτυχίαν τῆς ἐξυμνοῦντα, καὶ ἐπὶ πολλὴν ὥραν κυκλικῶς μετ' αὐτῆς χορεύουσι διὰ μανδύλιον συκρατούμεναι. Τὰ τραγῳδία καὶ οἱ χοροὶ διαρκοῦσι πολλάκις μέχρι τῆς πρωΐας. Τούτωνθεν δὲ παύουν πλέον τὰ ἔξοδα ἐκ μέρους τῆς νόμφης, καὶ δι' εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν ἀναλαμβάνει τὴν διεύθυνσιν τοῦ οἴκου ὁ γαμβρός. Καὶ δὴ τὴν ἡμέραν ταύτην (Δευτέραν) σφάζων καὶ οὗτος ἕνα ἢ δύο βόας, ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ χωρίου, καὶ τράπεζαν πολὺ ποικιλωτέραν ἐτοιμάζων, ὑπάγει ἔπειτα αὐτοπροσώπως εἰς τὰς οἰκίας τῶν γνωρίμων του, ὑπὸ πάντων τῶν οἰκείων παρακολουθούμενος, καὶ πάντας προσκαλεῖ εἰς αὐτὴν· ἀλλ' ἐκτὸς τούτου ὑποχρεοῦται ὥστε καθ' ἣν ὥραν τρώγουσι καὶ ἰδίαις χερσὶ νὰ προσφέρῃ αὐτοῖς τὸν οἶνον. Οἱ χοροὶ κατὰ τὴν ἐσπέραν ταύτην εἶνε ζωηρότεροι καὶ ἡ εὐθυμία ἐτι μεγαλητέρα· ἕκαστος δὲ τῶν παρευριστομένων λέγει καὶ ἀπὸ ἐν τραγῳδίῳ πρὸς τὸν γαμβρόν. Τὴν τρίτην παύει πλέον ἡ συζύγος τῶν ἀνθρώπων· ἡ δὲ εὐρίσκονται εἰς τὴν οἰκίαν ἢ οἱ συγγενεῖς τοῦ ἀνδρογόνου. Μόνον κατὰ τὴν ἐσπέραν γίνεται μικρὸν τι συμπόσιον διὰ τὸν σύγγαμβρον κυρίως, ὅπως ἐγχειρίσῃ αὐτῷ ἡ νόμφη τὰ πρὸ πολλοῦ προστοιμασθέντα δῶρά της (ἐσώβρακον καὶ ὑποκάμισον μεταξωτὸν), ἀπέναντι τῶν ἐξόδων τὰ ὅποια ἐκεῖνος ἔκαμεν εἰς τὸν γάμον της. Τὸ Σάββατον τέλος τῆς αὐτῆς ἐβδομάδος, παραλαμβάνουσα

ἡ νόμφη τὰς ὁποίας αὐτὴ θέλει γυναίκας, ὑπάγει εἰς τὸν λουτρόν· ἐντεῦθεν δὲ ἀφοῦ ἐπιστρέψῃ λαμβάνει καὶ πάλιν ἡ ἐπὶ τόσα ἔτη πεφυλακισμένη νέα πλήρη ἐλευθερίαν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΓΩΓΟΣ.

ΤΥΧΑΙ ΚΑΙ ΔΥΣΤΥΧΗΜΑΤΑ

τῆς Κυρίας Λιβαρόνης (1).

—οοο—

Τὰ λυπηρὰ γεγονότα τῶν ὁποίων τὴν περιγραφὴν ἀναγινώσκωμεν κατωτέρω, συνέβησαν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν κατὰ τὴν μεσημβρινὴν Ἀμερικὴν εἰς χώραν τὴν ὁποίαν σπανιώτατα ἐπισκέπτονται οἱ Εὐρωπαῖοι. Ἡ διηγουμένη δὲ ταῦτα εἶναι αὐτὴ ἡ παθοῦσα Δόνα Αὐγουστῖνα Παλάσιο δὲ Λιβαρόνη, γεννηθεῖσα τὸ 1822 ἔτος εἰς Σὰν Μιγουέλ τοῦ Τουκουμάν, πρωτεύουσαν ἐπαρχίας τινὸς τῆς Ἀργεντινῆς δημοκρατίας. Ὁ πατὴρ αὐτῆς, Δὸν Σαντιάγος Παλάσιος, εὐγενὴς ἐκ Βισκαΐας, ἦτο υἱὸς τοῦ τελευταίου ἰσπανοῦ διοικητοῦ τῆς Σανταφέ. Καλῶς γεννηθεῖσα καὶ καλῶς ἀνατραφεῖσα, ὡραία, πλουσία καὶ ἐλευθέρη νὰ ἐκλέξῃ μετὰ πολλῶν μνηστήρων ὅτινα ἤθελε, προσέτιμησεν ἐντιμὸν τινα νέον, Δὸν Ἰωσήφ Λιβαρόνην τὸ ὄνομα.

Δύο ἔτη μετὰ τὸν γάμον, ἦτοι τὸ 1840, μήτηρ ἤδη δύο θυγατέρων, ἐπιθυμήσασα νὰ ἴδῃ τοὺς γονεῖς αὐτῆς κατοικοῦντας εἰς Σαντιάγον δὲλ Ἔστερο, μετέβη μετὰ τοῦ συζύγου ἐκεῖ, σκοπὸν ἔχουσα νὰ διατρίψῃ ὀλίγον. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῷ μεταξῷ τούτῳ ἐξεβράγη ἐπανάστασις, ὁ δὸν Ἰωσήφ περιπλέχθη ἄκων εἰς κομματικὴν τινα διαδήλωσιν, ἕνεκα τῆς ὁποίας καὶ ἔπαθε.

Δικτάτωρ τῆς Ἀργεντινῆς πολιτείας ἦτο τότε ὁ Ρόζας. Ὁ Δὸν Φίλιππος Ἰβάρρας, διοικητὴς τῆς ἐπαρχίας Σαντιάγο δὲλ Ἔστερο, πολεμήσας πάλαι πρὸς τοὺς ἰσπανοὺς κατὰ τὴν ἄνω Περούβιαν καὶ προδοὺς τὸ 1820 τὸν ἐνδοξὸν Βελγρᾶνον, ἄνθρωπος ἀνάγωγος, βίαιος καὶ σκληρὸς, ἐφέρετο ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν δεσποτικώτατα. Διὸ τὸ 1840 μέρος τοῦ στρατοῦ ἐπανάστη κατ' αὐτοῦ, ἀρχηγούντος τοῦ δὸν Σαντιάγου Ἐρβέρρα. Ὁ Ἰβάρρας ἔφυγε τότε, καὶ τινες τῶν ἐγκριτωτέρων κατοίκων τοῦ Σαντιάγου, νομίσαντες ὅτε κατελύθη διὰ παντὸς τὸ κράτος αὐτοῦ, συνῆλθον ἵνα ἐκλέξωσιν ἄλλον. Ἠνάγκασαν δὲ καὶ τὸν Δὸν Ἰωσήφ Λιβαρόνην νὰ συνυπογράψῃ τὴν πτώσιν αὐτοῦ, εἰ καὶ ἀπεποιεῖτο καθὼ ξένος· ἀλλ' ἐπανελθὼν

(1) Ἡ ἀνωτέρω δραματικωτάτη διήγησις δὲν εἶναι ἀνάπλασμα τῆς φαντασίας, ἀλλὰ καθαρὰ ἱστορία μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ ἰσπανικοῦ. Σ. Π.

μετὰ τινὰς ἡμέρας ἐν θριάμβῳ ὁ Ἰβάρρας, συνέλαθε πάντας τοὺς ὑπογράψαντας τὴν πτώσιν αὐτοῦ.

Ἐκ τούτου ἀρχεται ἡ διήγησις τῆς Δόνας Αὐγουστίνης.

Α΄.

... Οἱ σταλέντες στρατιῶται εἰς ἀνεύρεσιν τοῦ συζύγου μου, ἐπροχώρησαν πρὸς τὴν οἰκίαν ἡμῶν πυροβολοῦντες κατὰ τῶν θυρῶν καὶ τῶν παραθύρων. Ὁ σύζυγός μου ἦτο εἰς τὴν ἐξοχὴν. Ὁ κρότος τῶν πυροβόλων καὶ τῶν συντριβομένων θυρῶν, καὶ αἱ φωναὶ τῶν στρατιωτῶν, τῶν ὁποίων γνωστὴ ἦτο ἡ θηριωδία, μὲ κατετρόμαξαν· καὶ περίφοβος ἔτρεξα καὶ κατέβην εἰς ὀμβροδέκτην, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔμεινα ἡμίσειαν ὥραν. Ἐτρεμα δὲ ἀπὸ τὸν φόβον μου οὐ μόνον δι' ἐμὲ, ἀλλὰ καὶ διότι δὲν ἐπρόφρασα νὰ συμπαραλάβω τὴν Ἐλίξαν καὶ τὴν Λουσίαν, τῶν ὁποίων ἤκουα τοὺς κλαυθμηρισμούς (1).

Ἀλλὰ μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐπαυσε ἡ ταραχὴ, καὶ ἀνέβην μὲ προσοχὴν ἀπὸ τὸ καταφύγιόν μου. Οἱ στρατιῶται εἶχαν ἀναχωρήσει· τῶν δούλων τις ἐλθὼν μὲ εἰδοποίησεν ὅτι συνέλαβαν ἕνα τῶν ἀδελφῶν μου, ὅτι τὸν περιέβαλαν ὡς κακοῦργον μὲ δεσμὰ καὶ τὸν ἀπέστειλαν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Ἰβάρρα. Μόλις δὲ ἤκουσα τὴν θλιβερὰν ταύτην εἶδησιν, καὶ νέαι ἀπειλητικαὶ φωναὶ ἀντήχησαν· καὶ ἄλλοι στρατιῶται προσέβαλαν τὴν οἰκίαν· ἤρπασα ἀμέσως τὴν μικρὰν μου Λουσίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐδίδο εἰσέτι γάλα, καὶ ἔτρεξα πρὸς τὸ δῶμα· ἐκεῖ δὲ ἐγχειρίσασα αὐτὴν εἰς τινα ὑπηρετίδα, ἐπήδησα εἰς παρακείμενον τοῖχον, τέσσαρα καὶ ἡμισυ μέτρα ἀπέχοντα τοῦ ἐδάφους, καὶ ἐπροσπάθησα νὰ καταβῶ πατοῦσα εἰς τὸ ἀνώμαλον μέρος του· ἀλλ' ἐπειδὴ ἔτρεμα καὶ ἤμην ἀδύνατος ἔπεσα κατὰ ζύλων. Ἐσπικώθη δὲ καταπληρωμένη, καὶ ὡς παράφρων ἔκραξα πρὸς τὴν ὑπηρετίδα νὰ μοὶ ρίψῃ τὴν κόρην μου· ὁποῖος κίνδυνος! Χάρις ὅμως τῷ Θεῷ κατάρθωσα καὶ τὴν ἔλαβα εἰς τὰς ἀγκάλας μου, καὶ σφιγγούσα αὐτὴν ἔτρεχα εἰς τοὺς δρόμους· τὰ ἐνδύματά μου ἦσαν σχισμένα, ἡ κόμη μου λυτὴ καὶ ἀνοικτοὶ οἱ ὤμοί μου. Εἰσῆλθα εἰς τὴν πρώτην οἰκίαν τῆς ὁποίας ἤρα τὴν θύραν ἀνοικτὴν, ἀλλ' ἦτο ἀκατοίχητος. Ἐξῆλθα λοιπὸν ἀμέσως, καὶ τρέχουσα ἀσκόπως, ἐφθασα εὐτυχῶς εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Δομινίκου. Χωρὶς δὲ νὰ ἔχω δύναμιν νὰ προσφέρω κἄν λέξιν, ἐξάρωσα εἰς τὴν γωνίαν μιᾶς αἰθούσης, ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας ἔκειντο τέσσαρες νεκροὶ, μέλλοντες νὰ ταφῶσι τὴν μεθαύριον. Καθημένη εἰς σκοτεινὴν γωνίαν ἔμεινα ἀκίνητος· ὁ ἐλάχιστος κρότος μ' ἐτρόμαξε, καὶ μεγίστην εἶχα ἀνησυχίαν διὰ τὸν σύζυγον, τὴν Ἐλίξαν καὶ τὴν ἄλλην μου οἰκογένειαν.

(1) Ἡ Δόνα Αὐγουστῖνα εἶχε τότε 18 ἐτῶν ἡλικίαν.

Πρὸς τὸ ἐσπέρας ἔμαθα ὅτι τὴν ἀδελφὴν μου Ἰσκαβέλλαν μετέφεραν οἱ γονεῖς μου εἰς μοναστήριον· ἐπέρασα τρομερὰν νύκτα.

Τὴν ἐπιούσαν ἔμαθα ὅτι πολλοὶ οἰκογενειάρχαι ἐδέθησαν εἰς δένδρα ἐν μέσῳ ἀγορᾶς, καὶ μετ' αὐτῶν ὁ ἀδελφός μου Σαντιάγος. Μοὶ εἶπαν δὲ ὅτι ὁ σύζυγός μου κατάρθωσε νὰ φύγῃ, καὶ νὰ ὑπάγῃ νὰ κρουθῇ εἰς τινα ἐξοχὴν ἀνήκουσαν εἰς ἡμᾶς.

Ἡ μικρὰ μου Λουσίαν εἶχε πυρετόν· τὰ τέσσαρα πτώματα ἐμόλυναν τὸν ἀέρα. Ἐστεῖλα καὶ παρεκάλεσα τὴν μητέρα μου νὰ ἔλθῃ νὰ με ἴδῃ καὶ νὰ με συμβουλευθῇ· αὐτὴ δὲ ἀπεκρίθη ὅτι ὁ σύζυγός μου ἀνακαλυφθεὶς συνελήφθη.

Συνοδευόμενος ἀπὸ τινα χωρικῶν, τὸν ὁποῖον ἐνόμιζε πιστόν, ἐπροδόθη παρ' αὐτοῦ, ἐνῶ ἦσαν μεταξὺ δάσους, λαβὼν χρήματα παρὰ τοῦ Ἰβάρρα· καὶ συλληφθεὶς ὑπὸ στρατιωτῶν ἐδέθη καὶ μετεφέρθη εἰς τὸ στρατόπεδον· τὸν ἔδεσαν εἰς πάλον πλησίον πύλης δι' ἧς διήρχετο τὸ ἵππικόν, καὶ ἐξέθεσαν αὐτὸν εἰς τὰς ὕβρεις τῶν στρατιωτῶν.

Ἀφεῖσα φωνὴν ἐξῆλθα ἀπὸ τὸ μοναστήριον χωρὶς τὴν μικρὰν μου· ἀπήντησα μίαν Ἰνδὴν ἐπανερχομένη ἀπὸ τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν ἠρώτησα. Ἐπανελάθε δὲ ὅσα ἤξευρα, καὶ μοὶ εἶπε πρὸς τούτους ὅτι ἤρπασαν πεντακόσια περίπου φράγκα ἀπ' αὐτὸν, τὸ ὠρολόγιον, τὰ ὑποδήματα καὶ ὅλα σχεδὸν τὰ ἐνδύματά του. Ἠθέλησαν νὰ κόψωσι καὶ ἐν τῶν δακτύλων του, διότι ἀπεποιήθη νὰ δώσῃ ἐν δακτυλιδίου κατεσκευασμένον μὲ μαλλία τῆς κεφαλῆς μου· ἐπὶ τέλους ὅμως ἔδωκε καὶ αὐτό.

Πλήρης ἀγανακτήσεως καὶ λύπης καὶ οὔτε κἄν συλλογιζομένη ἐμὲ αὐτὴν, μετέβην ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ στρατόπεδον, ὅπου εἶδα ἀμέσως τὸν σύζυγόν μου, ἡμίγυμνον, δεμένον εἰς πάλον, ἐκτεθειμένον εἰς τὰς φλογεράς τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας, τὴν κεφαλὴν ἔχοντα γυμνὴν καὶ τὸ πρόσωπον καταλασπωμένον. Μόλις ἰδὼν με ἤρχισε νὰ κλαίῃ· δὲν ἠδύνατο δὲ νὰ σφουγγίσῃ τὰ δάκρυά του, διότι ἦσαν δεμένα αἱ χεῖρές του. Ἠθέλησα νὰ τὸν πλησιάσω, ἀλλ' ὁ σκοπὸς μὲ ἀπέδιωξε· τὸν παρεκάλεσα, τὸν ἐπρόσφερα χρήματα, ἀλλ' εἰς μάτην· ἐζήτησα νὰ με ἀφήσῃ νὰ σκοπάσω τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀνδρός μου μὲ τὸ μανδύλιον τῆς χειρὸς μου· ἀλλὰ καὶ αὐτὸ μοὶ τὸ ἀπήρνηθη· τὸν καθικέτευσα τέλος πάντων νὰ μοὶ ἐπιτρέψῃ νὰ σταθῶ ἔμπροσθεν τοῦ συζύγου μου διὰ νὰ τὸν σκιάσω ὀπισθοῦν μὲ τὸ σῶμά μου· ὁ βάρβαρος ὅμως καὶ πάλιν δὲν ἐνέδωκεν. Ἐξω φρενῶν γενομένη ὄρμησα πρὸς τὸν δέσμιον· ἀλλ' ὁ στρατιώτης μὲ κατέφερε πληγὴν βαρεῖαν μὲ τὸ κοντάκιον τοῦ πυροβόλου του, καὶ μ' ἐξέριψε κατὰ γῆς.

Ὁ ταλαίπωρος σύζυγός μου, ἀδυνατῶν νὰ με ὑπερασπισθῇ, μὲ παρεκάλεσε νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν

οικίαν μου. Καὶ ἀνεχώρησα μὲν, ἀλλὰ μετέβην κατ' εὐθείαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὑπουργοῦ τοῦ Ἰθάβρα, τοῦ δόκτωρος Γάγγι. Εἰσελθούσα διὰ μικρᾶς θύρας, ἐζήτησα νὰ τὸν ἰδῶ· ἀλλ' ἡ ὑπηρετὶς μοὶ ἀπεκρίθη ὅτι ἐκοιμάτο. Ἐγὼ ὅμως ἀδιαφορήσασα ἐπροχώρησα. Συγγενισὰ τις τοῦ ὑπουργοῦ ἀπαντήσασά με μοὶ εἶπεν ὅτι οὗτος ἦτο ἀπών. Καὶ ὅμως ἐπροχώρουν πάντοτε ἀνοίγουσα ὕλας τὰς θύρας τῆς οἰκίας ἐκείνης, εἰς τὴν ὁποίαν τότε πρῶτον εἰσῆλθα. Ἐπὶ τέλους ἀπήντησα τὸν ὑπουργόν. — Ἐρχομαι, εἶπα, νὰ σὰς ζητήσω μίαν μόνην χάριν, νὰ συγχωρήσετε νὰ τοποθετηθῆ ὁ σύζυγός μου εἰς μέρος σκιερόν. — Ἐπροσάθησα, ἀπεκρίθη, νὰ μὴ σὰς ἰδῶ διότι δὲν ἔχω κάμμιναν δύναμιν. Γνωρίζετε τὸν Ἰθάβραν.

Καὶ ἀληθῶς ὄλοι τὸν ἐγνωρίζαμεν! Δὲν μοὶ ἔμενε λοιπὸν ἄλλη βοήθεια πλὴν τῆς βοήθειάς τοῦ Θεοῦ.

Ἡ οἰκογένειά μου κατέφυγεν εἰς μοναστήριον ὅτε μὲ εἶδεν ἡ θυρωρὸς ἀνέφριξε· τί ἄρα συνέβαινε; Τὴν προτεραίαν ἡ μήτηρ μου ἀκούσασα κρότους πυροβόλων πολλοὺς, ὑπέθεσεν ὅτι ἐφόνευσαν τὸν ἀδελφόν μου Σαντιάγον καὶ παρεφρόνησε. Καθὰ ἔλεγεν ἡ θυρωρὸς, τὴν ὥραν ἐκείνην ἦτο ὁπωσοῦν ἡσυχῆς ἡ παρουσία μου ὅμως ἐνδεχόμενον ἦτο νὰ προξενήσῃ νέαν κρίσιν. Ἐφίλησα λοιπὸν μόνον τὴν Ἐλίξαν μου καὶ ἀνεχώρησα.

Πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν δεσμίων ἔφεραν ἐπίτηδες ἓνα τῶν φίλων αὐτῶν, στενωδὸς περιτυλιγμένον μὲ σκληρότατον δέσμα βουδῶν, ἀναγκαζόμενον διὰ τοῦτο νὰ διχοτομηθῆ τὸ σῶμα καὶ κυλιόμενον κατὰ γῆς· τὰ κόκκαλά του ἦσαν σχεδὸν συντετριμμένα, τὸ πρόσωπόν του κατὰμαυρον, καὶ ἐκυλιέτο ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ γοερότατα μυκώμενος (1). Ὁ Ἰθάβρας, ὅστις ἤρχετο ἐφιππος ὅπως εὐφράνη τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ διὰ τῶν βασάνων τούτων, εἶπεν ὅτι κινούμενον τὸ θῦμα ἀνεκουφίζετο ὁπωσοῦν. Ὄθεν διέταξε καὶ ἐφύτευσαν εἰς τὴν γῆν δύο σειρὰς πάλων, ἐντὸς μικρᾶς ἀποστάσεως, μεταξύ τῶν ὁποίων ἔβαλαν τὸν βασανιζόμενον οὕτως ὥστε νὰ μὴ κινῆται.

Ἐν τοσοῦτῳ ἐγὼ ἐπλανώμην μεταξύ πόλεως καὶ στρατοπέδου διὰ νὰ βλέπω τὰ τέκνα καὶ τὸν σύζυγόν μου.

Ἐφερα εἰς τὸν δὸν Ἰωσήφ σκιάδιον, ἀλλ' οἱ στρατιῶται τὸ ἔκασαν. Μόλις ἄπαξ τῆς ἡμέρας τῷ ἔδιδαν τροφήν. Ἐλυαν τότε τὴν μίαν τοῦ χεῖρα, καὶ ἀντὶ κοχλιαρίου ἔδιδαν αὐτῷ ξύλινόν τι ἐργαλεῖον· κατάρθωσα καὶ τῷ ἔστειλα ὀλίγην λεμονάδαν ἐντὸς πηλίνου ἀγγείου· ἐνόμισαν ὅτι ἦτο νερόν.

Β'.

Ἔως τότε ὁ ἀληθὴς ἀρχηγὸς τῆς ἐπαναστάσεως,

(1) Ἡ βᾶσανος αὕτη ὀνομάζεται retobado.

ὁ Ἐρβρέας, εἶχε κατορθώσει νὰ μὴ συλληφθῆ· ἀλλ' ἐπὶ τέλους συνελήφθη καὶ κατεπληρώθη μὲ τὰ ξίφη. Ὅτε δὲ τὸν ἔδεσαν, ὁ Ἰθάβρας διέταξε νὰ δέσωσι στενὰ τὰ σχοινία ἐπάνω εἰς αὐτὰς τὰς πληγὰς του. Ἐβασάνισαν δὲ καὶ αὐτὸν μὲ retobado, ἀλλὰ μὲ πολὺ μεγαλειτέραν ἀπανθρωπίαν· τὸ δέσμα τοῦ βουδῶ ἦτο στρογγύλον, καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ ἐκάθισαν τὸν Ἐρβρέαν· ἀφοῦ δὲ ἐπέρασαν τὴν κεφαλὴν μεταξύ τῶν σκελῶν του, συνέθλιψαν τὸ σῶμα καὶ ἐβράψαν περὶ αὐτὸ τὸ δέσμα· διὰ νὰ κατορθωθῆ δὲ τοῦτο πολλοὶ ἐκάθησαν ἐπ' αὐτοῦ· ἀφοῦ δὲ ἡ σφαῖρα ἡ περιέχουσα τὸν Ἐρβρέαν κατεστάθη ὅσον ἦτο δυνατὸν μικρότερα, τὴν ἔδεσαν εἰς ἵππον, ὅστις μαστιζόμενος διέτρεχε τὰς ὁδοὺς. Κύριος οἶδε πότε ἐξέψυξε!

Μετὰ οὐκ ἴσως ἡμέρας ὁ Ἰθάβρας ἀπελευθερώσεν τινὰς δεσμίους, πρὸς τοὺς δὲ καὶ τὸν ἀδελφόν μου, ὅστις δὲν εἶχε λάθει μετοχὴν εἰς τὴν ἐπαναστάσιν· τοὺς δὲ λοιποὺς ἀπέστειλεν εἰς μέρος ἀπώτερον.

Ἐγὼ δὲ ἠγνόουν ἕκτοτε τὰ περὶ τοῦ συζύγου μου· ἔζη; τὸν ἐφόνευσαν; φαντασθῆτε τὴν ἀγωνίαν μου.

Ἐμαθα τέλος πάντων ὅτι δεδεμένος ὕπισθεν ἵππῶς καὶ σύντροπον ἔχων Οὐνζάγα τινὰ, νέον ἀγαθὸν καὶ ἀφωσιωμένον εἰς αὐτὸν, μετεφέρθη ἀλλαχού· ἀλλὰ ποῦ; Καὶ ποτὲ μὲν ἔλεγον ὅτι μετεφέρθη εἰς τὸ δεῖνα μέρος, ποτὲ δὲ εἰς τὸ δεῖνα· ἐγὼ ὅμως εἶχα τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ πρώτη περὶ τοῦ ἀνδρός μου εἰδήσις θὰ ἦτο ἡ τοῦ θανάτου.

Μίαν τῶν ἡμερῶν ἄνθρωπός τις ἐνεχείρισε μυστηριωδῶς τῷ ἀδελφῷ μου Σαντιάγῳ τεμάχιον χάρτου, ἐφ' οὗ ἦσαν γεγραμμένα ὑπὸ τοῦ συζύγου μου ταῦτα· «Μὴν ἀφήσης νὰ ἔλθῃ ἡ γυναῖκά μου· στείλε με βουχά, διότι εἶμαι ὀλόγυμος.» Ἀμέσως ἠτοίμασα ἐνδύματα, καὶ δυνάμει χρημάτων κατέπεισά τινὰ νὰ τὰ φέρῃ εἰς τὸν σύζυγόν μου· ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἐπανελθὼν μὲ ἐβεβαίωσεν ὅτι ἔζη ὁ δὸν Ἰωσήφ, ἀλλ' ὅτι πολλάκις μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του ἐνόμισε τὸν θάνατον ἐπικείμενον. Πολλάκις κατέβιβασαν καὶ αὐτὸν καὶ τὸν σύντροφόν του ἀπὸ τὸν ἵππον, καὶ δέσαντες εἰς δένδρα ἠπειλήσαν νὰ τοὺς σφάζωσι, κατὰ προσταγὴν τοῦ Ἰθάβρα.

Ὅτε ἤκουσα ταῦτα ἀπεχώρησα εἰς τὸ δωμάτιόν μου, καὶ γονυπετήσασα πύχονην πρὸς Θεὸν νὰ μὲ ἐνισχύσῃ ὅπως ὑπομείνωμεν, ὁ σύζυγός μου καὶ ἐγὼ, τὰς συμφορὰς αἱ ὁποῖαι ἐπέκειντο εἰς τὰς κεφαλὰς ἡμῶν.

Ἀπεράσισα νὰ ἀναχωρήσω, διότι ἦτο ἀδύνατον νὰ ζήσω μακρὰν τοῦ ἀνδρός μου. Ἐφοβοῦμην μόνον μὴ παρακούουσα εἰς τὴν παραγγελίαν τοῦ συζύγου μου πέσω εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἰνδῶν. Καὶ ὅμως παρεκάλεσα τὸν ἀδελφόν μου καὶ τὴν οἰκογένειάν μου νὰ μοὶ δώδωσι τὴν ἄδειαν· ἀλλ' αὐτοὶ μὲ ἀπέτρεψαν καὶ μὲ παρεκίνησαν νὰ ἔχω ὑπομονήν.

Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ ἐλθόντος στρατιωτικοῦ ἀποπάσματος ἀπὸ Βουενοζάιρες, ἐπεσκέσθη τὸν ἀρχηγὸν καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ λάβῃ οἶκτον διὰ τὰ παθήματα τοῦ ἀνδρός μου· οὗτος ὅμως ἐξ ἐναντίας ἔγραψε πρὸς τὸν Ἰθάβραν, ὅτι ἐὰν ὁ σύζυγός μου ἦτο ἔνοχος, ἔπρεπε νὰ τὸν θανατώσῃ ἀμέσως· ἀλλὰ τὸ τέρας τοῦτο ἀπεκρίθη ὅτι γλυκεῖα τιμωρία ἦτο ὁ θάνατος.

Ἐτυλλογιζόμενη ἀδικόπως τί νὰ κάμω· ἐπεθύμουν νὰ μετφέρωσι τὸν δὸν Ἰωσήφ εἰς μέρος ὀλιγώτερον ἐκτεθειμένον εἰς τὰς προσβολὰς τῶν Ἰνδῶν, ἐπ' ἐλπίδι ὅτι θὰ συγκατένευε νὰ μοὶ ἐπιτρέψῃ νὰ ἐκπληρώσω τὸν ἐπιθυμίαν καὶ τὸ χρέος μου, μεταβαίνουσα πηλίον του.

Μίαν τῶν ἡμερῶν ἤκουσα ὅτι ἐφθασεν ὁ ἀνώτατος ἀρχὸν τῆς Πολιτείας, ὁ δὸν Ἐμμαν. Ρόζας. Ἄν καὶ τὸ ὄνομα μόνον μοὶ ἐπροξέει φρίκην, ἐζήτησα νὰ τὸν ἰδῶ. Ὅτε ὅμως παρουσιάσθη εἰς αὐτὸν ἀντὶ νὰ διηγήσω, οἱ ὀλοφυρτοὶ διέκοψαν τὴν φωνήν μου· τὰ δάκρυα ἔρρεον ποταμῶδες εἰς τὰς παρειὰς μου. Ὁ Ρόζας μὲ ἠρώτησεν (ἐὰν δὲν ἐλησημόνησα τὴν ομιλίαν του) «διὰ τί μίαν τόσον ἀξιεπαιστος κυρία ὠδύρετο τόσον;» Ἀναλαθούσα ὀλίγον θάρρος, παρέστησα τὰ δυστυχήματά μου. Μοὶ ὑπεσχέθη πᾶσαν τὴν δυνατὴν συνδρομήν, καὶ ὅτι θὰ μοὶ ἐκοινοποιεῖ τὴν ἀπόφασιν, ἥτις θὰ ἐγίνετο ὅταν μετ' ὀλίγον θὰ ἔβλεπε τὸν Ἰθάβραν. Εἶπα τότε ὅτι θὰ ἔστειλα ἄνθρωπον ἐπίτηδες διὰ νὰ λάβῃ τὴν ἀπόφασιν αὐτήν· αὐτὸς ὅμως ἀπεκρίθη ὅτι περιττὸν ἦτο νὰ στείλω, διότι αὐτὸς θὰ μοὶ διεβίβαζε τὴν ἀπάντησιν. Ἀλλ' εἰσέτι περιμένω τὴν ἀπάντησιν αὐτήν.

Ὅτε ἐπανῆλθα εἰς τὴν κατοικίαν μου εἶχα τοιαύτην κεφαλαγίαν, ὥστε ἠναγκάσθη νὰ κατακλιθῶ. Τρεῖς ἡμέρας ἤμην κατὰκοιτος. Μοὶ ἦλθεν ἡ ἰδέα ὅτι πιθανὸν ὁ Ἰθάβρας, βλέπων με ταπεινούμενην ἐνώπιόν του, θὰ ἐνέδιδεν εἰς τὰς παρακλήσεις μου· ἀλλὰ μοὶ ἦτο ἀποτρόπαιος ἡ ἰδέα αὕτη· καὶ ὅμως τὴν διεκοίνωσα εἰς τοὺς συγγενεῖς μου· ὅλοι μ' ἐβεβαίωσαν ὅτι ὄχι μόνον ἐπικίνδυνον ἀλλὰ καὶ ἀτελεσφόρητον θὰ ἦτο τὸ κίνημα τοῦτο. Τί λοιπὸν νὰ πράξω; Ἐπρεπε τάχα νὰ σταυρώσω τὰς χεῖράς μου καὶ νὰ καθήσω; Ἐξῆλθα λοιπὸν καὶ διευθύνην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου· ἐνόμιζα ὅτι μ' ἔφεραν εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης· ἦτο δὲ εἰς τὴν θύραν ἔτοιμος νὰ ἱπεύσῃ. Μόλις μὲ παρετήρησε καὶ ἀνέκραξεν ὡς μαινόμενος· — Τί ἐρχεται νὰ κάμῃ ἐδῶ αὕτη ἡ γυναῖκα; νὰ φύγῃ εὐθύς· διώξετέ την. — Καὶ μετὰ πολλὰς ἄλλας ὕβρεις, τῶν ὁποίων καὶ μόνη ἡ ἀνάμνησις ἀναβιβάζει ἐρήθημα εἰς τὰς παρειὰς μου, ἐπρόσθεσεν·

— Ἄφετέ τον, τὸν κατεργάγη ἐκαὶ ὅπου εὐρίσκειται· εἶναι καλὰ . . . κατὰ τὴν ἀπουσίαν του δὲν

ἔχεις τὴν ἐλευθερίαν νὰ κάμῃς ὅ,τι θέλεις; τί ἔχεις νὰ μὲ ζητήσης δι' αὐτόν;

— Τί ἔχω νὰ σὰς ζητήσω, Κύριε! Δὲν πρέπει νὰ παρακαλέσω διὰ τὸν σύζυγόν μου;

Ἐκείνος δὲ ἀναβάς εἰς τὸν ἵππον ἔκραζεν ὡς ἐξ ὀφρονῶν·

— Διώξετέ την!

Καὶ ἐκροτάλησε πλησίον μου τὴν μάστιγά του μὲ τοσαύτην σφοδρότητα, ὥστε παρ' ὀλίγον ἐξεσχίζετο τὸ πρόσωπόν μου.

Ἀνεχώρησα λοιπὸν ἀπηλπισμένη, καὶ πεποίθησιν ἔχουσα ὅτι ἐνόσω ἔξει τὸ τέρας ἐκεῖνο δὲν ὑπῆρχε σωτηρίας ἐλπίς.

Γ'.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης μίαν μόνην ἰδέαν, ἓνα μόνον σκοπὸν εἶχα, νὰ ὑπάγω εἰς τὸν σύζυγόν μου. Πολλάκις ἐζήτησα τὴν ἄδειαν του· ἀλλ' ἡ ἀπόκρισις του ἦτο πάντοτε ἡ αὐτή· «Τὸ μέρος ὅπου εὐρίσκονται δὲν εἶναι ἀσφαλὲς διὰ νέαν γυναῖκα· στίφη Ἰνδῶν περιφέρονται ἀκαταπαύστως εἰς τὰ πέριξ. Θὰ διπλασιάσῃς τὰ βάσανά μου, διότι θὰ πάσχω καὶ διὰ σέ. Θὰ πεινάσῃς καὶ θὰ διψήσῃς εἰς τὰ ἔρημα δάση. Πλὴν τούτου μήπως δὲν εἶσαι ἀναγκαία εἰς τὰ τέκνα μας;»

Ὅρθοι ἦσαν οἱ λόγοι τοῦ ἀνδρός μου, ἀλλὰ δὲν μὲ ἔπεισαν· ἠσθάνομην ὅτι χρέος μου ἦτο νὰ καταφρονήσω καὶ τοὺς τρομερωτέρους κινδύνους. Παρεκάλεσα δὲ τόσον ἐνθέρμως καὶ τόσον ἐπικαιρομένως τὸν ἀδελφόν μου Σαντιάγον, ὥστε ἐπὶ τέλους μὲ ἠτοίμασαν δύο ἵππους, καὶ μὲ ἀφῆκαν νὰ ἀναχωρήσω συνοδευομένη ἀπὸ τὸν νεώτερον ἀδελφόν μου· ἀλλ' ἐπειδὴ εἶχα ἀνάγκην ἀδείας, ἐζήτησα ἀπὸ τὸν Ἰθάβραν· αὐτὸς δὲ ἀπεκρίθη·

— Ἄς ὑπάγῃ, ἀφοῦ τὸ θέλει, ἡ τρελὴ, καὶ ἄς τὴν ἀρπάξουν οἱ ἄγριοι!

Ἀνεχώρησα λοιπὸν μὲ καρδίαν περίλυπον, ἀφείσα τὴν θυγατέρα μου Λουσιόδη εἰς τὸν ἀδελφόν μου, καὶ λαθούσα μετ' ἐμοῦ τὴν Ἐλίξαν ὡς πλέον δυνατὴν νὰ ὑποφέρῃ τοὺς κόπους τοῦ ταξιδίου. Ἐλθούσα εἰς Ματάραν παρουσιάσθη εἰς τὸν φρούραρχον· τσσαράκοντα λεύγας εἶχα νὰ διατρέξω εἰσέτι μέχρι τοῦ μέρους ὅπου ἦτο ὁ σύζυγός μου. Ὁ φρούραρχος μοὶ ἀπεκρίθη ὅτι ἄνευ ἀνωτέρας ἀδείας δὲν μοὶ ἐπέτρεπε νὰ προχωρήσω· ἂν καὶ τὸν ἐβεβαίωσα ὅτι εἶχα προφορικὴν ἄδειαν, αὐτὸς ὅμως ἐδίσταζεν. «Ἐὰν ἀμφιβάλλετε, εἶπα, ἄφετέ με νὰ στείλω ταχυδρόμον διὰ νὰ φέρῃ τὴν ἄδειαν ἐγγραφον. Καὶ ἐὰν εἶναι ψεῦδος εἶμαι ἔτοιμη νὰ ὑποστῶ πᾶσαν τιμωρίαν.» Ὁ φρούραρχος μ' ἐχώρισεν ἀπὸ τὴν κόρην καὶ τὸν ἀδελφόν μου, καὶ μὲ ἔθεσεν ὑπὸ κράτησιν εἰς ἄδενδρον μέρος τοῦ δάσους. Ὁ ταχυδρόμος ἀνεχώρησε, καὶ

μετά τινος ημέρας επανήλθε φέρων τὴν ἄδειαν ὅθεν ἀπερσίσθη ἡ ἀναχώρησίς μου.

Δ΄.

Ὅτε με εἶδε παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα ὁ σύζυγός μου ἐκλαυσεν ἀπὸ τὴν χαρὰν τοῦ ἔβλεπεν ὅτι μόνη ἡ δύναμις τῆς ἀγάπης μου μ' ἐνίσχυσε εἰς τὸ νὰ παραβλέψω τοὺς κινδύνους καὶ νὰ παραβῶ τὴν διαταγὴν του. Ἦμην δὲ εἰς τόσον βαθμὸν ἀδύνατος, ὥστε μόλις ἐπρόφερα λέξιν. Τὴν νύκτα οἱ κώνωπες καὶ οἱ *vinchucos* (1) ἐπέπεσαν ἀκάθεκτοι καθ' ἡμῶν. Ὅτε ἐσηκώθη μὲ τὴν μικρὰν μου, καὶ τῶν δύο τὰ πρόσωπα ἦσαν τρομερῶς φουσκωμένα. Ἡ τροφή τὴν ὁποίαν ἐδίδαν εἰς ἡμᾶς ἦτο καὶ ἀνεπαρκὴς καὶ κακὴ. Ὁ σύζυγός μου μὲ παρεκάλει ἀκαταπαύστως νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν οἰκίαν μου βεβαιῶν με, ὅτι ἔπασχε ἀληθῆ βασιανιστήρια ἐνὸς μ' ἔβλεπεν ὑποφέρουσαν τῶς στερήσεις καὶ τὴν δυστυχίαν.

Ὅκτῳ ἡμέρας μετὰ τὴν ἀφιξίν μου εἰς τὴν ἔρημον, ἠκούσαμεν ὅτι οἱ Ἴνδοι ἤτοιμάζοντο νὰ ἐπιπέσωσι καθ' ἡμῶν. Ὁ σύζυγός μου ἐπέμενε τότε νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν πόλιν. — Ὅταν εἶμαι μόνος, εἶπεν ἐπὶ τέλους, ἐμπορῶ νὰ φύγω ἄλλὰ πῶς νὰ τὸ κατορθώσω μὲ σὲ καὶ τὴν κόρην μας;

Καὶ τῷ ὄντι ἦτο ἀδύνατον νὰ τρέχω πολλὰς ὥρας ἐφιππος.

Ἐπέστρεψα λοιπὸν εἰς τὴν οἰκίαν μου, ἀλλ' ἔχουσα πάντοτε τὴν σταθερὰν ἀπόφασιν νὰ ἐπανέλθω καὶ δεύτερον πλησίον τοῦ ἀνδρός μου.

Τῶν Ἰνδῶν τὸ κίνημα δὲν ἔγινεν ἄλλ' ὁ Ἰθάρρας, φρονῶν ἴσως ὅτι ἡ θέσις τοῦ συζύγου καὶ τῶν ἄλλων ἐξορίστων δὲν ἦτο ἀρκετὰ δεινὴ, διέταξε νὰ τοὺς μεταφέρωσιν εἰς ἀπώτερον, πλησιέστερον τῶν Ἰνδῶν, εἰς τόπον εἰς μάλλον βριθόντα κωνώπων, σκηπητῶν καὶ ἄλλων τοιοῦτων ζώων, τρεπομένων μὲ αἶμα.

Τῶσδε τρομερὸν ἦτο τὸ μέρος τοῦτο, ὥστε ὁ σύζυγός μου ἀπελπισθεὶς ἔβαλε κατὰ νοῦν νὰ φύγῃ διὰ τοῦτο ἠθέλησε νὰ ὑπάγῃ πρὸς αὐτόν. Μοὶ ἐγράψεν λοιπὸν καὶ με ἠρώτα ἐὰν ἤθελα νὰ τὸν συντροφεύσω θὰ μὲ ἀνεβίβαζεν ὅπισθεν του εἰς τὸν ἵππον, καὶ θὰ ἐφρόντιζε ν' ἀποφύγωμεν τὴν προσοχὴν καὶ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Ἰθάρρα καὶ τῶν Ἰνδῶν. Ὁμολογῶ ὅτι ἐφοβήθη, καὶ ἠσθάνθη περιλυπὸν τὴν καρδίαν μου, ὅτε ἐθυμώθη ὅτι ὁ ἀπεχωριζόμενος διὰ παντὸς ἴσως ἀπὸ τὰς μικρὰς μου. Καὶ ὅμως δὲν ἐδίστασα. Ἀπεκρίθη εἰς τὸν Δὸν Ἰωσήφ ὅτι ἠπόρησα διὰ τί ν' ἀμφιβάλλῃ διὰ τὴν σταθερότητά μου, ἀφοῦ ἐγνώριζεν ὅτι ἀπόφασιν εἶχα ν' ἀποθάνω μετ' αὐτοῦ.

Ἐπερίμενα νὰ με γράψῃ νὰ ἀναχωρήσω, ἀλλὰ δὲν

(1) Τὰ ζώδια ταῦτα εἶναι πολὺ πλέον ὀχληρὰ καὶ τῶν ρητικωτέρων κωνώπων

ἐλάμβανα ἀπόκρισιν. Ἦμην ἀνήσυχος εἰς ἄκρον καὶ διὰ τοῦτο συνεχῶς ἐπεσκεπτόμην τὴν οἰκογένειαν τοῦ συνεταίρου τοῦ ἀνδρός μου. Ἦκουσα δὲ κατὰ τύχην ὅτι μετανοήσας δὲν εἶχε πλέον σκοπὸν νὰ με προσκαλέσῃ. Ὅτε ἀνέγνωσε τὴν ἐπιστολήν μου ἀνεφώνησε: « Διὰ τί νὰ βάλω εἰς νέαν δοκιμὴν τὴν ἰσχυρὰν θέλησιν καὶ τὴν ἀγάπην τῆς; Μήπως δὲν ἠξέυρω νὰ καταφρονήσω καὶ νὰ ὑποφέρω τὸν θάνατον; Βαρβαρότης δὲν εἶναι νὰ ἐκθέσω τὴν Λύγουστίναν εἰς τόσον μεγάλους κινδύνους. » Μετὰ ταῦτα τὸν ἐκυρίευσεν βαθυτάτη μελαγχολία, ἠσθένησε βαρῶς καὶ παρήγγειλε νὰ μὴ μάθῃ τι μήτε ἡ σύζυγος μήτε ἡ οἰκογένειά του.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν, παρακούουσα τὰς παρακλήσεις τῶν συγγενῶν μου ἀνεχώρησα, ἐταξείδευσα ἡμέραν καὶ νύκτα καὶ διέσχισα τὴν ἔρημον.

Ε΄.

Ὅτε εἰσῆλθα εἰς τὴν καλύβην τοῦ ἀνδρός μου ὄρμησα πρὸς αὐτὸν μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας ἄλλ' αὐτὸς ὡπισθοχώρησε καὶ με εἶδε μὲ ἀδιαφορίαν! Τὸ βλέμμα του ἦτο θολὸν, καὶ ἡ ὀχρότης καὶ ἡ ἀδυναμία ὑπερβολικὴ. Εἶχεν, οἶμοι! παραφρονήσει.

Γενομένη ἐντρομος, ἠθέλησα νὰ ὀμιλήσω... ἀλλ' ὁ Οὐνζάγας μὲ ἔκαμε νεῦμα. Καὶ κατέστειλα μὲν τὴν φωνήν, ὅχι ὅμως καὶ τὰ δάκρυά μου.

Μετὰ ταῦτα ἀπέτεινα γλυκεῖς τινες λόγους πρὸς αὐτόν οὗτος ὅμως μοὶ ἀπεκρίθη ἡσύχως μὲν ἀλλὰ παραλόγως.

Ἀπορῶ πῶς δὲν ἀπέθανε τὴν ὥραν ἐκείνην! Ζητήσας πληροφορίας ἀπὸ τὸν Οὐνζάγαν ἔμαθα ὅτι κατ' ἀρχὰς εἶχε πυρετόν. « Τὸν ἐφύλαττα πάντοτε, ἐπρόσθεσεν, ἐκτὸς τῶν ὥρων καθ' ἃς ἔπρεπε νὰ ὑπάγῃ εἰς ἀναζήτησιν τροφῆς. Μὲ ὤρμισεν νὰ μὴ σὲ εἰδοποιήσω ἤμην δὲ τόσον ὑπόχρεως πρὸς αὐτόν, ὥστε ἐνόμισα ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ παρακούσω. Πλὴν τούτου δὲν μοὶ ἐπέραςε ποτὲ ἀπὸ τὸν νοῦν ὅτι ἐκινδύνευε ν' ἀποθάνῃ ἢ νὰ τρελαθῇ. »

Μεγίστη ὑπῆρξεν ἡ ἀπελπισία μου. Ἠμέραν καὶ νύκτα ἐκλαία καὶ ὠδυρόμην. Ὁ πυρετὸς τοῦ συζύγου μου δὲν ἔπαυε, καὶ με πολλὴν δυσκολίαν κατέπεισά τινα ταχυδρόμον νὰ μεταβῇ εἰς τὴν πόλιν καὶ νὰ με φέρῃ ἰατρὸν οὐδεὶς ὅμως τῶν ἰατρῶν, ἂν καὶ ἐπροσφέρθη πρὸς αὐτοὺς γενναίᾳ ἀμοιβῇ, δὲν ἠθέλησε νὰ ἔλθῃ. Μοὶ ἔστειλαν μόνον ἰατρικὰ τινα καὶ παραγγελίας πῶς νὰ τὸν μεταχειρισθῶ. Μοὶ ἤλθεν ἡ ιδέα νὰ ὑπάγῃ μόνη νὰ παρακαλέσω ἕνα ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ ποῦ ν' ἀφῆσω μόνον τὸν πάσχοντα; πιθανὸν ἦτο ν' ἀποθάνῃ κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου.

Μίαν τῶν ἡμερῶν κατεγινόμενος νὰ βάλω εἰς λουτρόν τὸν ἄρρωστόν μου, καὶ ἐδοκίμαζα πολὺν κόπον διότι ἀντίστατο. Ἐνῶ δὲ ἐπροσπάθουν νὰ τὸν σκε-

πᾶσω ὅπως τὸν προφυλάξω ἀπὸ τὸν ἀνεμὸν, ἀκωλύτως εἰσερχόμενος εἰς τὴν χορτοσκέπαστον καλύβην ἡμῶν, γυνή τις ἐλθοῦσα μεθ' ὀρμῆς εἶπεν ὅτι Ἴνδοι, ὀλίγον μακρὰν ὄντες, ἤρχοντο καθ' ἡμῶν, καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ φύγωμεν. Εὐθὺς ἔσυρα τὸν σύζυγόν μου εἰς τὸ δάσος ἐνῶ ἔπνεε σφοδρότατος ἀνεμὸς. Ἐφυγαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων καλυβῶν οἱ κάτοικοι. Ἐπειδὴ ὅμως ἦτο ἀνάγκη νὰ μακρυνθῶμεν πολὺ, ἠθέλησα νὰ ἀγοράσω δύο ἵππους καὶ ἐπρόσφερα πρὸς τοῦτο ἀξιόλογον χρηματικὴν ποσότητα ἄλλὰ μόλις κατώρθωσα νὰ ἀγοράσω ἕνα. Ἀνεβίβασα εἰς αὐτὸν τὸν ἀνδρα μου, ἐγὼ δὲ ἐκάθησα ὅπισθεν αὐτοῦ ἄλλ' ἐπειδὴ δὲν ἐδυνάμην νὰ διοικήσω καλῶς τὸ ζῶον, ὁ δρόμος του ἦτο ἄτακτος. Ὁ Οὐνζάγας ὡς πολλὰ πάσχω δὲν ἤλθε μεθ' ἡμῶν.

Ἐφθάσαμεν ἐντὸς ὀλίγου εἰς δρόμον τόσῳ στενόν, ὥστε οἱ ἀκανθῶδεις κλάδοι τῶν δένδρων κατεξέσχισαν τὸ ἐνδυμά μου ἂν ἂν πᾶν βῆμα σχεδὸν ἐκινδυνεύαμεν ἢ νὰ πληγωθῶμεν ἢ νὰ πέσωμεν.

Τὸ ἑσπέρας ἐπέξυστα τὸν σύζυγόν μου καὶ ἐκάθησα πλησίον του χωρὶς νὰ κοιμηθῶ δι' ἕλης τῆς νυκτός ἔπασχε ὁ ταλαιπώρος τρομερῶς. Τὴν δὲ ἐπιούσαν, μαθόντες ὅτι παρήλθεν ὁ φόβος τῶν Ἰνδῶν, ἐπεστρέψαμεν εἰς τὴν καλύβην.

Οἱ ἰατροὶ τῆς πόλεως, πρὸς οὓς ἔστειλα καὶ δεύτερον ταχυδρόμον, μοὶ ἀπεκρίθησαν νὰ λούω πολλάκις τῆς ἡμέρας τὸν πάσχοντα. Κατώρθωσα νὰ ἀποκτήσω λουτρόν τι δερμάτινον, ὅσον δὲ διὰ νερὸν εἶχαμεν εὐτυχῶς ἄφθονον. Ἄλλ' ὁ ἀπάνθρωπος Ἰθάρρας διέταξε μετ' ὀλίγον νὰ μεταφέρωσιν ὅλους ἡμᾶς εἰς ἀπώτερον μέρος τῆς ἐρήμου, πάντη ἄνυδρον, ὅπου διὰ νὰ προμηθευθῇ τις ὀλίγον νερὸν, ἔπρεπε νὰ ὑπάγῃ τέσσαρας λεύγας μακρὰν. Ἐπειδὴ δὲ ἦτον ἀναγκαιότατον διὰ τὸ λουτρόν τοῦ ἀσθενοῦς μου, μετέβαινα μόνη εἰς ἀναζήτησιν. Ὁ ἥλιος μ' ἐφλόγιζε καθ' ὁδὸν καὶ με κατέτρωγαν οἱ κώνωπες. Ὁ κόπος, αἱ στερήσεις, οἱ πόνοι μὲ κατέτρηκαν.

ΣΤ΄.

Πολλάκις, ἐνῶ παρεκίνουν τὸν πάσχοντα νὰ ἐμβῇ εἰς τὸ λουτρὸν, ἐμαίνετο καὶ μ' ἔδακνε καὶ μοὶ ἔσχιζε τὰς σάρκας. Μίαν ἡμέραν ἐλειποθύμησα ἔνιοτε δὲ καὶ ἐπῆδα ἔξω τοῦ λουτροῦ ἡ ἀσθένειά του ἐχειροτέρησε τότε.

Μόνην ἀνσκούφισιν εἶχα τὰ δάκρυα καὶ τὴν προσευχὴν.

Ἐνίοτε ἤρχοντο στρατιῶται καὶ ἐπέβαλλον ἀγγαρίεις εἰς τὸν σύζυγόν μου ἄλλ' ἦτο δυνατὸν νὰ τὰς ἐκτελέσῃ; δυνάμει χρημάτων τὸν ἔσωζα.

Ἐπιθυμοῦσα νὰ προφυλάξω ὅπως οὖν τὸν ἀσθενῆ ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ τὴν βροχὴν, κατώρθωσα νὰ σκεπᾶσω τὴν καλύβην μὲ ξύλα. Ἡ τέχνη μου αὕτη ἐ-

προδόθη καὶ με διέβαλαν εἰς τὸν Ἰθάρρα ὅτι ζῶ πολυτελῶς. Διέταξε λοιπὸν νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὰ ἐνδοτέρα. Οἱ στρατιῶται μᾶς ἐδίωξαν ὡς ἀγέλην καὶ μᾶς ἀφήκαν ὑπὸ τὴν σκιὰν δένδρου. Δεκαπέντε ἡμέρας ἐμείναμεν ἐκεῖ εἰς τὸ ὑπαιθρον.

Φιλάνθρωπος τις γυνὴ ἐκ τῶν περὶ ζῆ κατοίκων μᾶς ἔδωκεν ὀλίγον ἄρτον καὶ ἀραβόσιτον.

Ἐπειδὴ δὲ μοὶ ἔμεναν εἰσέτι χρήματα, ἠθέλησα νὰ κατασκευάσω νέαν καλύβην ἄλλὰ με μεγίστην δυσκολίαν κατώρθωσα νὰ εὑρῶ ἐργάτας μεταξὺ τῶν ἀναλήθων κατοίκων ἐκείνου τοῦ μέρους. Μετὰ ταῦτα παρεσκευάσα κλίνην εἰς τὸν ἀνδρα μου, καὶ ἀγοράσασα τὴν σιωπὴν ἐνὸς στρατιώτου, ἀπέβαλα τὰ σίδερα ἀπὸ τοὺς πόδας του.

Οἱ συγγενεῖς μου μοὶ ἔγραφαν ἀδικόπως διὰ νὰ ἐπιστρέψω τὴν νύκτα, ἐνθυμουμένη ὅτι πιθανώτατον αἰ ταλαιπώροί μου θυγατέρες νὰ ἔμεναν ὄραναί καὶ πατρὸς καὶ μητρὸς, ἠσθάνομην σπαραττομένη τὴν καρδίαν μου. Εἶχα ὅμως ἀκλόνητον ἀπόφασιν νὰ μὴ ἀφήσω τὸν ἀνδρα μου. Τῶν ἰατρῶν τις μοὶ εἶχε γράψῃ ὅτι μόνος τρόπος νὰ θεραπευθῇ ἡ παραφροσύνη του ἦτο ἡ ἐπίθεσις ἐκδορείων. Τὰ ἐπέθεσα λοιπὸν ἄλλὰ μόλις ἤρχισαν νὰ καίωσι καὶ ἠθέλησε νὰ τὰ ἀποσπάσῃ ἐπειδὴ δὲ τὸν ἐμποδίζα μ' ἐκτύπα ἀνηλεῶς. Καὶ ποτε μάλιστα μὲ ἔσυρεν ἀπὸ τὴν κόμην, καὶ τόσον σφοδρὰ, ὥστε ἐνόμιζα ὅτι θὰ ἐκπνεύσω.

Καὶ ὁ Οὐνζάγας ἔπασχε τὸ σῶμά του ἦτο καταπληγωμένον καὶ ἀπὸ τὰ ἔλκη ἐξήρχετο δυσώδης ἀποπορά. Ἐθεράπευα καὶ αὐτόν ἦτο σύντροφος καὶ φίλος μας, καὶ χρέος εἶχα νὰ τὸν φροντίζω.

Πρωτὸν τινὰ, μόλις ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου, εἰδοποιήθημεν ὅτι ἔρχονται Ἴνδοι ἀνεσθίωσα εἰς τὰς ἀγκάλας μου τὸν σύζυγόν μου μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Οὐνζάγα, καὶ τὸν ἔφερα ἐντὸς τοῦ δάσους. Καθ' ὁδὸν ἐφώναζε καὶ μ' ἐκτύπα καταπεπονημένη καὶ καταβασανισμένη πολλάκις ἔπεσα κατὰ γῆς καὶ εἰς τοιαύτην ἐφθασα ἀπελπισίαν, ὥστε ἐπεθύμουν τὴν ὥραν ἐκείνην τὸν θάνατον. Καὶ νομίζω ὅτι ἐὰν δὲν ἐνθυμούμην τὴν μητέρα, τὰ τέκνα μου, καὶ τὸ πρὸς τὸν ἀνδρα μου χρέος θὰ ἐγινόμενος αὐτόχειρ.

Οἱ Ἴνδοι ἐλθόντες εἰς τὴν καλύβην μου τὴν ἐλεηλάτησαν καὶ μετὰ ταῦτα τὴν ἔκασαν ἐφόνευσαν δὲ καὶ πολλοὺς ἀθρώπους καὶ θαῦμα ἐθεώρησα ὅτι δὲν μᾶς ἀνεκάλυψαν, διότι δὲν ἤμεθα μακρὰν σὶ φωναί μάλιστα τοῦ συζύγου μου θὰ ἠκούοντο, ἐὰν δὲν ἐσυγγέοντο μὲ τὰς κραυγὰς καὶ τὰ σφύριγματα τῶν Ἰνδῶν καὶ τοὺς ποδοβολητοὺς τῶν ἵππων των.

Δὲν εἶχαμεν λοιπὸν πλέον ἄσυλον! Εἶχον ἡμέρας ἐμείναμεν πάντη ἄστεγοι. Μετὰ ταῦτα οἱ στρατιῶται μὲ διέταξαν νὰ κινηθῶμεν, καὶ με ἔφεραν εἰς τόπον εἰς πλέον μεμακρυσμένον, ὅπου πλὴν τῶν Ἰν-

δὼν φοβούμεθα καὶ τὰς τίγρεις. Μόλις εφθάσαμεν καὶ τρομερὰ καταίγεις, ἐξ ἡμέρας διαρκέσασα, μᾶς ὑπεδέχθη. Μὲ ζύλα καὶ μὲ τεμάχια δέρματος ἐπροσπάθησα νὰ προφυλάξω τὸν ἀσθενῆ μου· ἀλλ' ὅμως ἐβρέχετο καὶ ἐβρίγξ.

Ζ'.

Πολλάκις ἠπόρουν πῶς νὰ προμηθευθῶ τροφήν. Μίαν τῶν ἡμερῶν μεταβάσα εἰς χωρίδιον ἐπρόσφερα ἱκανὰ χρήματα διὰ ν' ἀγοράσω· ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἠθέλησε νὰ μοι πωλήσῃ τὸ παραμικρόν. Ἐπέστρεψα μὲ χεῖρας κενάς. Τοῦ Οὐνζάγας ἡ κατάστασις ἐχειροτέρευε καὶ ἐπιπύξανε μὲ τοὺς στεναγμούς του τὰς φωνὰς τοῦ ἀνδρός μου.

Δὲν ἐλάμβανον πλέον οὔτε γράμματα οὔτε βοήθειαν ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς μου· παρακάλεσα τὸν φρούραρχον νὰ μοι ἐπιτρέψῃ νὰ σταίλω ταχυδρόμον, ἀλλὰ δὲν ἐνέδωκεν. Ἐμαθα δὲ ὅτι κατ' ἐπιταγὴν τοῦ Ἰθάξου, συνέλθον ἄνθρωπον ὅστις μοὶ ἔφερεν ἱατρικὰ, τροφὰς καὶ χρήματα. Καὶ τὸ χειρότερον ἐπῆραν τὸ τουφέκιον τοῦ ἀνδρός μου, μὲ τὸ ὅποιον ἐκυνήγει ἐνίοτε ὁ Οὐνζάγας. Ὁ φρούραρχος εἶπεν ὅτι ἤθελε νὰ μὲ ἀναγκάσῃ νὰ ἐγκαταλείψω τὸν Δὸν Ἰωσήφ, διὰ νὰ μείνῃ μόνος καὶ ν' ἀποθάνῃ ἀπὸ τὴν πείναν· ἀλλ' ἐγὼ ἀπεκρίθην ὅτι ἡ θέλησίς μου ἦτο ἀκαταμάχητος καὶ ὅτι θ' ἀποθάνω πλησίον του.

Μίαν τῶν ἡμερῶν ἔβαλαν τὸν ἀσθενῆ ἐπὶ φορείου, καὶ τὸν μετέφεραν εἰς τὸ δάσος. Ἐγὼ δὲ καὶ ὁ Οὐνζάγας παρηκολουθοῦμεν πεζοί. Οἱ στρατιῶται μᾶς ἐξέβριζαν, καὶ ἀντινάσσοντες τὸ φορεῖον, ἐκασάνιζαν τὸν ἀσθενῆ. Τοσοῦτω δὲ ἠγανάκτησα, ὥστε ἔπειτα τὴν χεῖρα πρὸς τὸ φορεῖον διὰ νὰ ἐμποδίσω τὰς κινήσεις· ἀλλ' εἰς τῶν στρατιωτῶν κατέφερε τοιοῦτον γρόνθον εἰς τὸ πρόσωπόν μου ὥστε ἔπεσα κατὰ γῆς.

Τέλος πάντων ἐστάθημεν ἡ ἀγωνία μου ἦτο ὑπὲρ ποτε μεγαλειτέρα, διότι τί ἐχρησίμευον τὰ χρήματα εἰς τὴν ἐρημον ἐκείνην; ἡ υγεία μου εἶχεν ἐξασθενήσει. Τὴν νύκτα ἐπάγωνα, ὁ δὲ Δὸν Ἰωσήφ δὲν ἤθελε πλέον νὰ μὲ ὑποφέρῃ οὔτε εἰς τοὺς πόδας του.

Ἡ μανία του ἐκορυφώθη· ὀλόκληρον ἔτος οὔτε τὸ ὄνομά μου ἐπρόφερε. Μόλις ἤκουες μίαν λέξιν καταληπτήν ἀπὸ τὸ στόμα του, καὶ ὅτε δὲν ἀπεκρινόμην ἐπέπιπτε κατ' ἐμοῦ ἀπορῶ πῶς δὲν μ' ἐφόνευσε!

Καὶ ὅμως ἔπρεπε νὰ εὔρω τροφήν. Πεισθεῖσα ὅτι μὲ τὸ γάλα τὸ ὅποιον ἡ φύσις προώρισε διὰ τὴν μικρὰν μου Λουσινδὴν ἦτο δυνατόν νὰ θρέψω νεογέννητον βρέφος, μετέβην εἰς ἓν τῶν παρακειμένων χωριδίων, καὶ ἦρα γυναῖκα ἥτις, ὡς ἀσθενῆς, δὲν εἶχε πῶς νὰ θρέψῃ τὸ τέκνον της. Συγκιτάνευσα λοιπὸν νὰ τὸ τρέφω ἐγὼ, καὶ ὁσάκις τὸ ἐβύζινα μοὶ ἐδίδεν ὀλίγον ζωμὸν διὰ τὸν ταλαίπωρον σύζυ-

γόν μου. Ἡ Ἰνδὴ ἦτο σκληρὰ καὶ μὲ μετεχειρίζετο ὡς δούλην, ἐμὲ τὴν ἄλλοτε εὐτυχῆ... ἀλλὰ τί νὰ κάμω; ὄλα τὰ ὑπέμενα. Μίαν τῶν ἡμερῶν ἤλθέ τις Ἰνδὸς ἐνῷ ἐβύζινα τὸ παιδίον, καὶ μοὶ ἐπρότεινε νὰ κόψω δι' αὐτὸν μίαν ριακέταν. Ἐπὶ ζῆσ μου δὲν εἶχα κόψει ἀνδρῶν φόρεμα· εὐτυχῶς ὅμως ἐπέτυχον, καὶ αὐτὸς εὐχαριστήθεις μοὶ ἔδωκε τεμάχια τῆς σάρκου (1). Τὴν ἐπιούσαν ἤλθαν καὶ ἄλλοι καὶ μοὶ ἔφεραν νὰ κατασκευάσω φορέματα. Τότε ἀφῆκα τὴν κακὴν ἐκείνην γυναῖκα καὶ ἔξω πρὸς τὰς ἀνὰ καὶ μὲ ἐπὶ τὸν τρομερὰ τὸ σῆθός μου. Χάρεις εἰς τὴν ἐργασίαν μου εἶχα πάντοτε ἀραβόσιτον· ἀλλὰ τὸ νερὸν ἦτο γλυφόν, κατακόκκινον καὶ ἀηδές· ὅτε ἐδίψων παρὰ πολὺ τὸ ἐστράγγιζα μὲ πανίον καὶ ἐκλεία τοὺς βῶθωνάς μου.

Διὰ ν' ἀυξήσω τὰ εὐτελῆ μου κέρδη ἐσύναξα τινὰ φυτὰ, καὶ ἔβαψα ἐν παλαιὸν ὑποκάμισον τοῦ συζύγου μου· κατεσκευάσα δὲ καὶ ἄνθη. Ἀλλ' ὅσον ἀτελῆ καὶ ἄν ἦσαν τὰ ἔργα μου, εἰς τοὺς ἀγρίους ἐκείνους ἐφαίνοντο ὡς θαύματα, καὶ τὰ ἐπλήρωναν μὲ σίτον. Ἐνθαρρυνθεῖσα ἐκ τούτου ἐπεχείρησα νὰ κατασκευάσω περίαπτα, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἔθετα εὐτελῆ τινὰ πράγματα, τὰ ὅποια οἱ ἐγγύωροι ἐθεώρουν ἔχοντα τὴν δύναμιν νὰ διώκωσι τὰς κακὰς ἀναθυμιάσεις τῶν τελεμάτων.

Καλύβην ὅμως μὲ σάνιδας δὲν ἠθέλησαν ποτὲ νὰ μοὶ κατασκευάσωσι οἱ Ἰνδοί. Ἐπεχείρησα λοιπὸν τὸ ἔργον μόνη μου. Εἶχα παρατηρήσει μακρὰν δύο δένδρα τὰ ὅποια ἦσαν συνηωμένα· παραμερίζουσα αὐτὰ ὀλίγον καὶ σκεπάζουσα τοὺς ἄνω κλάδους, θὰ κατώρθωνα νὰ προφυλάττω τὸ στρώμα τοῦ συζύγου μου ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ τὴν βροχὴν. Ἐντὸς δύο ἡμερῶν ἐκοψα πολὺν χόρτον καὶ ἐσκέπασα τὰ κλαδιά· μετὰ ταῦτα ἐπλεξά τὸ μαλλίον δερματός τινος ἀρνίου, καὶ ἀναμίξασα αὐτὸ μὲ χόρτα καὶ ξυλάκια κατεσκευάσα εἶδος ψιάθου. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ σκέπασμα ἐγένετο παχὺ, καὶ ἐκαθήσασκεν ὑπ' αὐτό.

Αἱ τίγρεις περιήρχοντο συνεχῶς περὶ τὴν καλύβην. Ἐλέγετο δὲ ὅτι μία ἐξ αὐτῶν ὑπερηγάπα τὸ ἀνθρώπινον κρέας, καὶ ὅτι πολλοὺς εἶχε καταφάγει. Νύκτα τινὰ, καταπεπονημένη οὖσα ἀπεκοιμήθην κατὰ γῆς, πέντε περίπου βήματα μακρὰν τῆς καλύβης. Ἡ τίγρις διέβη πλησίον μου· ἐστάθη, ὡς μοὶ εἶπαν οἱ ἰδόντες αὐτήν, καὶ μετέπειτα ἀνεχώρησεν· εἶδα καὶ ἐγὼ τὰ ἔχνη της πλησίον μου ὅτε ἐξύπνησα (2).

(1) Κρέας ἀπεξηραμμένον καὶ ἀλατισμένον.

(2) Ὁ Ἄλ. Οὐμβόλδος ἀναφέρει πολλὰ παραδείγματα τῆς περιφρονητικῆς τῆν ὁποῖαν δεκνύουσι τὰ θηρία ταῦτα πρὸς τὰς εὐκόλους λείας. Εἰς τὸ περὶ τῆς Νέας Ἰσπανίας δοκίμιόν του λέγει ὅτι τίγρις τις ἐλθοῦσα συνέπιπτε μετὰ δύο παιδίων.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἡ τίγρις ἐπέπεσε κατὰ γυναῖκα· κὸς κοιμωμένης πλησίον τοῦ ἀνδρός καὶ τοῦ τέκνου της, κατέφαγε τὸ παιδίον καὶ ἐδάγκασεν ἐπικινδύνως τὴν μητέρα.

Η'.

Πῶς ἄρα καὶ πότε θὰ ἐτελείωναν τὰ δεινά μου; Νὰ σώσω τὸν ἄνδρα μου ἦτο ἀδύνατον. Ἐὰν τοῦλάχιστον, ἔλεγα κατ' ἐμαυτὸν, ἀνελάμβανε πρὶν ἀποθάνῃ τὸ λογικόν του, θὰ ἔβλεπε πόσον τὸν ἠγάπησα, καὶ τὰ τελευταῖα του λόγια θὰ ἐξηγόραζαν ὄλα μου τὰ παθήματα.

Μεγάλῃ ἀνομῆρῃ συνέβη, καὶ δὲν ἦτο πλέον δυνατόν νὰ εὔρωμεν οὔτε βανίδαν νεροῦ· ἐβρέχαμεν τὰ χεῖλη μὲ χόρτον. Ἐνίοτε μεταβαίνουσα εἰς ἀναζήτησιν τόπων χαμηλωτέρων καὶ ἐπομένως ὑγροτέρων ἐκυλιόμην ἐπ' αὐτῶν διὰ νὰ δροσισθῶ.

Οἱ ὀφθαλμοί μου εἶχαν μαρῶνθῃ ἀπὸ τὰ δάκρυα, καὶ τὸ φῶς μου ἦτο σκοτεινόν. Δυσεντερία τρομερὰ συνεπλήρωσε τὰ δεινά τοῦ ἀνδρός μου καὶ τὰς δυστυχίας μου.

Τὸ δέρμα ἐπιπτεν ἀπὸ τοὺς πόδας, τὸ πρόσωπον καὶ τοὺς ὄμους μου· ἄλλα ἐνδύματα ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἔφερα πρὸ τεσσάρων μηνῶν δὲν εἶχα, καὶ ἐντρέπομαι νὰ εἰπῶ ὅτι δι' ἐλλείψιν σαπουνίου δὲν τὰ εἶχα πλύνει.

Πρωτὶν τινὰ, εὐρισκομένη εἰς τὸ δάσος καὶ νομίζουσα ὅτι ἤμην μόνη, ἐξεδύθην διὰ νὰ πλύνω τὰ φορέματά μου· ἀλλ' ἀπροσδοκῆτως ἐφάνη ἀντικρῦ μου ὁ Οὐνζάγας, καὶ τόσον ἐντρέπην ὥστε ἔκλαυσα ὡς μωρὸν παιδίον.

Ἐπειδὴ ἐφαίνετο ὅτι δὲν θὰ μεταφερθῶμεν πλέον εἰς ἄλλο μέρος, ἐνόμισα ἀναγκαῖον νὰ σκεθῶ περὶ τοῦ μέλλοντος. Ἐκαθάρισα λοιπὸν τεμάχιον γῆς καὶ τὸ ἔσπειρα. Ἐχαίρον δὲ ἐνθυμουμένη ὅτι θὰ ἐθερίζα ἀραβόσιτον καὶ τινὰ ἄλλα λαχνηκὰ. Ἀλλὰ στρατιῶται ἐλθόντες κατέστρεψαν ὅτι ἔσπειρα καὶ ἐφύτευσα, λέγοντες ὅτι τοιαύτη ἦτο τοῦ Ἰθάξου ἡ διαταγή.

Μετὰ τινὰ καιρὸν μὲ μετέφεραν εἰς ἄλλο μέρος· τὸ παρακείμενον δάσος ἦτο πολλὰ μικρὸν καὶ δὲν θὰ μὲ ἐπροφύλαττεν ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Ἰνδῶν. Ἡ γῆ ἦτο ξηροτέρα, τὸ νερὸν σπανιώτατον καὶ πάντῃ ἀσπλαγχνοὶ οἱ περίεξ εὐάριθμοι κάτοικοι.

Μίαν τῶν ἡμερῶν, ἐνῷ μετέβαινα εἰς ἀναζήτησιν νεροῦ, ἐπέπεσε κατ' ἐμοῦ σκύλος, ὅστις μ' ἐδάγκασε καὶ ἐξέσχισε τὸ φέρεμά μου. Σωθεὶς τῇ βοήθειᾳ τινὸς διαβάτου, ἐξηκολούθησα τὸν δρόμον μου, καὶ πλήρης τρόμου ἀπήντησα ἀλλόκοτόν τινα ἄνθρωπον ἢ μᾶλλον τέρας, μιγάδα, υἱὸν ἀγρίου καὶ λευκῆς· τὸ πρόσωπόν του ἦτο τερατώδες, ὑψηλὸν καὶ πλατύ· εἶχε δὲ τὴν μύτιν τόσῳ πλατείαν, ὥστε ἤγγιζεν

εἰς τὰ ὠτά του καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη· τὰ χεῖλη του ἐκρέμαντο ὡς δύο μεγάλα τεμάχια κρέατος, καὶ οἱ ὀφθαλμοί του ὁμοιάζον ὀφθαλμούς ἀγριοχοίρου· αἱ χεῖρες, οἱ πόδες καὶ αἱ κνήμαι ἦσαν ὀγκωδέστατα. Ἀμα ἰδοῦσα αὐτὸν ἀπελιθώθην· δὲν ἤξευρα ἐνώπιον τίνος εἶδους πλάσματος εὐρισκόμην. Κατώρθωσα ὅμως νὰ τὸν ἐρωτήσω ποῦ ἦτο δυνατόν νὰ εὔρω ὀλίγον νερὸν· μοὶ ἀπεκρίθη δὲ μετὰ τραχύτητος, ὀνομάσας με μέρος τέσσαρας λεύγας ἀπέχον καὶ ἐμακρύνθη ψιθυρίζων.

Μετὰ μικρὸν ὅμως ὑπῆρξα εὐτυχεστέρα· γυνὴ τις ἰδοῦσα τὸ κατεσχιμένον ἐνδύμα, τὴν ὠχρότητα καὶ τὴν ἀδυναμίαν μου, ἐπέζευσε ἀπὸ τὸν ἵππον της καὶ λυπηθεῖσα με μὲ ἠρώτησε ποῦ διεθυνόμην· ἀφοῦ δὲ μὲ ἤκουσε, μὲ ἀνεβίβασεν ὀπισθὲν της εἰς τὸν ἵππον, μὲ ἔφερεν εἰς μέρος ὅπου μοὶ ἔδωκε νερὸν, μοὶ ἐχάρισε δύο μικρὰ τυρία καὶ ὀλίγον ἄλευρον, καὶ μὲ ἔφερε πλησίον εἰς τὴν καλύβην μου· μὲ παρεκάλεσε δὲ νὰ μὴ εἰπῶ εἰς κανένα ὅτι μ' ἐπεριποιήθη, διότι ἐφοβεῖτο τὸν Ἰθάξου.

Ἐνῷ ἤμεθα μίαν τῶν ἡμερῶν εἰς μέρος τοῦ δάσους πυκνότατον, συνέβη τρομερὰ καταίγεις· τὸ σκότος ἦτο ψηλαφητὸν καὶ πανταχόθεν ἠκούοντο φωναί· ἡ βροχὴ ἦτο βραχδαιότατη καὶ ἀκατάπαυστος. Δὲν εἶχα πῶς νὰ ἀνάψω φῶς. Εἰς τὴν καλύβην μου εἶχα μικρὰ κηρία, τὰ ὅποια κατεσκευάσα μόνη μου· ἐτύλισσα παλαιόπανα περὶ λεπτά κλωνάρια καὶ ἤλειφα αὐτὰ μὲ κηρίον μελισσῶν, τὸ ὅποιον ἐσύναξα εἰς τὸ δάσος. Τὴν νύκτα ὅμως ἐκείνην ἐπεράσασμεν μεταξὺ σκότους, στένοντες καὶ τρέμοντες· τὴν αὐγὴν κάλανδρος κρυπτόμενος μεταξὺ τῶν φύλλων ἤρχισε νὰ κελαδῆ· ὁ Οὐνζάγας μοὶ εἶπεν ὅτι ἦτο μικρὸν πτηνὸν ὁμοιάζον κορυδαλόν· τὸ κελάδημά του ἦτο τόσῳ γλυκὺ, τόσῳ μελωδικόν καὶ τόσῳ πολυποίκιλον, ὥστε τὸ ἤκουα μὲ συγκίνησιν ὡς νὰ μὲ ἐπαρηγόρει· μοὶ φαίνεται ὅτι ἀκόμη τὸ ἀκούω.

Καθ' ἡμέραν ἡ δυσκολία νὰ εὐχαριστήσωμεν τὴν πείναν καὶ τὴν δειψάν μας ἠύξανε. Τὸν Οκτώβριον πλὴν νεοπῶν στάσεων σίτου, τίποτε ἄλλο δὲν εἶχαμεν. Τοὺς ἐψήνα, τοὺς ἐκοπάνιζα καὶ τοὺς ἐμίγνυα μὲ γλυφὸν νερὸν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ τροφή αὐτὴ ἠφάνιζε τὰ ἔντερα μας, ἠναγκάσθημεν νὰ τὴν ἐγκαταλείψωμεν.

Ἐμαθα ὅτι ὁ ἀδελφός μου, μαθὼν τὰ βράσανά μου, ἠθέλησε νὰ ἐλθῇ νὰ μὲ ἰδῇ, ἀλλ' ὅτι ὁ Ἰθάξου τὸν ἐμπόδισεν.

Ἐλθασμένησα νὰ εἰπῶ ὅτι, ὅτε εἶχαμεν ἀκόμη ἐφ' ἑαυτὰ καὶ στερεὰν καλύβην, ἡ σύζυγος τοῦ Οὐνζάγας, δὸνα Ραφαέλα Καρόλ, ἔμεινε ἐνδεκα ἡμέρας μεθ' ἡμῶν καὶ ὅτι μὴ δυνθεῖσα νὰ ὑπομείνῃ τὰ βράσανά μας, ἀνεχώρησε καταρωμένη τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐπάτησεν εἰς τὴν ἐρημον.

Ἀπορῶ πῶς δὲν ἐγένετο θύμα τῆς θηριωδίας τῶν Ἰν-

δῶν. Μίαν τῶν ἡμερῶν ἦρα εἰς τὴν ἄκραν τοῦ δά-
σους βέλος τρεῖς ἔχον δρυτάτας ἀκωκᾶς· τὸ ἐπῆρα
καὶ ἔτρεξα τρέμουσα εἰς τὴν καλύβην. Ὅτε μετ' ὀ-
λίγον ἐξῆλθα διὰ νὰ ὑπάγω εἰς ἀναζήτησιν νεροῦ,
ἀπῆντησα καθημαγμένην τὴν κεφαλὴν τινος γείτονός
μας. Ὀλίγον παρεκεῖ ἔκειτο κατατρυπημένον τὸ σῶ-
μα τῆς κόρης του.

Καὶ οἱ στρατιῶται ἐφοβοῦντο τοὺς ἀγρίους. Ὁ λο-
χίας μᾶς διηγήθη ποτὲ ὅτι ἀπαντήσαντες τινα γυ-
ναῖκα τὴν ἐξεγύμνωσαν καὶ τὴν ἤρπασαν. Ἐγὼ δὲ
τὸν παρεκάλεσα θερμοῦς, ἐάν ποτε ὑπέπιπτα εἰς τὸ
αὐτὸ δυστύχημα νὰ κενώσῃ ἀμέσως ἐπάνω μου τὸ
πυροβόλον του. — Δὲν θὰ τὸ κάμω, ἀπεκρίθη ἀτε-
νίσας με βλοσυρῶς. Ἐξ ἐναντίας ἂν ἠμποροῦσα ἢ ἂν
ἐτολμοῦσα θὰ σ' ἔδενα καλὰ καλὰ, καὶ θὰ ὑπήγαγα
νὰ σὲ πωλήσω εἰς κανένα πλούσιον εἰς τὸ Μοντεβί-
δειον. — Ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔβλεπα μὲ φρίκην
τὸν λοχίαν· τὸν ἐφοβοῦμην ὅσον καὶ τοὺς Ἰνδοὺς.
Ἐνίοτε εἰς στιγμὰς μεγίστης ἀθυμίας καὶ φρίκης μὲ
ἤρχετο ἡ ἰδέα νὰ γράψω εἰς τοὺς οἰκίους μου νὰ
στείλωσι νὰ μὲ πάρωσιν· ἀλλ' εὐθὺς σχεδὸν ἀπέ-
κρουσα τὴν ἐγκληματικὴν αὐτὴν ἰδέαν, ἠγχανόμην
κατὰ τοῦ ἐκυτοῦ μου καὶ γονατίζουσα παρεκάλουν
τὸν Θεὸν νὰ μὲ συγχωρήσῃ. Ἐπολυπλασίαζα δὲ καὶ
τὰς περιποιήσεις μου εἰς τὸν σύζυγόν μου, προσπα-
θοῦσα νὰ παρατείνω τὴν ὑπαρξίν του· ἀλλ' οἴμοι!
ἐφαίνετο πλέον ὅτι τὸ τέλος του δὲν ἦτο μακρὰν.

Θ'.

Τί νὰ σὰς εἰπῶ περιπλέον; Οἱ θρηνοὶ τῶν δυστυ-
χῶν εἶναι ὀχληροί· τοῦ Δὸν Ἰωσήφ ἡ κατάστασις ἐ-
χειροτέρευσε. Καθ' ἑκάστην ὑπέπιπτεν εἰς νευρικούς
σπασμούς καὶ πολλάκις ἐλειποθύμει.

Τὴν 12 τοῦ Φεβρουαρίου, περὶ τὴν δευτέραν ὥραν
μετὰ μεσημβρίαν, ἔπαθε τρομερωτάτους σπασμούς.
Ἦμην δὲ μόνη καὶ στερημένη πάσης βοήθειας. Ὁ
Οὐνζάγας ἦτο ἀπὸν κατὰ διαταγὴν τοῦ λοχίου· τί
νὰ κάμω; Ἐσφιγγα τὸν σύζυγόν μου εἰς τὰς ἀγκά-
λας μου καὶ ἠγωνιζόμεν νὰ καταστείλω τοὺς σφο-
δροτάτους σπασμούς του. Ἀπελπισθεῖσα ἐσηκώθην,
ἔτρεξα, ἐφώναζα, ἐπέστρεφα, τὸν ἐνηγκαλιζόμεν,
τὸν ἠτένιζα φρίσσουσα, καὶ ἠπόρουν τί νὰ κάμω.
Ἐβλεπα ὅτι ὁ ἀπέθνησκε, καὶ γονατίζουσα πλησίον
του προσηυχόμην· ἔβαλα καὶ πάλιν τὴν κεφαλὴν του
εἰς τὸ στῆθος μου· ἀλλ' ἐπὶ τέλους καταβλήθεισα
ἀπὸ τὴν τρομερὰν ἐκείνην πάλιν, ἠσθάνθην τὸν ἐκυ-
τόν μου λειποθυμοῦντα· οἱ ὀφθαλμοί μου δὲν διέ-
κριναν πλέον τίποτε· ἀνέφριζα καὶ ἔμεινα ἀναίσθητος.

Ἄγνοῦ πόσον ἔμεινα εἰς τὴν κατάστασιν ἐκείνην,
μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου· ὅτε ἀνέλαθα, τὸ σῶμα
τοῦ ἀνδρός μου ἦτο κατὰψυχρον. Διὰ τί νὰ μὴ ἐκ-
πνεύσω ὁμοῦ μ' αὐτόν;

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι τὴν ὥραν ἐκείνην δὲν ἔπαιον οὔτε
δάκρυ ἀπὸ τὰ βλέφαρά μου· ἐστεκόμην ὡς νεκρά.

Διάφοροι λογισμοὶ ἀνέβαιναν καὶ κατέβαιναν εἰς
τὴν κεφαλὴν μου, καὶ ὅλος μου ὁ παρελθὼν βίος ἐ-
ζωγραφήθη ἔμπροσθέν μου ὡς εἰς εἰκόνα. Ἐγὼ ἤμην
ἐκεῖ, εἰς τὴν ἔρημον ἐκείνην, βρακκενδύτης, ἔμπροσθεν
εἰς τὸν νεκρὸν τοῦ συζύγου μου! Καὶ εἶχον δεκαεν-
νέα ἐτῶν ἡλικίαν! Πρὸ ἐνὸς ἔτους ἤμην εὐτυχῆς,
μεταξὺ εὐδαιμονίας καὶ περιποιήσεων!

Ὅτε ἐπιστρέψας ὁ Οὐνζάγας εἶδε τὸν νεκρὸν, ἐχα-
μήλωσε τὴν κεφαλὴν καὶ εἶπέ τινος λέξεις ἐνθαβρύν-
τικᾶς· ἀλλ' εὐθὺς ἤλθε στρατιώτης καὶ παρέλαβεν
αὐτόν.

Μόνη λοιπὸν ἐπέρασα πλησίον τοῦ ἀνδρός μου τὴν
νύκτα ὀλόκληρον! Φωναὶ τὰς ὁποίας ἄλλοτε δὲν ἤ-
κουσα, φωναὶ τίγρεων, ὀρνέων τῆς νυκτός, συριγμοὶ
τοῦ ἀνέμου, ἐπηύξαναν τὸν τρόμον μου· μίαν στιγ-
μὴν μοὶ ἐφάνη ὅτι ἤκουσα καὶ ἀγρίων Ἰνδῶν φωνάς,
καὶ ἔτρεξα εἰς τὸ δάσος. Καὶ εἰσχωρήσασα ἀρκετὰ
ἔπεσα κατὰ γῆς, καιομένη ἀπὸ δίψαν. Ἐμείνα δὲ ἐκεῖ
ἀνίκανος καὶ νὰ κινηθῶ καὶ νὰ σκεφθῶ ὅλην τὴν
νύκτα, τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν καὶ τὴν ἄλλην νύκτα.

Διὰ τοῦτο διεδόθη ὅτι μὲ ἤρπασαν οἱ Ἰνδοί. Μό-
νος ἐκεῖνος τὸν ὅποιον εἶχα θεραπεύσει δαγκασθέντα
ἀπὸ τίγριν ἀπεφάσισε νὰ μὲ ζητήσῃ ἀναγνωρίσας
τὰ ἔχνη τῶν ποδῶν μου, ἠκολούθησεν αὐτὰ, καὶ ἐπὶ
τέλους ἐφθασεν ὅπου ἤμην. Μὲ ἤρην ἄλλαλον καὶ
σχεδὸν νεκρὰν. Μ' ἐσήκωσε, μὲ ἔβαλεν εἰς τὴν βράχιν
του καὶ μὲ ἔφερε πλησίον εἰς τὸν νεκρὸν τοῦ συζύ-
γου μου.

Ἀνανήψασα ὀλίγον παρεκάλεσα τὸν ἀγαθὸν ἐκεῖ-
νον ἄνθρωπον νὰ εὐρῆ ἄμαξαν καὶ ἵππους, διὰ νὰ
μεταφέρω τὸν νεκρὸν εἰς Ματάραν. Μόλις μετὰ δύο
ἡμέρας ἐπέστρεψε, διότι δὲν εὗρισκεν ὑποζύγια.

Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διηγηθῶ τί ὑπέφερα ἐνὸς
ἔλειπεν ὁ ἄνθρωπος αὐτός. Φοβουμένη νὰ μένω μὲ
τὸν νεκρὸν μετὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς ἔμακρυνό-
μην· ἀλλὰ δὲν ἠργοπόρουν νὰ ἐπιστρέψω διὰ τὸν φό-
βον μὴ τὸν φάγωσι τὰ θηρία.

Ὅτε ἠθέλησαν νὰ ἀνιβιάσωσι τὸ πτώμα εἰς τὴν
ἄμαξαν μοὶ εἶπαν ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν, διότι τὰ
μέλη του ἐχωρίζοντο· ἠναγκάσθη λοιπὸν νὰ τὸν
θάψω πλησίον τῆς θέσεως ὅπου ἐξέψυξε. Δύο ἄνθρω-
ποι τὸν κατεβίβασαν εἰς τὸν λάκκον. Παρεκάλεσα
τὸν Οὐνζάγαν, τὸν ὅποιον ἐσυγχώρησαν τέλος πάν-
των νὰ ἔλθῃ, νὰ βάλῃ τι σημεῖον εἰς τὸν τάφον, διὰ
νὰ μεταφέρω ἀργότερα τὰ ὅσα του εἰς γῆν εὐλο-
γημένην.

Τί θὰ γίνω; ἔλεγε θρηνῶν ὁ ταλαίπωρος Οὐνζά-
γας· ποῖος θὰ θεραπεύῃ τὰς πληγὰς μου; ὁ ἀπο-
θάνω μόνος χωρὶς βοήθειαν! Ἰγίαινε, κυρία! Ἰγίαινε!
ἦσθε ἡ μόνη παρηγορία μου.

Ὁ ταλαίπωρος! ἐσπαράσσετο ἡ καρδία μου ὅτε
τὸν ἤκουα· ἀλλὰ τί νὰ κάμω;

Ἐλθούσα εἰς Ματάραν παρεκάλεσα τὸν ἐφημέριον
νὰ λειτουργήσῃ ὑπὲρ τοῦ ἀνδρός μου.

Ὁ φρούραρχος μ' ἐζήτησε τὰ σίδηρα τὰ ὅποια ἐ-
δέσμευον τοὺς πόδας τοῦ συζύγου μου! ἐγὼ δὲ ἀγα-
νακτήσασα ἀπεκρίθην νὰ στείλῃ νὰ τὰ παραλάβῃ.

Ἡ ἄμαξα ἐπροχώρει βραδέως. Τέσσαρας νύκτας
δὲν ἐκοιμήθην καθ' ὁδόν. Ὅτε ἐφθασα εἰς τὴν οἰκίαν
μου, μία τῶν ἀδελφῶν μου, ἀνέκραξεν—Ἡ Αὐγου-
στίνα ἦλθεν ὁ σύζυγός της ἀπέθανεν.

Ἐγὼ δὲ ἀνέκραξα· — Τὰ παιδιὰ μου! τὰ παιδιὰ
μου!

Μετὰ πόσης χαρᾶς τὰ ἐνηγκαλίσθη! πόσον ὠ-
μοιάζαν τὸν πατέρα των!...

Ὁ ἰατρός Μόγκης ἦτο τὴν ὥραν ἐκείνην εἰς τὴν
οἰκίαν μας, καὶ ἰδὼν κατακοκκίνους τοὺς ὀφθαλμούς
μου διέταξε νὰ κατακλιθῶ ἀμέσως. Πρὸ ἐνὸς ἔτους
δὲν εἶχα ἀποχωρισθῆ τὰ ὑποδήματά μου, διὰ νὰ εἶ-
μαι πάντοτε τὴν νύκτα ἐτοίμη, εἴτε διὰ νὰ συντρέχω
τὸν σύζυγόν μου, εἴτε διὰ νὰ φεύγω τοὺς Ἰνδοὺς.
Πολλὸν καιρὸν ἔμεινα ἀσθενής.

Πολλάκις τὴν νύκτα, βασανιζομένη ἀπὸ φοβερὰ ὀ-
νειρα καὶ νομιζούσα ὅτι ἤκουα τοὺς Ἰνδοὺς ἢ τὰς
τίγρεις, ἀνεπῆδων καὶ ἄφωνα ἀγρίας φωνάς.

Μετὰ τινα καιρὸν ἔμαθον τὸν θάνατον τοῦ ταλαι-
πώρου Οὐνζάγα. Τρεπόμενος μόνον μὲ ῥίξας, ἠθέ-
λησε νὰ φύγῃ. Ἀλλ' ἀποπληκνηθεὶς ὑπέπεσεν εἰς ἀθυ-
μίαν καὶ συνέλαβε τὴν παράδοξον ἰδέαν νὰ προσπέσῃ
εἰς τὸν Ἰθάρραν. Ἀλλὰ μόλις τὸν εἶδε τὸ τέρας ἐκεῖνο
καταπληγωμένον καὶ σχεδὸν γυμνὸν, καὶ διέταξε νὰ
τὸν φρονεύσωσι μὲ τὰς λόγχας των οἱ στρατιῶται.

Ἀδικόπως παρεκάλουν νὰ μοὶ ἐπιτρέψωσι νὰ με-
ταφέρω τὰ ὅσα τοῦ συζύγου μου, καὶ μόλις μετὰ
δώδεκα ἔτη ἐξεδόθη ἡ ἄδεια.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰθάρρα (1847) ὁ ἔντιμος
ἀναψίος του, ὁ εὐγενὴς στρατηγὸς Ἀντωνίος Ταβιά-
δας, ἠθέλησε νὰ ἐπισκεφθῆ τὸ μέρος ὅπου ἀπέθανεν
ὁ σύζυγός μου. Διέταξε δὲ καὶ ἔστησαν αὐτοὶ οἱ βα-
σανίσαντες ἡμᾶς ἄλλοτε στρατιῶται μέγαν σταυρὸν,
ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐγράφε τὴν ἐξῆς ἐπιγραφήν·

« ΦΟΡΟΣ ΦΙΛΙΑΣ ΠΡΟΣ ΜΑΡΤΥΡΑ
ΤΗΣ ΤΥΡΑΝΝΙΑΣ. »

ΤΟ ΚΕΡΑΣ ΤΟΥ ΛΕΧΕΛΟΥ.

Σχεδὸν ἅπαντες οἱ λαοὶ τῆς ἀρχαιότητος μετε-
χειρίζοντο τὸ κέρας ὅπως ἀνακαλῶνται ἐν τῷ θο-
ρῶ τῆς θήρας καὶ τῶν μαχῶν. Τὸ κέρας τοῦ Λε-

χέλου, ἐνὸς ἐκ τῶν μαγυάρων ἀρχηγῶν, ἐπενηργεῖ
θαυμασίως ἐπὶ τῶν στρατιωτῶν. Ἐχρήσατο δὲ κυρίως
αὐτῷ κατὰ τοὺς πρὸς τὴν Γερμανίαν πολέμους.

Ἐλθόντες εἰς βοήθειαν τοῦ Α' Βερεγγέρου βασιλέως
τῆς Ἰταλίας, ἐναντίον Ροδόλφου τοῦ Β' βασιλέως τῆς
Βουργουνδίας, οἱ Οὐγγροὶ ἐπέπεσαν καθ' Ἑβρίκου τοῦ
Α' αυτοκράτορος τῆς Γερμανίας. Παρὰ δὲ τὸ Βύρξεν,
μικρὰν πόλιν τῆς νέας Σαξωνίας, οἱ Γερμανοὶ ἠττή-
θησαν κατὰ κράτος (925) καὶ οἱ νικηταὶ Μαγυάροι
ὑπηγόρευσαν τοὺς ὄρους τῆς εἰρήνης.

Ὅτε Λουδόλφος, ὁ υἱὸς Ὄθωνος τοῦ Μεγάλου καὶ
ὁ σύμμαχος αὐτοῦ Κορβάρδος, δούξ τῆς Λοθαριγγίας,
ἔλαβον τὰ ὅπλα κατὰ τοῦ ἰδίου συγγενοῦς διὰ τὰ
τῆς Ἰταλίας, ἐκάλεσαν τοὺς Μαγυάρους εἰς βοήθειαν.
Οὗτοι δὲ, περὶ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας, πρόθυμοι εἰσεβά-
λον εἰς τὰ περίχωρα τῆς Αὐγούστης, ὅπου ὁ ἐπίσκο-
πος Οὐλερῆχος παρώρμησε τοὺς κατοίκους εἰς ἀντί-
στασιν. Ἡ πόλις, συγκεχυμένη διὰ τὴν προσπέλασιν
τῶν Μαγυάρων, παρεδίδοτο, ἐάν ὁ Ὄθων φιλιωθείς
πρὸς τοὺς ἐναντίους καὶ ἐλθὼν δὲν ἀνέδιδεν αὐτῇ
θάβρος καὶ ἐνεφύσα τρόμον εἰς τὰς ἐχθρικὰς τάξεις.

Τότε ὁ Λέχελος ἐσάλπισε διὰ τοῦ κέρατος, ἐνθυ-
μίζων εἰς τοὺς Μαγυάρους τὴν ἰδίαν ἀνδρείαν καὶ
τὰς ἀρχαίας νίκας, καὶ στήσας οὕτω τὴν τροπὴν ἐ-
πανέφερεν αὐτοὺς εἰς νέαν καὶ ἀδιάλλακτον πάλιν·
ὑπέκυψεν ὅμως εἰς τὸ πλῆθος (955) καὶ πολλοὶ ἀπ-
ώλοντο εἰς τὸν πλημμυρήσαντα ποταμὸν Λέχην· τι-
νὲς δὲ καὶ παρεδόθησαν ἄνευ ὄρων.

Μεταξὺ τῶν αἰχμαλώτων ἦσαν καὶ οἱ δύο ἀρχη-
γοὶ Λέχελος καὶ Οὐέρβυλος. Κατὰ τινα δὲ τοῦ λαοῦ
παράδοσιν ἀρέθη αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ Κορβάρδου ἡ ἐκλογή
τῆς βασάνου. Ὁ Λέχελος, πρὶν ἢ ἀποκριθῆ ἐζήτησε νὰ
ἰδῇ τὸ κέρας τοῦ τελευταίου φορᾶν. Ἄμα δὲ λαβὼν
αὐτὸ εἰς χεῖρας ἐπάταξε τοσοῦτον σφοδρῶς τὸ κρα-
νίον τοῦ ἀπίστου συμμάχου, ὥστε κατέρριψεν αὐτόν
ἄπνον· ἔπειτα παραδοὺς ἐκυτὸν τοῖς ἰδημοῖς ἐ-
κράνιζεν ἀποτεινόμενος εἰς τὸ πτώμα τοῦ Κορβάρ-
δου· « Ἀπέθανες πρὸ ἐμοῦ, ὁ μὲ ὑπηρετήσης λοιπὸν
εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν. » Διότι, κατὰ τὴν θρησκείαν τῶν
παλαιῶν Μαγυάρων, οἱ ἐχθροὶ ὑπηρέτουν τοῖς νικη-
ταῖς αὐτῶν εἰς τὸν ἄλλον κόσμον.

Τὸ κέρας τοῦ Λεχέλου κατεσκευάσται ἐξ ἐλεφν-
τίνου ὀδόντος γεγλυμμένου. Ἐπὶ πολὺ, λέγεται, ἐφαί-
νοντο ἐπ' αὐτοῦ σταγόνες αἵματος. Δὲν θέλομεν πε-
ριγράψαι ἀρχαιολογικῶς τὰ καθέκαστα τοῦ ἐθνικοῦ
τούτου λειψάνου. Τὸ σύνολον τῶν γραφῶν ἀναμι-
μνήσκει τὰς πολεμικὰς, ἅμα δὲ καὶ θρησκευτικὰς πρά-
ξεις τῶν παλαιῶν Μαγυάρων, κατ' ἄλλους δὲ εἶναι
ἡ ἱστορία τῆς ὑπὸ τοῦ Ἄττιλα κατακτήσεως τῆς
Παννονίας. Τὸ buzogány, εἶδος ροπάλου εἰς πόλε-
μον χρησίμου καὶ οἱ πτερωτοὶ γρύπες (látos) παρέ-
χοντες ὕλην εἰς ἀπείρους δημοτικὸς μύθους λεγο-

Ὁ Λέχελος καὶ τὸ κέρας αὐτοῦ.

μένους ἔτι καὶ νῦν, εἰσὶν ἀποδείξεις τῆς ταυτότητος τοῦ ὄργανου τούτου. Ἡ ἐργασία τοῦ κέρατος ἔχει πολὺ τοῦ βυζαντινοῦ ρυθμοῦ, τὰ δὲ πρόσωπα καὶ τὰ κοσμήματα φαίνονται ἀσιατικῆς πηγῆς. Ὁ χωρικός τῆς Οὐγγαρίας, καὶ τοὶ τῆς πατρίδος οὕτω ταλαιπωρουμένης, δὲν κατέλιπε τὰ κατὰ παράδοσιν ἦθη καὶ ἔθιμα· ὅθεν ἐγγλύφει καὶ τὴν σήμερον ἀπαραλλάκτως τὴν βλάβδον ἢν μεταχειρίζεται.

(Musée Universel).

Η ΙΑΣΜΗ ΤΟΥ ΦΙΓΛΙΝΟΥ.

(Ἐκ τῶν τοῦ Edouard Laboulaye).

Τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἐφημεριδογράφου ὀλίγον φθονεῖται τὴν σήμερον, διότι οὔτε εἰς τὸν πλοῦτον οὔτε εἰς τὴν ἀρχὴν φέρεται. Καὶ ὅμως πόσας κρυφίας ἡδονὰς παρέχει εἰς τὸν ἐννοοῦντα τὴν ἀξίαν αὐτῶν ἀνθρώπων! Δὲν λέγω μόνον τοὺς μεγάλους συγγραφεῖς, οἵτινες, σπεύροντες τὴν ἀλήθειαν εἰς ἀγνον αὐλακα, ἀναμένουσι μετὰ τελείας πίστεως νὰ βλαστήσῃ ἐν τῷ μέλλοντι ὁ σπόρος, τὸν ὅποιον οἱ σοφοὶ τῆς ἡμέρας καταπατοῦσι. Τιμὴ εἰς τοὺς στῳϊκοὺς τούτους φιλοσόφους, οἵτινες ἄλποι καὶ ἀμειδίητοι βλέπουσι πολλάκι· πολιτικὸν τινὰ ἀνδρὰ κοσμούμενον διὰ τῶν

ἔρκων τῶν ἰδεῶν των καὶ φανταζόμενον, ὡς ἄλλοι ὑποκριταί, ὅτι χάρις εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ μόνον ἔχει ἀξίαν τὸ παριστώμενον πρόσωπον, διότι μόνος αὐτὸς φαίνεται ἐπὶ τῆς σκηνῆς καὶ μόνος χειροκροτεῖται! Ἀλλὰ καὶ εἰς ὅσους δὲν ἐπιτρέπεται ἡ φιλοδοξία αὕτη, ἀρκοῦνται δὲ ὑπερασπίζοντες ἐπιουσίως τὴν ἐρθὴν καὶ τὸ δίκαιον, ὑπάρχει τάχα ἀπόλαυσις περιουσίας ἀνταξία τῶν ἀπροσοκλήτων συμπαιθεῖων τὰς ὁποίας διεγείρει μακρὰν ἢ κοινότης ἰδεῶν, ἐλπίδων καὶ πόθων; Εἰς οὐδὲν λογιζόμεθα τοὺς νέους ἐκείνους φίλους, οἵτινες εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἀποκαλύπτουσι ἡμῖν τὴν καρδίαν των, τόσῳ μᾶλλον πιστότεροι καθ' ὅσον δὲν ἀποκτῶμεν αὐτοὺς ἐκ τύχης, τόσῳ γλυκύτεροι ὅσῳ ἡ γνώμη των διαβουκολεῖ καὶ συγχωρεῖ ἡμῖν νὰ πιστεύσωμεν πρὸς στιγμὴν ὅτι εἴμεθα μεγάλοι ἄνδρες. . . ἔξω τῆς πατρίδος ἡμῶν;

Ἐνα ἐκ τῶν ἀγνώστων τούτων φίλων ὑπήγαγα νὰ ἐπισκεφθῶ εἰς Τοσκάναν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1854 ἔτους. Παιδευμένος ἱερεὺς, εὐγενὴς φιλόλογος, φρόνιμος ἀγρονόμος, εἰλικρινὴς πατριώτης, ὑπερασπιστὴς τῆς ἔμφρονος ἐλευθερίας, τὴν ὁποίαν δὲν καταλαμβάνει συνήθως εἰ μὴ ὁ ἀπολαμβάνων αὐτήν, ὁ ἐφημέριος X. . . δικαίως τιμᾶ τὴν πατρίδα του· ἔσπευδα λοιπὸν νὰ ἴδω ἕνα ἐκ τῶν παιδευμένων καὶ γενναίων ἐκείνων ἀνθρώπων, ὀλιγώτερον σπανίων πέραν τῶν Ἄλπεων ἢ ὅσον ὑποτίθεται, οἵτινες ὑπομένουσιν ἀκλόνητοι τὰς σκληρὰς

δοκιμασίας, ὑπ' αἷς ἡ Ἰταλία μάτην πρὸ πολλοῦ χρόνου ἀσπαίρει. Ὁ ἐφημέριος μὲ περιέμενε ἐν Φιγλίνω κειμένῳ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἄρνου, ὄντος ὀλίγας λεύγας μακρὰν τῆς Φλωρεντίας. Τὸ Φίγλινον, ἄλλοτε περίφημον καθ' ὅλον τὸ ἐπικὸν ἐκεῖνο ποίημα τῆς ἰταλικῆς ἐλευθερίας, τὸ ὅποιον ἔσχεν ἀνθ' Ὀμήρου τὸν Δάντην καὶ τὸν Μακιαβέλην ἀντὶ Θουκυδίδου, τὴν σήμερον, ἄσημος κωμόπολις ὑπὸ μόνων τῶν γεωλόγων περιζήτητος καὶ ὑπὲρ ἑαυτῆς μόνον ἐκεῖνο ἔχουσα τὸ ὅποιον οἱ ἄνθρωποι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐκριζώσωσιν ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, τὴν αἰωνίαν καλλονὴν τῆς γῆς, τῶν ὑδάτων καὶ τοῦ οὐρανοῦ.

Ἡ ἀπὸ τῆς Φλωρεντίας εἰς τὸ Φίγλινον ὁδὸς δὲν εἶναι μακρὰ. Μόλις ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ San Donato εἶχα ρίψει τελευταῖον βλέμμα ἐπὶ τῶν κυματοειδῶν λόφων, εἰς ὧν τὰς ὑπορείας ἐκτείνεται ἡ Φλωρεντία, καὶ ἤδη διὰ τῶν ἐλαιῶνων κατέβαινον πρὸς τὸ γελοῦν ἐκεῖνο κῦτος, ὅπου τὸ Φίγλινον κρύπτεται περιβεβλημένον ὑπὸ τῶν ὀδοντωτῶν τειχῶν του, δίκην πτηνοῦ ἐν φωλεᾷ. Πανταχόσε γῆ ἐπὶ τῆς ὁποίας βλέπετε τὴν ζωὴν τῆς ἐργασίας, ὁμοιάζουσα κῆπον, πανταχοῦ ἐργάται συγκομίζοντες, ἀροτριῶντες καὶ σπεύροντες ἐν ταῦτῳ· πανταχοῦ εἰς τὰς ὁδοὺς γυναῖκες φέρουσαι ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τὸ γεῦμα τοῦ γεωργοῦ καὶ μὴ παύουσαι τοῦ πλέκειν τὴν ψάθον, ἥτις θέλει σχηματίζει τὸν πέτασον τῶν κομφῶν ἡμῶν κυριῶν, ἢ τοῦ κλώθειν εἰς τὴν ἄτρακτον τῶν παραμυθίων· πανταχοῦ γλυκὺ φῶς, καὶ ἀπὸ χλιαρὸς ποτιζῶν ἀνεξήγητον νοθρεῖαν. Δὲν εὐρίσκω ποίου εἶδους παράδεισον δύναται τις νὰ ὑποσχεθῇ εἰς τοὺς ζῶντας ὑπὸ τὸν μαγευμένον τοῦτον οὐρανόν.

Φθὰς εἰς Φίγλινον, μόλις ἠρώτησα ποῦ κεῖται ἡ οἰκία τοῦ ἐφημερίου, καὶ ἤδη ἕκαστος μὲ ἐδείκνυε διὰ τοῦ δακτύλου ὡς τὸν ἀναμενόμενον ξένον· «Κύριε, ἐκτὸς τῆς πόλεως, τὸ μεγάλο παλάτιον πρὸς δεξιάν.» Παλάτιον! ἡ λέξις αὕτη θὰ μὲ συνεκίνησε, ἐάν δὲν ἐγνώριζα ἐκ πείρας ὅτι εἶναι οὐχ ἦττον κινδυνώδες νὰ πιστεύῃ τις εἰς τὴν πολυτέλειαν τῶν ἰταλικῶν παλατιῶν ἢ εἰς τὴν ἀπλότητα τῶν ἀγγλικῶν ἐξοχικῶν καλυθῶν. Ἐν τούτοις σιδηρᾷ κιγκλίσ ἐστεμμένη ὑπὸ οἰκοσῆμων διατετμημένων καὶ εἰς ἐκάστην πλευρὰν ἔχουσα ὠραίας κυπαρίσσους, μακρὰ δεινροστοιχία ἀναβαίνουσα πρὸς κτίριον μεγαλοπρεπές, πάντα μὲ ἐβεβαίωσαν πρὸς στιγμὴν ὅτι εἰσρηχόμεν εἰς ἄρχοντὸς τινος τῆς ἐκκλησίας· ἀλλ' ἡ ἐμφάνισις τοῦ νέου μου φίλου μὲ καθυστάχασε μετ' οὐ πολὺ.

Εἶδον τρέχοντα εἰς προὑπάντησίν μου γέροντα ἐνδεδυμένον κατὰ τὸν γαλλικὸν τρόπον· ἐπανωφόριον μέλαν, βρακίον βραχὺ καὶ παχέα ἀργυρόπορπα σανδάλια. Χαρακτῆρες ἐξέχοντες, ὠραῖα λευκαὶ τρίχες, πρόσωπον ἀγαθόν, ὁμιλία ζωηρὰ, σχήματα ἐμφαντικά, πάντα ἐδείκνυον ὅτι εἶχε τὴν δύναμιν

ἐκείνην τῆς ψυχικῆς ὑγείας καὶ τῆς σωματικῆς βίωσης. Μὲ ἐνηγκαλίσθη περιπαθῶς καὶ μὲ ὑπεδέχθη μετὰ τῆς θερμότητος ἐκείνης τὴν ὁποίαν οὐδόλως γνωρίζει ἡ ψυχρὰ εὐγένεια τὸν πόλεων ἡμῶν.

Εἰς τὴν ἐξοχὴν καὶ πρὸ πάντων ἐν Ἰταλίᾳ δὲν ὑπάρχει καλλίτερον τοῦ ὑπαίθρου μέρος· ὅθεν, ἅμα προταθῆς ὁ περίπατος ἐγένετο δεκτός. Ὁ συνοδοιπόρος μου, ὠπλισμένος διὰ χονδρᾶς βλάβδου καὶ πλατέως ἀλεξίβροχίου προστατεύοντος αὐτὸν κατὰ τοῦ ἡλίου, προηγείτο ἐμοῦ μεγάλως βήμασι καὶ μὲ ὄλην τὴν ἡλικίαν του ἀνέβαινε τοὺς λόφους μετὰ ζωηρότητος εὐκόλως καταπονοῦσης τὴν νοθρότητα κατοικοῦ πόλεως. Καθ' ὅλον τὸν δρόμον ἐφαίνοντο παιδία συντρέχοντα καὶ κρυπτόμενα ὅπισθεν τῶν βάτων διὰ νὰ παρατηρήσωσι τὸν νεωστὶ ἐλθόντα· οἱ δὲ πατέρες αὐτῶν κατέλειπον τὰς δικέλας των ἵνα χαιρετίσωσι τὸν προστατήν, ὅστις ἀπέτεινε εἰς καθένα φιλικὸς λόγους, προειδοποίησίν τινα ἢ παραμυθίαν. Πόσον ἡ παρισινὴ ἡμῶν ζωὴ, ἔρημος ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους, μοὶ ἐφαίνετο μελαγχολικὴ παραβαλλομένη πρὸς τὴν ἀδιάκοπον συνάφειαν, δι' ἧς ὁ ξενίζων με καθίστατο σύμβουλος, στήριγμα, φίλος τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων ἀνθρώπων!

Ἀφ' οὗ περιεπατήσαμεν ἀνέτως, ὁ ὁδηγός μου μὲ ὠδήγησεν εἰς τὴν γέφυραν τοῦ Ἄρνου ὅπως ἀπολαύσω θέματα ἐξ ἐκείνων τὰ ὅποια οὐδέποτε λησμονοῦνται. Κατέναντι ἡμῶν οἱ λόφοι, πυκνοὶ ὡς ἀγέλη, ὑψοῦντο εἰς σχῆμα ἀμφιθεάτρου μέχρι τῶν κορυφῶν τοῦ Ἀπεννίνου· ἐφαίνοντο ὡς δώματα δώματα πρασιαῶν καὶ φυτῶν, ὅπου πάντα τὰ κλίματα ὑπῆρχον διαδοχικῶς· ἡ ἐλαία καὶ ἡ ἄμπελος ἀνέβαινον μέχρι τῶν καστανεῶν, αἱ καστανεαὶ καὶ οἱ λειμώνες μέχρι τῆς κορυφῆς τῶν ἐλατῶν. Ἡ ἐσπέρα ἐπλησίαζεν, ὁ δὲ ἥλιος κατήρχετο ὅπισθεν τῶν βουνῶν τῆς Σιέννης· ἐθεωρήσαμεν αὐτὸν θαυμάζοντες, μέχρις οὗ ἡ τελευταία ἀκτίς διελύθη εἰς χρυσοῦν βροχὴν ὅπισθεν τῆς τελευταίας κορυφῆς. Ἐπανελθόντες εἰς τὴν οἰκίαν ἠρχίσασαμεν πάλιν ζωηρότερον τὴν συνομιλίαν καθήσαντες περὶ λιτὴν τράπεζαν, καὶ κύριος οἶδε πόσον δρόμον διηλύσαμεν εἰς ὀλίγον διάστημα χρόνου. Εἰς ὀλιγώτερον δύο ὥρων διάστημα ἀνεσκευάσαμεν τὴν Εὐρώπην, ἠλευθερώσαμεν τὴν Ἰταλίαν, ἐθεραπεύσαμεν τὴν νόσον τῶν ἀμπέλων, ἀνεζωπυρήσαμεν εἰς ἀπάσας τὰς καρδίας τὸν ἔρωτα τῆς ἐλευθερίας καὶ ἐπλάσαμεν νέαν γενεάν μεταξασκολήκων, ὅτε ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ συνομιλία ἤρχισεν νὰ μακραινεται. Μετὰ τὸν κόπον ἡμέρας ὀλοκλήρου, ἦν διηλθον ἔξω, ἠσθάνομην τοὺς ὀφθαλμοὺς μου κλειομένους ἀκουσίως· ἐνίοτε μ' ἐφαίνετο ὅτι τὰ ὀμματωῦα λια τοῦ ξενίζοντός με ἐξέπεμπον κατ' ἐμοῦ διαπύρους ἀκτίνας. Καὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ ἀγαθοῦ ἐφημερίου, ἐξεγερθέντος πρὸ τῆς αὐγῆς, ἡ εὐχαρίστησις νὰ μὲ βλέπη

δὲν ἠδύνατο νὰ κατανηκῆσθαι τὸν κάματον συνομιλίας ἀρκετὰ μακρῶς, καὶ μοὶ φαίνεται ὅτι ἀσμένως μοὶ ἐπέτρηψε νὰ ἀποσυρθῶ.

Με ὠδήγησαν εἰς τὸ παρ' αὐτοῦ καλούμενον δωμάτιόν μου, ὃν δὲ ἐντελὲς οἶκημα. Ἐν Παρισίοις ἡ φιλοξενία ἡμῶν εἶναι γλιόχρος καὶ ζηλότυπος· ἐξαντλεῖται ἡ μεγαλοπρέπεια ἡμῶν ἐὰν φυλάξωμεν ἐπὶ δύο ὥρας εἰς τὸ γεῦμα τὸν προσφιλέστατον τῶν φίλων. Ἐκεῖ εὗρον δλόκληρον πάτωμα δι' ἐμὲ μόνον· ἀντικάμαρα ὁμοιάζουσα αἴθουσαν σωματοφυλακῆς, ἀπέραντος αἴθουσα καὶ θάλαμος βασιλικός· ἐξανέστην κατὰ τῆς πολυτελείας αὐτῆς ἀλλ' ὁ ἐφημέριος ἐμειδία διὰ τὴν ἐκπληξίν μου.

«Ἰδοῦ, ἔλεγεν, ἰδοῦ πῶς ἔζων οἱ Φλωρεντινοὶ τὸν καλὸν καιρὸν τῆς ἐλευθερίας! Οἱ Σαλβιάται ἐκτίσαν τὴν ἐξοχικὴν αὐτὴν οἰκίαν, καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ κάμαρα τὴν ὁποίαν ἡ περιφημὸς κόμησσαι κατῶκει πρὸ δύο περιόπου αἰώνων.

— Ποία περιφημὸς κόμησσαι; ἠρώτησα.

— Ἐκείνη ἡ ὁποία τόσον ἐξήλευε τὸν ἄνδρα τῆς, ἀπεκρίθη ὁ ἐφημέριος, ὥστε ἀνακαλύψασαι τὸ ὄνομα ἀντιζήλου τινὸς γυναικὸς, ἀπλῆς ὑπηρετριάς, τὴν ἐδολοφόνησε μετὰ μεγάλην γενναϊότητα ἐπ' αὐτῆ καὶ μόνῃ τῇ ὑποψίᾳ καὶ ἐστείλειν εἰς τὸν ἄνδρα τῆς τὴν κεφαλὴν τοῦ θύματος.

— Καὶ τί ἔκαμαν τὴν ἐρασμίαν αὐτὴν κόμησσαι;

— Ἦτο γυνὴ καὶ εὐγενής· ἠρέσθησαν λοιπὸν περιόρισαντες αὐτὴν ἐδῶ· εἰς αὐτὴν τὴν κάμαραν ἐγεύθη ἐπὶ εἰκοσίν ἔτη τὴν εὐχαρίστησιν τῆς ἐκδικήσεως, ἐὰν ἡ ἐκδικήσσαι ἦναι εὐχαρίστησιν καὶ ἐὰν παρηγορῆ διὰ τὴν στέρησιν τῆς ἀγάπης.

— Ἐλπίζω, εἶπα γελῶν, ὅτι δὲν ἐπανέρχεται ποτέ.

— Ὅχι, ὑπέλαβεν ὁ οἰκοδεσπότης, μένετε ἡσυχος. Εἰς τὸ καταρῦγιον πτωχοῦ ἐφημερίου δὲν ὑπάρχει θέσις διὰ τὰ πάθη ἐκεῖνα τῶν ὠραίων γυναικῶν τοῦ τότε καιροῦ· κοιμηθῆτε ἐν εἰρήνῃ, ὁ Θεὸς μεθ' ὑμῶν.

Μείνας μόνος παρετήρησα τὸ δωμάτιόν μου ἦτο διεσκευασμένον κατὰ τὴν ἰταλικὸν τρόπον, δηλαδὴ ἀπλούστατα. Μεγάλοι τοῖχοι ἀσπρισμένοι δι' ἀσβέστου καὶ περιβεβλημένοι δι' ἀραβικῶν κοσμημάτων, μερικαὶ πολυθρόναι ἐκ ψιάθου, εἰς μικρὸς βενετικὸς καθρέπτης, συνεκρότουν ὅλον τὸν στολισμὸν τῆς. Ἐν τῇ ἐρημίᾳ ἐκεῖνη ὑψούτο μεγαλοπρεπῶς μεμονωμένη κλίνη, ἐξ ἐκεῖνων αἰτινες δὲν ὑπάρχουσιν εἰς τὴν Γαλλίαν ἀπὸ Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ', κλίνη ὅπου δλόκληρος οἰκογένεια δύναται νὰ πλαγιάσῃ ἀνέτως. Ἡ μόνη δυσκολία ἦτο ν' ἀναβῆ τις χωρὶς κλίμακος, διότι ἦτο ὅσον πλατεῖα τόσον καὶ ὑψηλὴ καὶ ἐπεσώρευσαν ἀσυλλογίστως ἐπ' αὐτῆς μέγιστα ἀραβοσίτινα στρώματα. Βοηθούμενος ὑπὸ θρονίου κατῶρθωσα ν' ἀναβρίχθῶ ἐπὶ τῆς ἀπεράντου ταύτης κλίνης·

ἐπλαγιάσασαι μετ' ἀγαλλιᾶσεως, καὶ μὲν ὀλίγον κουρασμένος, ἀλλ' εὐτυχῆς διὰ τὴν καλῶς δαπανηθεῖσαν ἡμέραν μου. Μόλις δὲ πλαγιάσας ἀπεκοιμήθην ὕπνον βαθὺν εἰς μόνους τοὺς κυνηγοὺς, τοὺς στρατιώτας καὶ τοὺς περιηγητὰς γνωστὸν.

B.

Δὲν εἰξεύρω πρὸ πόσης ὥρας ἐκοιμώμην ὅτε εὗρέθην εἰς τὴν κατάστασιν ἐκείνην ἣτις οὔτε ἀγρυπνία οὔτε ὕπνος εἶναι καὶ ὅπου καὶ τοὶ ὄνειρευόμενος ἔχεις γνῶσιν τοῦ ὄνειρου σου. Ἦμην ἐν Ἰσπανίᾳ εἰς Γρενάδαν κατὰ τὰς ὠραιότερας ἡμέρας τῆς νεότητός μου, καὶ ἤκουα τὴν μελωδίαν τὴν ὁποίαν ἐραστής τις τετυλιγμένος ἐν τῷ μανδύᾳ του ἐμινύριζεν εἰς τὰς κιγκλίδας, αἰτινες τὸν ἐχώριζον ἀπὸ τῆς ἀπανθρώπου του φίλης. Μοὶ ἐφαίνετο ὅτι ἀνεγνώριζα τὰς βραδείας φωνάς, τὸν θρηνώδη ἦχον καὶ αὐτὰς τὰς λέξεις αἰτινες με εἶχον μαγεύσει ἐν Γρενάδᾳ, ὅτε μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐξυπνισθεὶς ὑπὸ ἀληθοῦς κρότου ἐνόησα ὅτι ἤμην εἰς Ἰταλίαν καὶ ὅτι ἐτραγώδουν παρὰ τὴν οἰκίαν.

Ἠθῆσας ἀπὸ τῆς κλίνης ἐφθασα εἰς τὸ ἔδαφος χωρὶς νὰ συμβῆ δυστύχημα, καὶ εὐρῶν μετ' ὀλίγον τὸ παράθυρον τὸ ἦνοιξα. Ἡ νύξ ἦτο σκοτεινὴ καὶ ἡ σελήνη κεκαλυμμένη ὑπὸ μεγάλου νέφους τοῦ ὁποίου μόνον οἱ κροσσοὶ ἦσαν περιάργυροι. Ἐταῖνα τὸ οὐς· χορὸς ἀνδρῶν ὑπέψαλλε καὶ ἐτελείου ἐπωδὴν τῆς ὁποίας δὲν διέκρινα τὰς λέξεις. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ χροῦ ἀόρατος χεὶρ ἐπαιξεν εὐκόλως πρῶτασμα (Gittournelle) ἐπὶ βιολίου· ἔπειτα φωνὴ ὑψιφώνου, φωνὴ καθαρὰ καὶ ὀξεῖα, ἐτραγώδησε τοὺς ἐξῆς στίχους, ἐκ τῶν ὁποίων οὐδὲ λέξις με διέφυγε.

Dormi speranza mia, dormi speranza;

Dormi speranza mia, riposa e pensa.

Siamo pesati alla stessa bilancia,

Fra me e te c'è poca differenza.

Se lo potessi aver nel mio core,

Oh! che dolcezza il tuo sguardo d'amore!

Se lo potessi aver nel mio petto,

Oh! che dolcezza! il tuo sguardo diletto!

Δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ εἶπω πόση ἀφέλεια καὶ πόση πρωτοτυπία περιείχοντο εἰς τὸ δημοτικὸν τοῦτο ᾄσμα· ὅσοι γνωρίζουσι τὰς μελωδίας τοῦ Gordigiani δύναται νὰ τὸ ἐνοήσῃσι· διότι ὁ συγγραφεὺς εἶναι Τοσκάνος καὶ πολλάκις ἔγραψε μόνον ἐπιτηδεῖως ὅτι ἤκουσε τὴν νύκτα εἰς τὰς ἐξοχὰς τῆς Πιστοίας. Ἀλλ' ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐκφράσῃ τις, εἶναι ἡ μυστηριώδης γοητεία τῆς ἐρωτικῆς ἐκείνης φωνῆς, τὸ μίγμα ἐκεῖνο γλυκύτητος, λύπης καὶ πάθους, τὸ συγκινεῖν τὰς καρδίας καὶ ἐλκύον σε ἄκοντα πρὸς τὸν ἀγνωστον ψάλτην. Δὲν ἤκουες τεχνίτην· ἤκουες περισσότερο, ἤκουες ἄνδρα καὶ ἄνδρα πάσχοντα.

Ὅτε ἡ φωνὴ ἔπαυσεν ὡς καὶ τὸ βιολίον, ὁ χορὸς ἐπανέλαβε τὴν ἐπωδὴν, ἀνεγνώρισα δὲ ἦχον τὸν ὁποῖον εἶχον ἀκούσει ὀλίγας ἡμέρας πρότερον εἰς τοὺς δρόμους τῆς Σιέννης·

Chi v' amera, ben mio! se non v' am' io?

Chi m' amera, se non mi amate voi? κτλ.

Πρὸς τίνα ἀπετείνετο ἡ νυκτερινὴ αὐτὴ συμφωνία; Εἰς τὴν οἰκίαν οὐδεμίαν γυναικῶν εἶδον εἰμὴ ἐπιστάτριάν τινα ὅσον οἶόν τε σεβασμίαν· καὶ συνήθως μετὰ τὰ πενητήκοντα ἔτη δὲν κάμνει τις τοὺς ἐραστὰς νὰ ἀγρυπνοῦν. Ἦμην ἄρ' ἔγινε εἰς μαγευμένον παλάτιον; Μήπως ἀπετείνοντο εἰς τὴν σιάν τῆς κακῆς κομησσαι οἱ τρυφεροὶ ἐκείνοι ἦχοι, οἵτινες με ἐπανέφερον εἰς τὸν καιρὸν τῶν ἀνιδῶν (troubadours); Ὁ ἐφημέριος μ' ἔκρυψε κἀνὲν μυστήριον; Ἐκυψα πρὸς τὰ ἔξω προσπαθήσας, ἀλλ' εἰς μάτην, νὰ εἰσδύσῃ ὁ ὀφθαλμὸς μου εἰς τὸ σκότος, ὅτε αἴφνης παράθυρον ἦνοιξεν ἀποτόμως ὑπὲρ τὸ ἰδικόν μου.

— *Gentimia!* ἀνέκραξε φωνὴ ὀξεῖα καὶ τρέμουσα, πότε θὰ τελειώσῃ ἡ χάθρα σας, παληότουρκοι, δὲν θ' ἀφήσετε τοὺς τιμίους ἀνθρώπους νὰ κοιμηθῶν;

— Μὴ θυμόνης, μὴ θυμόνης, μητέρα! ἀπεκρίθη φωνὴ τις. Ἐὰν ἡ νέα κοιμᾶται, εἰπέ τὴν δύο λέξεις διὰ νὰ ἐξυπνήσῃ· κοιμᾶται κἀνεὶς ποτὲ ὅταν ὁ ἀγαπητικὸς σου εἶναι ἐδῶ καὶ σὲ χαιρετᾷ με ἐν *rispetto*.

— Κρύψου, γρηγὰ, ἐφώνησε αὐθάδης τις, θέλομεν τὸ νέον τριαντάφυλλον.»

Οὐδεμία ἀπόκρισις ἐδόθη· ἀλλὰ βοηθούμενος ὑπὸ ἀκτίνας τῆς σελήνης, εἶδον διερχομένην πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἀργυροειδῆ λάμψιν φέγγασαν ὡς ἡ ἀστραπή· ἔπειτα ἤκουσα τὸν κρότον ὕδατος καταπίπτοντος. Ἡ ἐπιμελήτρια ἀπεκρίνετο διὰ πεζοῦ λόγου εἰς τὴν ποίησιν τοῦ ἐραστοῦ. Φωνὴ δὲ ἰλαρὰ ἀνήγγειλεν αὐτῇ ὅτι ἡ ἐκδικήσσαι τῆς ἀπέτυχεν· ὅθεν ἐκλείσει τὸ παράθυρόν τῆς, νέας ἐξερευρομένη ὕβρις καὶ ἀτελευτήτους ἀπειλὰς καὶ προσηυδομένη ὑπὸ εἰρωνικῶν εἴψε καὶ αὐθάδους γέλωτος.

Μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐν τούτοις τὸ πᾶν ἐσίγησεν. ἀνέβην πάλιν εἰς τὴν κλίνην μου, ὑποπαγωμένος ὑπὸ τῆς δρόσου τῆς νυκτός καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ. Εἶχα ἀκούσει τὸν δράκοντα τοῦ οἰκήματος· ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει δράκων χωρὶς χρυσοῦν μῆλον, δὲν ὑπάρχει ἐπιμελήτρια χωρὶς βασιλοπούλαν. Πῶς ν' ἀνακαλύψω τὸ μυστικόν; Αὐτὸ ἐσκεπτόμην μὴ δυνάμενος νὰ κοιμηθῶ, γυρίζων ὡς ὁ δῖος Ὀδυσσεὺς ἐπὶ τῶν βοείων δερμάτων του, καὶ προξενῶν ὑπὸ τὸ σῶμά μου τριγμὸν τοῦ ἀραβοσίτου, ὅτε καθ' ἣν στιγμὴν ἀνεύρισκα τὸν ὕπνον, ἤκουσα τόνον κιθάρας· φωνὴ δὲ τραχεῖα καὶ βαρεῖα ἤρχισε νὰ ψάλλῃ τοὺς ἐξῆς στίχους.

Ἐὰν ἤμην κύριος τῆς καλλονῆς, ἐὰν ἤμην κύριος τῶν θησαυρῶν τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης, εἴη μου ἡ ἐπιθυμία εἴη

μου ἡ χαρὰ θὰ ἦτο νὰ σὲ στολίσω μ' αὐτά. Ναὶ ἤθελα νὰ ἔχω εἰς τὴν ἐξουσίαν μου τὸν ἄδην, διὰ νὰ σὲ κλείσω τὰς πύλας του, τὸ πουργατώριον διὰ νὰ γλυκύνω τὰ δεινὰ σου. Καὶ ἂν μ' ἐδίδοντο οἱ οὐρανοὶ θὰ ὑπήγαγα εἰς τὸν παράδεισον νὰ σ' εὕρω θέσιν πλησίον μου. Χωρὶς σοῦ δὲν θέλω τὸν παράδεισον. Τί θέλεις νὰ κάμω χωρὶς σοῦ;

Εἶναι βεβαίως λαμπρὸν πρᾶγμα μία νυκτερινὴ μελωδία καὶ δι' ἀπλοῦν παρατηρητήν· δύο ὅμως εἶναι παρὰ πολλὰ διὰ ξένον κατὰκοπον καὶ νυστάζοντα. Ὡστε περιέμενα ἀνυπομότως ν' ἀνοιχθῇ τὸ παράθυρον καὶ νέος κρουνοὺς νὰ μ' ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὸν ἀδιάκριτον· ἀλλ' ὅλα ἔμειναν σιγῶντα· ἡ ἐπιμελήτρια ἐκοιμᾶτο· φοβοῦμαι μάλιστα μήπως καὶ ἦτο μαγευμένη.

Τὴν σιωπὴν αὐτὴν ἐξέλαθεν ὁ ψάλτης ὡς ἐνθάβρυσιν καὶ ἤρχισε νὰ πλήττῃ τὴν κιθάραν του διὰ νὰ ἐξαναρχίσῃ.

Ἡ ὑπομονὴ μου ἐξηντήθη τότε. Δὲν ἐνόουν τί περισσότερο ἠδύνατο νὰ προσφέρῃ ἀκόμη εἰς τὴν φίλην του ὁ διαθέσας εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς καὶ τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄδην καὶ τὸν παράδεισον· ἔπειτα, νὰ τὸ ὁμολογήσω, με εἶχε καταλάβει ἀντιπάθεια πρὸς τὸν ψάλλοντα. Ἦτο βαθύφωνος καὶ εἰς τὸ θέατρον, τὸ ὁποῖον, ὡς λέγουσιν, εἶναι ἡ εἰκὼν τῆς κοινωνίας, εἶδα πάντοτε ὅτι ὁ βαθύφωνος εἶναι ἡ τέρας ἡ τύραννος. Ὅλας τὰς κακίας εἰμπορεῖ τις νὰ περιμένῃ ἀπὸ ἀνθρώπου τοῦ ὁποίου ἡ φωνὴ καταβιβάζει εἰς τὸ γά. Ἄλλως τε ἦτο φανερόν ὅτι ἡ γραῖα ἦτο συνένουχος καὶ ὅτι ὑπῆρχε νέα ἡρωὶς αἰσχροῦς θυσιαζομένη.

«Ἦλθεν ἡ ὥρα, ἔλεγον κατ' ἐμαυτὸν, νὰ παραστήσω τὸν Δὸν Κισῶτον, ἐκδικούμενος τὴν ἀθωότητα καὶ τὴν ὠραιότητα, σώζων δ' ἐνταῦτῶ τὴν ἐπιλοπόν μου νύκτα.»

Ἡ ἐπιμελήτρια μ' εἶχε διδάξει πῶς ἀποτρέπονται καὶ ἐκδιώκονται οἱ ἐρωτικοὶ δαίμονες καὶ εἶχα παρατηρημένην μεγάλην λάγνον εἰς γωνίαν τινὰ τοῦ δωματίου· ἦνοιξα σιγὰ τὸ παράθυρον καὶ λαβῶν ἀμφοῖν χεροῖν τὴν μαγικὴν λάγνον, ἐξεσφενδόνισα τὸ ὕδωρ δλόκληρον.

Καὶ δὲν τὸ ἤκουσα μὲν πίπτον, ἀλλὰ τρομερὰ ὕβρις μοὶ ἀνήγγειλεν ὅτι ἡ μαγεία εἶχεν ἐπιτύχει. Βεβαίως τὸ ὄργανον θὰ ἐβράχῃ. Ἦσυχος καὶ εὐχαριστημένος ἐπανῆλθον εἰς τὸ στρώμά μου καὶ τῶρα πλέον μοὶ ἐπετράπη νὰ κοιμηθῶ μέχρις οὔ ἡ φωνὴ τοῦ ἀλέκτορος καὶ αἱ πρῶται τοῦ ἡλίου ἀκτίνας με εἰδοποίησαν ὅτι ἦτο καιρὸς νὰ σηκωθῶ.

(Ἔπεται συνέχεια.)

Σ.

ΠΟΙΚΡΑΔΑ.

—οοο—

—Ψυχος ἐπαισθητόν, ἰδοὺ τὸ πρῶτον καὶ σημαντικώτατον νέον.—Ἐπειτα;—Ἐπειτα... γλυκὺς καὶ ἴσως θερμὸς καιρὸς... χιῶν εἰς τὸν Ἰμηττὸν, εἰς τὴν Πεντέλην καὶ εἰς ὅλα τὰ περιτειχίζοντα τὰς Ἀθήνας ὄρη.—Τί; αὐτὰ μόνον ἔχεις νὰ ἀναγγείλῃς σήμερον;—Περίμενε δά! καθαρὸς οὐρανὸς, λαμπρὸς ἥλιος καὶ νέα σελήνη, ἧτις σήμερον εἶναι πλέον πανσέληνος.—Αὐτὰ ὀλίγον μ' ἐνδιαφέρουσιν.—Ἄν θέλῃς ἄλλα, ἀκουσε. Οἱ πληρεξούσιοι τοῦ ἔθνους, ἅμα ἰδόντες τὸν καλὸν καιρὸν, ἔσπευσαν νὰ κλεισθῶσιν εἰς τὴν ἐκ τοῦ προχείρου ἐπισκευασθεῖσαν ἀποθήκην τοῦ διὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ βουλευτηρίου ὑλικῶ. Εἶναι δὲ ἡ ἀποθήκη αὕτη ἐκ τοῦ εἶδους ἐκεῖνων τῶν οἰκοδομῶν τῶν καλουμένων μακρυγαριῶν, καὶ ἀμφιβάλλω ἂν ἐκτίσθη κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ἀκουστικῆς, ὡς μὴ παρευρεθῆς εἰς τὴν ἔναρξιν τῶν συνεδριάσεων, ὅπου ἦτο ἄπειρον πλήθος. Πιστεύω ὅμως ὅτι ἐπέτυχεν ὅσον καὶ ἡ ἀναβάθρα τοῦ Βαρβακείου, ἡ ἀναγκάζουσα τοὺς μαθητὰς ν' ἀναβαίνωσιν ἀνὰ δύο.—Ὀλίγον μὲ μέλει διὰ τὴν ἀναβάθραν τοῦ Βαρβακείου καλλίτερον θὰ ἦτο ν' ἀναμασσήσῃς ἐκ νέου περὶ τῶν καταβορῶν τῶν ἀττικῶν ὁδῶν, ὅπου βυθίζεσαι ὀλόκληρος εἰς τὴν λάσπην. Ἡ ὁδὸς Ἀδριανῶ, ἀπὸ τοῦ στρατῶνος μέχρι τοῦ Ἁγίου Φιλίππου, κατέστη ἀδιάβατον ἔλος καὶ μετ' οὐ πολὺ θ' ἀναγκασθῶμεν νὰ τὸ ἀποξηρᾶνωμεν ὅπως τὴν Κωπαΐδα. Ἡ δὲ ἀτελεύτητος ὁδὸς Σόλωνος παρέχει οὐ μικρὰς δυσχερείας, ἀνωφερίας καὶ κατωφερίας εἰς σχῆμα κυμάτων. Ἡ κορυφὴ τῶν πέραν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς οἰκιῶν εἶναι ἐξακολούθησις τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἄνω μέρους τῆς ὁδοῦ, ἐφ' οὗ εἶναι ἐκτισμένη ἡ Ζωοδόχος Πηγή, ὥστε μακρόθεν φαίνεται ὅτι μέλλεις μετ' ὀλίγον νὰ περιπατήσῃς ὡς ἄλλος ὑπνοβάτης, ἐπὶ στεγῶν. Ἀλλ' αὐτὰ, ἀντὶ νὰ τὰ εἶπῃς σὺ, τὰ εἶπα πλέον ἐγώ... Ἄν εἶχες πνεῦμα θὰ διηγείσο εἰς τοὺς ἀναγνώστας σου πῶς εἰς τὰ προϋπάρχοντα εἶδη γάμου προσετέθη καὶ τέταρτον, πατριωτικὸς γάμος, πῶς τὸ εἰς τὸν μνηστὸν προωρισμένον ἐργόχειρον δὲν φθάνει πάντοτε εἰς χεῖράς του, πῶς Σκυριναῖος σαλεποπόλης δύναται νὰ ψηφηφορήσῃ ἀντὶ Θρακῆς χαλθαζῆ...—Ἐν τούτοις ἐλησμώνησες τὸ κυριώτερον... τὰ δῶρα τῆς πρώτης τοῦ ἔτους.—Ὅ,τι ἤρχοντο εἰς τὰ χεῖλη μου. Αἰ λοιπόν.—Δῶρα καὶ εἰς τὰ χεῖλη σου θὰ ἔλθουν καὶ εἰς τὰς χεῖρας καὶ εἰς τὰ θυλάκια· ἀλλὰ δὲν συλλογίζεσαι καὶ τὰς ταλαιπώρους καὶ πτωχὰς οἰκογενεῖας; Ἐν ᾧ σὺ ἠδύνας τὴν γεῦσίν σου διὰ πεπηγμένων κασάνων καὶ τσακρῶν τραχημάτων (bonbons fondants) τοῦ Παυ-

λίδου πότε ἔγινεν ἐν Ἀθήναις, ἐν πρωτεύουσῃ 50,000 κατοίκων, πότε ἔγινε, λέγω, ἔρκνος ὑπὲρ τῶν πτωχῶν πότε λαχεῖον, πότε πώλησις ὑπὲρ τῶν γυμνῶν καὶ ἀνοποδήτων, πότε παράγασις θεατρικῆ, πότε συνηνώθησαν αἱ ἰδιωτικαὶ δυνάμεις ὑπὲρ τῶν ἀναξιοπαθούτων; πότε, Καταβίβασε τὸν τόνον καὶ θὰ ἔχῃς τὴν ἀπόκρισιν... Ποτέ! Καὶ ὅμως εἰς πόσας ματαίας δαπάνας δαπανώμεθα ἄνδρες καὶ γυναῖκες! αἱ γυναῖκες μάλιστα! Ἐν ἄνθος ἂν ἐστέροι τὸν πέτασόν της ἐκάστη κυρία, αὐτὴ μὲν θὰ ἐφαίνετο ὀλιγώτερον ἄσχημος, θὰ συνηθροίζετο δὲ ἄξιον λόγου ποσὸν διὰ τοῦ ὁποῦ θὰ ἐθερμαίνοντο καὶ θὰ ἐψωμίζοντο πολλὰ δυστυχεῖς οἰκογενεῖαι. Ἡ καὶ ἂς μὴ στερηθῇ τοῦ ἄνθους, ἂς ἐργασθῇ ὀλίγον ὑπὲρ τῶν πτωχῶν. Ἄν πεντήκοντα κυρίαὶ κεντήσωσιν ἀπὸ ἐν ἐργόχειρον, εὐθὺς διὰ λαχεῖου συναθροίζουσι τοὐλάχιστον χιλιάς δραχμάς. Πόσω δὲ πλειοτέρας διὰ πωλήσεως; Συνέρχονται πέντε ἐξ κυρίαὶ καὶ ἀποφασίζουσι νὰ ἐνεργήσωσι πώλησιν ὑπὲρ τῶν πτωχῶν καὶ αὐταὶ μὲν μετὰ τῶν φίλων εἴτε ζωγραφουσί, εἴτε κεντοῦσιν, εἴτε πλέκουσιν, εἴτε βράπτουσι τι, παρὰ δὲ τῶν ἐμπόρων ἀγοράζουσι ἢ εἰς μετριωτέραν τιμὴν, ἂν ὁ ἔμπορος τύχῃ φιλελεῆμων, ἢ εἰς τὴν ἀληθῆ... συνήθη δηλαδὴ τιμὴν. Καὶ εἰς μὲν τὰ ἴδια ἑαυτῶν ἔργα ἐρίζουσι μεγάλην τιμὴν εἰς δὲ τὰ ἀγορασθέντα διπλασίαν. Ἐπειτα ἐρίζουσι αἰθουσάν τινα ἢ κήπον, ὅπου ἐκάστη Κυρία, ἐνώπιον τραπέζης καθήμενη, πωλεῖ ὡς ἀληθῆς ἔμπορος εἰς τοὺς εἰσερχομένους, διὰ προσκλήσεων καὶ ἀγγελιῶν εἰδοποιηθέντας, ὅ,τι ἂν θέλωσιν. Οἱ καθολικοὶ καὶ οἱ διαμαρτυρόμενοι τοιαύτας πωλήσεις καθ' ἡμέραν ἐνεργοῦσιν εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν πατρίδας, οὐ μόνον ὑπὲρ τῶν πτωχῶν ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν σχολείων αὐτῶν. Ἡμεῖς δὲ οἱ τὴν μόνον ἀληθινὴν ὀρθόδοξον θρησκείαν πρεσβεύοντες, πόσον εὐκόλα λησμονοῦμεν τὸ θεῖον ῥητὸν «ὁ ἐλεῶν πτωχὸν δανείζει Θεῷ.» Ἡ μήπως διὰ μόνης τῆς ἀτάκτου εἰς τὰς ἐκκλησίας φοιτήσεως καὶ τῆς αἰωνίου τοῦ πλησίον κακολογίας ἐλπίζωμεν ὅτι θὰ κληρονομήσωμεν τὴν αἰώνιον βασιλείαν; Εἰς τοὺς παρ' ἡμῶν περιπαζόμενους πολλὰς φράγκους, ἢ μουσικῆ, ὁ χορὸς καὶ ἐν γένει ὅλα τὰ δῶρα διὰ τῶν ὁποίων ἐπροίκοισεν ἡμᾶς ὁ Θεὸς χρησιμεύουσιν εἰς δόξαν καὶ τιμὴν αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ πῶς ἄλλως δυνάμεθα νὰ ἐθαυριστήσωμεν τῷ Θεῷ, εἰμὴ ἀγαθὰ ἔργα πράττοντες;—Βλέπω ὅτι ἔχεις ὄρεξιν νὰ μετασχηματίσῃς τὰ ποικίλα εἰς διδασχῆν' σὲ συμβουλεύω λοιπὸν πρὸς τὸ συμφέρον σου νὰ μὴ ἀποκοιμίζῃς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τοῦς συνδρομητὰς τῆς Παρθώρας· τοῦτο μόνον δύνασαι νὰ προσθέσῃς ἀφόβως, ὅτι καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Κωνσταντινούπολιν συνεστήθησαν πρὸ ἔτους περίπου φιλανθρωπικαὶ ἐταιρίαι, χάρις εἰς τὴν εὐσεβῆ πρόνοιαν τῆς Κυρίας Λουκίας Καραθεοδωρῆ καὶ τῶν ἀξίων αὐτῆς

θυγατέρων, καὶ οὐ μόνον εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀλλὰ καὶ ἐν Χαλκηδόνι καὶ Χάλκῃ. Ὅπως δὴποτε ὅμως ἄφες σήμερον αὐτὸ τὸ ἀντικείμενον, διότι αἱ τελευταῖαι τοῦ Δεκεμβρίου ἡμέραι εἶναι μὲν ἡμέραι μετριοῦς διὰ τοὺς μεταλαμβάνοντας τὰ Χριστούγεννα, ἀλλὰ μᾶλλον ἡμέραι εὐθυμίας καὶ δῶρων, καὶ βεβαίως ἡ διδασχῆ σου καὶ τοῖ σοφῆ δὲν εἶναι ἐκ τῶν ἀρεστοτάτων.—Καὶ μήπως τὰ ἄλλα δῶρα εἶναι ἀρεστά; κατ' ἐμὲ δωρεὰ καὶ ἀγοραπωλησία ἢ ἀνταλλαγῆ εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτό· διότι ὁ δίδων δῶρον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον λαμβάνει ἄλλο παρὰ τοῦ λαβόντος· καὶ συνήθως, ὁ λαβὼν πρῶτος, ἀναγκάζεται νὰ δώσῃ εἰς τὸν δόντα ἀκριβώτερον ἐκεῖνου δῶρον. Ὡστε οὐδὲν ὑπάρχει φορτικώτερον τοῦ δῶρου πρᾶγμα. Μόνα τὰ δῶρα γερόντων πρὸς παῖδας, γονέων πρὸς τέκνα εἶναι ἀληθῆ δῶρα· καὶ πάλιν ὅμως ζητεῖται ἀμοιβή, ἢ κατὰ τὰ μαθήματα ἐπιμέλεια, ἀμοιβὴ πολλὰς δυσκολίας. Ὅθεν συνήθως τὰ δῶρα αὐτὰ εἶναι βιβλία. Ἀλλ' ἐν Ἑλλάδι δυσκόλως εὐρίσκει τις παιδικὰ βιβλία· καὶ ἀναγκάζονται οἱ γονεῖς ν' ἀγοράζωσιν ἀγγλικά ἢ γαλλικά, τὰ ὁποῖα οἱ παῖδες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν ἐννοοῦσιν. Ἐφέτος μόνον δύναται τις νὰ δώσῃ τοιοῦτον ἑλληνικὸν δῶρον τὴν Φιλίστοργγορ μητέρα, συγγραμμάτων πρὸ τινος ἐκδιδόμενον καὶ ἀπαρτίζον ἥδη ἠθικώτατον τόμον.

Ἐνθυμηθῆτε τὰς πλαταγὰς τῆς παρελθούσης α'. Ἰανουαρίου. Ἐφέτος βεβουλισμένοι ὄλοι εἰς τὰ πολιτικά, εἰς ὄνειρα, ἐλπίδας καὶ προσδοκίας ἀμφιβάλλω ἂν ὁ ἀκούσωμεν τόσον εὐθυμίαν. Ἄλλως τε πολλὰ κυρία καὶ οὐκ ὀλίγοι κύριοι φοβοῦνται τώρα τοὺς νυκτερινούς περιπάτους, ἂν καὶ οἱ ἐθνοφύλακες φυλάττομεν κάλλιστα καθ' ἐσπέραν ὡς καὶ οἱ ἀστυνομικοὶ κλητῆρες· διότι γίνονται μὲν τινες βίαιαι ἀπαγωγαί, γίνονται δὲ καὶ μικρὰ ποῦ καὶ ποῦ ἀτακτήματα. Ἀλλὰ πρῶτον, τὰς ἀπαγωγὰς εἰς τὰς χεῖρας τῶν γυναικῶν ἔγκειται νὰ τὰς καταστήσωσιν ἀπὸ βιαίων ἐκουσίας· ἔπειτα ἂς μιμηθῶσιν αἱ μὲν τὰς Ἀγγλίδας, οἱ δὲ τοὺς Ἀγγλους. Ἐν Λονδίῳ πρὸ τινος καιροῦ αἱ γυναῖκες ἐξέρχονται ὀπλισμέναι διὰ συρίστρας ἀργυρᾶς, ἀναγκάως πρὸς εἰδοποίησιν τῶν ἀστυνομικῶν κλητῆρων. Τὸ ἀθυρμάτιον τοῦτο ἐπλούτισε τὴν σήμερον πολλοὺς χρυσοκόους, καταστὰν στολίδιον τοῦ συρμοῦ ὡς τὰ βραχιόνια, τὰ δακτυλίδια, αἱ πόρπαι κτλ. Ὁ δὲ κίνδυνος εἶναι ὁ τοῦ πνιγμοῦ, διότι ὑπάρχει ἐν Λονδίῳ ἐταιρεία πνικτῶν τῷ ὄντι ἐπίφοβος. Διὰ δὲ τοὺς δειλοτέρους τῶν ἀνδρῶν κατεσκευάσθησαν λαίμοδετα καὶ χειρόκτια ἀκιδωτὰ (armés de pointes), χειρόκτια μολυβδωτὰ, πλὴν τῶν revolver καὶ ἄλλων ἀμυντικῶν καὶ ἐπιθετικῶν ὄπλων.

Καὶ ὅμως αἱ Κυρίαὶ δὲν ἐφοβήθησαν καλῶς ποιῶσαι νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὸν διὰ τὴν α'. τοῦ ἔτους (ν. ε.) χορὸν τοῦ Γάλλου πρέσβεως, ὅπου δὲν ἔλειπον καὶ Ἀ-

χαίδες οὐκετ' Ἀχαιοὶ καὶ ὅπου ἐχόρευσαν μέχρι τῆς 2ας μετὰ τὸ μεσονύκτιον παιανίζούσης τῆς μουσικῆς τῆς ἐν Πειραιεὶ γαλλικῆς ναυαρχίδος· ἐπέστρεψαν δὲ ἡσυχοὶ καὶ ἀνενόχλητοι χάρις εἰς τὰς δικαίας προφυλάξεις τῆς ἀρχῆς καὶ εἰς τὰς μεγάλας, πολλὰς καὶ ἐφίππους περιπόλους. Πρὸ τῆς δευτέρας αὐτῆς συναναστροφῆς τοῦ πρέσβεως τῆς Γαλλίας ἦτοι τὴν παρελθούσαν τρίτην εἶχε δοθῆ ὑπὸ τοῦ Ἀγγλοῦ πρέσβεως γεῦμα τῷ K. Elliot, ὅπου πλὴν τῶν διπλωματῶν ὀλίγα ἄλλα οἰκογενεῖαι παρῆσαν.

—Τὰκ, τὰκ.

—Τίς εἶ;

—Τυπογράφος.

—Δὲν ἐτελειώσα.

—Ἀλλὰ τὸ φύλλον πρέπει νὰ τελειώσῃ ἀπόψε.

—Αἰ λοιπόν, πάρε ὅ,τι ἔχω.

Σ.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ.

4 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1863.

—οοο—

Ἡ Παρθώρα οὐτε ἐτάχθη ἐπὶ δεκτριετίαν οὔτε σήμερον τάσσεται μετὰ τῶν φιλοπολέμων ἢ ἐμπολέμων ὀργάνων τοῦ περιοδικοῦ τύπου. Καὶ τοῖ ἔχουσα ἰδίαν γνώμην, κατεδίωξεν ὅμως ἀπαρέγκλιτος τὸν φιλολογικὸν αὐτῆς ἐκλεκτισμὸν, χαιρούσα μὲν ὅτι ἀναβρίπτει εἰρηνικῶς τὸν γαλήνιον ἔρωτα τῆς προόδου, ἀποφεύγουσα δὲ νὰ ἐξάπτῃ τὰ πάθη διὰ ῥητορικῶν ἀποστροφῶν καὶ φλογερῶν ὑποτυπώσεων. Ἐπικρίνουσα τὰ ἐκδιδόμενα συγγράμματα ἀπέσχευεν εὐλαβῶς πάσης προσωπικῆς ἐπιθέσεως, καὶ μετ' εὐσημοσύνης ἐξήλεγξε τὰ κατ' αὐτὴν ἡμαρτημένα. Ἀλλὰ καὶ λαιδορηθεῖσα «ἐσκόπευσεν ἀκριβῶς μὴ τι αὐτὴ πέπρακται τῆς λαιδορίας ἄξιον» πεισθεῖσα δὲ ὅτι οὐ πέπρακται, καπνὸν καὶ ἀνεμὸν τὴν λαιδορίαν ἐνόμισε. Διὸ καὶ νὰ καυχηθῇ τολμᾷ μετὰ τοῦ Γάλλου ποιητοῦ ὅτι:

«aucun fiel n'a jamais empoisonné sa plume.»

Ἀλλ' ἡ αὐταπάρρησις αὕτη, ὡς κακοζήλως λέγεται καὶ κακοζήλοτερον ἐνεργεῖται σήμερον, δὲν φθάνει μέχρις ἀναληθείας περὶ τῶν καιριωτάτων γεγονότων τῆς καθ' ἡμᾶς ἱστορίας· διότι ἐμφυτον ἔχουσα καὶ αὐτὴ τὸ αἶσθημα τῆς ἰδίας συντηρήσεως, ὀφείλει νὰ μεριμνᾷ περὶ τῶν μεγάλων συμφεροντῶν τῆς κοινωνικῆς τάξεως. Καὶ ὅτε βομβοῦσι περὶ αὐτὴν ἀλαλαγμοὶ ἀναστατώσεων, ὅτε τὸ ἔδαφος σείσεται ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῆς ἢ κυματίζεται λαῦρος ἢ σημαία τῆς διχοστασίας, σκιρτᾷ ἢ θορυβεῖται, ἐνθυ-

σιὰ ἢ ἀγανακτεῖ, καὶ εἰ καὶ φιλήσυχος ἀγωνίζεται ἢ ἀναχαιτίσει τὴν ἑλληνικὴν αὐτῆς φωνὴν, μήποτε συμμιγνυομένη μετὰ τῶν πολλῶν ἄλλων, ἐπαυξήσῃ τὴν βαβυλωνίαν τῶν δοξασιῶν, τῶν προτάσεων, τῶν ἀξιώσεων καὶ τῶν συμβουλῶν.

Ἐὰν ἄρα ἐνδίδουσα εἰς τὰς πολλὰς καὶ ἀλλεπαλλήλους αἰτήσεις τῶν μακρὰν τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος ἀναγνωστῶν αὐτῆς ἐπιχειρῇ τὴν δημοσίευσιν εἰδήσεων, θέλει φροντίσει νὰ μὴ ἐπιφέρῃ ἰδίᾳ κρίσεις, ἢ ἐπιφέρουσα νὰ διατυποῖ αὐτὰς ὅσον ἔνεστιν ἀπαθεῖς. Ἀλλὰ καὶ « τὰς ἐκ πάθους τινὸς ἢ πολιτικῆς ἀνάγκης ἐπιτρεχούσας ταῖς πράξεις ἀμαρτίας καὶ κῆρας, ἐλλείμματα μᾶλλον ἀρετῆς τινος ἢ κακίας πονηρεύματα νομίζουσα, οὐ πάνυ προθύμως ἐναποσημανεῖ τῇ ἱστορίᾳ καὶ περιττῶς ». Τὴν συζήτησιν καὶ τὴν πάλιν ἀποφεύγει ὑποχωροῦσα εἰς τοὺς ἐξ ἐπαγγέλματος ἐφημεριδογράφους, ἀπὸ τῆς φιλοπάτριδος γραφίδος τῶν ὁποίων ἐξήρτηται τῆς οἰκουμένης ἢ διατάραξις ἢ ἡ εἰρήνη.

Ὁ ἀπεσταλμένος τῆς Ἀγγλίας Κ. Ἐλλιοτ ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας, ἐβεβίασεν ὅτι ὁ μὲν ἡγεμονόπαις Ἀλφρέδος δὲν δέχεται τὸ στέμμα τῆς Ἑλλάδος, ἢ δὲ ἀγγλικὴ κυβέρνησις θέλει προθύμως χορηγήσει πᾶσαν συνδρομὴν πρὸς εὐδόκιμον ἀποκατάστασιν τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων. Προσέθετο δὲ ὅτι ἡ Ἀγγλία παραχωρεῖ καὶ τὰς ἐπτὰ νήσους τοῦ Ἰονίου Κράτους, ἐὰν ἡ Ἑλλάς τηρήσῃ, ὡς καὶ μέχρι τοῦδε, τὸ αὐτὸ εἶδος τῆς Κυβερνήσεως, ἥτοι συνταγματικὴν μοναρχίαν. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην διακοίνωσιν δὲν ἀπεθαρσύνθη τὸ κοινόν· ὅθεν οὐ μόνον ἐπανάλαβε πανηγυρικώτερον τὰς διαδηλώσεις, ἀλλὰ καὶ φρονεῖ ὅτι μετὰ τὴν διαλογὴν τῶν ψήφων, πρέπει νὰ σταλῇ πρεσβεῖα εἰς Ἀγγλίαν κομίζουσα τὴν εἰδησιν τῆς ἀναγορεύσεως.

Ὡς ἄριστον ἡγεμόνα τῆς Ἑλλάδος προτείνει ἡ Ἀγγλία, τῇ συναινέσει καὶ τῶν ἄλλων δύο Δυνάμεων, τὸν πατέρα τοῦ Βασιλέως τῆς Πορτογαλλίας Φερδινάνδου, ἀντιβασιλεύσαντα ἄλλοτε ἐν Λισαβόνη, καὶ καλῶς κυβερνήσαντα. Λέγεται δὲ χρηστὸς βασιλεὺς, διότι καὶ υἱὸς καὶ σύζυγος καὶ πατὴρ χρηστὸς ὑπῆρξε· χῆρος δὲ ὢν καὶ μὴ ἔχων κληρονόμους πλὴν τοῦ ἀνωτέρου βασιλέως, θέλει ἀναγκασθῆ νὰ ἔλθῃ εἰς δευτέρου γάμου εἶποτε ἀναβῆ εἰς τὸν ἑλληνικὸν θρόνον. Ἐν τασούτῳ διεδόθη ὅτι δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ βασιλεύσῃ. Ἀλλὰ καὶ ἄνευ τῆς φήμης αὐτῆς ἢ πρότασις δὲν εὐρεν ὑποδοχὴν. Τινὲς μάλιστα δοξάζουσιν ὅτι τοῦ Ἀλφρέδου μὴ δεχομένου, προτιμητέα ἢ δημοκρατία. Τοῦτο φέρει κατὰ νοῦν ὅτι « πρὸς τὸν ἀξιούντα δημοκρατίαν ποιεῖν, » ἀπεκρίθη ποτὲ ὁ νομοθέτης τῆς

Σπάρτης· « Σὺ γάρ, ἔφη, πρῶτος ἐν τῇ οἰκίᾳ σου ποίησον δημοκρατίαν. » Ἀλλ' εἶχεν οἰκίαν ὁ ἀξιῶν δημοκρατίαν; τοῦτο ἔπρεπε νὰ ἐρωτήσῃ πρὸ τῆς ἀποκρίσεως ὁ Λυκούργος.

Ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐθνοφυλακῆς παρητήθη, διαφωνῶν, ὡς λέγεται, πρὸς τὴν κυβέρνησιν· κατηργήθη δὲ ἡ θέσις αὐτοῦ.

Ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις ἐνιδρύθη μὲν τὴν 10 τοῦ λήξαντος, διὰ τὴν ἀπουσίαν ὅμως πολλῶν πληρεξουσίων συνεκροτήθη μετὰ τινος ἡμέρας. Αἱ κατὰ τὰς πρώτας συνεδριάσεις πράξεις αὐτῆς τιμῶσι τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ἔθνους, διότι ἀπεβλήθησάν τινες παρανόμως ἐκλεχθέντες.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

ΑΛΓΥΣΙΔΩΤΟΣ ΘΩΡΑΞ. — Ὁ Ναπολέων συνείθιζε νὰ φορῇ ὑπὸ τὰ ἐνδύματά του ἀλυσιδωτὸν θώρακα τὸν ὅποιον σπανίως ἀπεδύετο.

Μέλλων ν' ἀναχωρήσῃ εἰς Βέλγιον, ἔκρινε καλὸν οὐδένα τρόπον νὰ παραλείψῃ ὅπως ἀποφύγῃ τοὺς κινδύνους, δι' ὧν τὸν ἠπειλεῖ ἡ συμμαχία τῆς Εὐρώπης ὀλοκλήρου.

Μετεπέμψατο λοιπὸν ἐπιτήδειόν τινα ἐργάτην, τοῦ ὁποίου ἤκουσεν ἐπαινουμένην τὴν ἱκανότητα, καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν ἂν ἦτο ἄξιος νὰ κατασκευάσῃ θώρακα ἀλυσιδωτὸν ἀρκετὰ ἰσχυρὸν, ὥστε ν' ἀντέχῃ εἰς παντὸς εἶδους ὅπλα. Κατανεύσαντος δὲ τοῦ ἐργάτου, ὁ Ναπολέων ἠρώτησε τὴν τιμὴν, ἥτις ὠρίσθη εἰς 18,000 φράγκων.

Τὴν τεταγμένην ἡμέραν ὁ ἐργάτης φέρει τὸν θώρακα. Ὁ δὲ Βοναπάρτης, ἀντὶ νὰ τὸν δοκιμάσῃ, ἐξετάζει αὐτὸν ταχέως καὶ προστάσει εἰς τὸν ἐργάτην νὰ τὸν ἐνδύθῃ· τούτου δὲ γενομένου, λαμβάνει δύο πιστόλια. « Ἄς ἰδῶμεν, λέγει, ἂν ὁ θώραξ αὐτὸς ἦναι ἀσφαλής, ὡς ὑπεσχέθης, » καὶ πυροβολεῖ κατὰ τῆς καρδίας· ὁ θώραξ ἀντέχει. — « Γύρισε. » Ἡ δευτέρα σφαῖρα προσβάλλει τὴν βράχιον ἄνευ βλάβης.

Ὁ ταλαίπωρος ἐργάτης ἡμιθανὴς ὑπὸ φόβου ἐνόμιζεν ὅτι ἐτελείωσεν ἡ δοκιμασία, καὶ δικαίως· ἀλλ' ὁ Ναπολέων ὀπλίζεται διὰ κυνηγετικοῦ πυροβόλου καὶ πυροβολεῖ πρῶτον μὲν κατὰ τοῦ στομάχου, ἔπειτα δὲ καὶ κατὰ τῶν ὤμων τοῦ μάρτυρος· εὐτυχῶς ὁ θώραξ μένει ἀκέραιος καὶ προστατεύει τὸν τεχνουργήσαντα κατὰ τῆς σκληρᾶς καὶ παραδόξου δοκιμασίας.

« Πόσα σὲ χρεωστοῦνται; ἠρώτησε τότε ὁ αὐτοκράτωρ. — 18,000 φρ., ἐψήθυσεν ὁ δυστυχὴς ἐργάτης λειποθυμῶν. — Δότε τῷ 36,000. »